

АГАТА КРИСТИ

УБИЙСТВОТО
В ОРИЕНТ
ЕКСПРЕС

АГАТА КРИСТИ УБИЙСТВО В „ОРИЕНТ ЕКСПРЕС“

Превод: Александър Хрусанов

chitanka.info

Завръщайки се от далечно пътуване в Сирия, Поаро чака да се качи на луксозния влак „Ориент експрес“. Сред пъстрата тълпа от хора с различна националност, единствено заинтригуван остава от жестокостта в лицето на г-н Ратчет, която не може да бъде прикрита от изисканите му маниери. Затова, когато е помолен от същия господин за защита, Еркюл Поаро отказва.

Но дали детективът не бърка? Скоро г-н Ратчет е убит, а убийството се оказва много по-сложно, отколкото някой е предполагал...

За да разбули мистерията, Поаро се обръща към миналото, откъдето ще изплуват много тайни и една покъртителна трагедия.

ЧАСТ ПЪРВА

ФАКТИТЕ

ГЛАВА I

ЕДИН ВАЖЕН ПЪТНИК В ЕКСПРЕСА „ТАВЪР“

Беше пет часът през една зимна сутрин в Сирия. Пред перона на гарата в Алеп стоеше влакът, възторжено описан в железопътните справочници като експреса „Тавър“^[1]. Състоеше се от вагон-ресторант, спален вагон и два местни вагона.

До стъпалата на спалния вагон стоеше млад френски лейтенант във великолепна униформа и разговаряше с един загърнат до ушите дребен мъж, от когото се виждаха само зачервеният нос и краищата на засуканите нагоре мустаци.

Беше много студено и никой не би завидял на задължението да се изпрати видният чужденец, но лейтенант Дюбоск изпълняваше стоически задължението си. От устата му се лееха изящни фрази на изискан френски. Но той никак не беше посветен в последните събития. Носеха се, разбира се, слухове, както става винаги при подобни случаи. Раздразнението на генерала — на неговия генерал — нарастваше все повече. След това пристигна, изглежда, чак от Англия този непознат белгиец. Последва цяла седмица на странно напрежение. А сетне се случиха някои неща. Един много известен офицер се самоуби, друг подаде оставка и мрачните лица изведнъж изгубиха угрижения си израз, някои военни ограничителни мерки бяха отменени. А генералът — генералът на самия лейтенант Дюбоск — сякаш в миг се подмлади с десет години.

Дюбоск бе дочул част от един разговор между генерала и чужденеца. „Вие ни спасихте, мон шер!“^[2] — бе казал генералът разчувствуван, а големите му бели мустаци бяха потръпнали. — Вие спасихте честта на френската армия, предотвратихте голямо кръвопролитие! Как мога да ви се отблагодаря, че се отзовахте на молбата ми? Да дойдете толкова далеч...“

Чужденецът (на име мосьо Еркюл Поаро) бе отвърнал на тези думи, както подобава, и в отговора си бе включил фразата: „Всъщност, доколкото си спомням, вие веднъж спасихте живота ми, нали?“ А след това генералът също бе отговорил, както подобава, отказвайки

заслугите си за тази отдавнашна услуга, и разговорът им бе завършил със сърдечна прегръдка след много излияния за Франция и Белгия, за славата, честта и други такива неща.

Но лейтенант Дюбоск все още не бе наясно за какво се касаше; на него бе възложено да изпрати мосьо Поаро на гарата и той изпълняваше това с усърдие и жар, подобаващи на млад офицер с обещаваща кариера пред себе си.

— Днес сме неделя — каза лейтенант Дюбоск, — Утре, понеделник вечер, вие ще бъдете в Истанбул.

Той вече не за първи път правеше тази забележка. Разговорите на перона преди заминаването на влак се характеризират с подобни, повтарящи се забележки.

— Точно така — съгласи се мосьо Поаро.

— Струва ми се, че възнамерявате да останете там няколко дни.

— Но разбира се. Никога досега не съм посещавал Истанбул. Би било жалко да мина през него... просто ей така. — Той щракна с пръсти, за да изрази нагледно това. — Нямам бърза работа — ще остана там няколко дни като турист.

— „Света София“^[3] е забележително нещо — каза лейтенант Дюбоск, въпреки че никога не бе я виждал.

По перона духна студен вятър. Двамата мъже потръпнаха. Лейтенант Дюбоск успя да погледне крадешком часовника си. Пет без пет — оставаха само пет минути! Той си помисли, че събеседникът му е видял неговия поглед и побърза да поднови разговора.

— По това време на годината малко хора пътуват — каза той и погледна нагоре към прозорците на спалния вагон.

— Точно така — съгласи се мосьо Поаро.

— Да се надяваме, че снегът няма да засипе експреса!

— Случва ли се подобно нещо?

— Да, случвало се е. Но тази година още не е бивал затрупан.

— Да се надяваме тогава — каза мосьо Поаро. — Метеорологическите новини от Европа обаче са лоши.

— Много лоши. На Балканите има много сняг.

— Чух, че и в Германия имало много сняг.

— Е добре — побърза да каже лейтенант Дюбоск, когато му се стори, че отново ще настъпи пауза. — Утре вечер в седем и четиридесет вие ще бъдете в Константинопол.

— Да — потвърди мосьо Поаро и продължи храбро: — Чуval съм, че „Света София“ е много красива.

— Наистина великолепа.

Над главите им някой дръпна пердето на едно от купетата в спалния вагон и оттам погледна млада жена.

Откакто бе напуснала Багдад миналия четвъртък, Мери Дебенхем спеше малко. Не можа да спи добре нито във влака до Киркук, нито в почивния дом в Мосул^[4], нито във влака тази нощ. И сега, уморена да лежи будна в задухата на претопленото купе, тя стана и погледна навън.

Това сигурно е Алеп. Няма какво да се види, разбира се. Само един дълъг, зле осветен перон, с шумни кавги на арабски. Двама мъже под прозореца й говореха френски. Единият беше френски офицер, а другият — дребен мъж с огромни мустаци. Тя леко се усмихна. Никога не бе виждала толкова навлечен човек. Вън сигурно беше много студено, затова отопляваха така ужасно влака. Опита се да свали прозореца по-надолу, но не успя.

Кондукторът на спалния вагон се приближи до двамата мъже. Каза им, че влакът вече тръгва. Господинът трябва да се качва. Дребният човек свали шапката си. Каква глава — същинско яйце! Въпреки своята загриженост Мери Дебенхем се усмихна. Смешно човече. От този вид дребни мъже, към които никога не можеш да имаш сериозно отношение.

Лейтенант Дюбоск произнасяше прощалната си реч. Той я бе обмислил предварително и я бе запазил за последната минута. Речта му беше много цветиста, изискана.

Мосьо Поаро не се остави да бъде надминат и отговори по същия начин.

— Качвайте се, мосьо — каза кондукторът на спалния вагон.

Мосьо Поаро се качи във влака с израз на крайно нежелание. Кондукторът се качи след него. Мосьо Поаро махна с ръка. Лейтенант Дюбоск отдаде чест. Последва ужасен тласък и влакът бавно потегли.

— Най-после! — промърмори Еркюл Поаро.

— Брррр! — потръпна лейтенант Дюбоск, като едва сега разбира колко беше студено.

— Ето, мосьо. — С театрален жест кондукторът разкри на Поаро красотата на неговото спално купе и добре подредения багаж. — Малкото куфарче на господина поставих тук.

Протегнатата му ръка беше многозначителна. Еркюл Поаро пхна в нея една сгъната банкнота.

— Мерси, мосьо. — Кондукторът изведнъж стана по-делови. — У мен са билетите на господина. Ще взема и паспорта ви, ако обичате. Разбрах, че господинът ще прекъсне пътуването си в Истанбул.

Мосьо Поаро кимна утвърдително.

— Струва ми се, че не пътуват много хора — каза той.

— Не, мосьо. Имам само двама други пътници — и двамата англичани. Един полковник от Индия и една млада англичанка от Багдад. Желаете ли нещо, мосьо?

Господинът помоли за малка бутилка „Перие“.

Пет часът сутринта е неудобно време да се качиш във влак. Остават още два часа до зазоряване. Със съзнанието, че не си е отспал през нощта и че е изпълнил успешно деликатната си мисия, мосьо Поаро се сви в един ъгъл и заспа. Когато се събуди, беше девет и половина и той се запъти към вагон-ресторанта, за да потърси горещо кафе.

Там имаше само един посетител — това очевидно бе младата англичанка, за която му бе споменал кондукторът. Тя беше висока, стройна и мургава — може би на двадесет и осем години. В начина, по който закусваше и по който каза на сервитьора да и донесе още кафе, имаше някаква хладнокръвна деловитост, която говореше, че тази жена познава добре света и е свикнала да пътува. Беше облечена в тъмна рокля за път от тънка материя, напълно подходяща за горещината във влака.

Мосьо Еркюл Поаро нямаше какво друго да прави и започна да я изучава, без да дава вид за това.

Той я прецени като млада жена, която лесно може да се грижи за себе си, където и да отиде. Беше уравновесена и делова. Хареса му строгата правилност на чертите ѝ и деликатната бледност на нейната кожа. Хареса му лъскавата ѝ черна коса с добре сресани къдрици и нейните спокойни, безпристрастни, сиви очи. Но реши, че е малко прекалено делова, за да бъде, както той казваше, „красива жена“.

Малко по-късно във вагон-ресторанта влезе още един посетител. Това беше висок мъж между четиридесет и петдесет години, слаб, със загоряла кожа и леко побеляла около слепоочията коса.

„Полковникът от Индия“ — каза си Поаро.

Новодошлият се поклони леко на момичето.

— Добрутро, мис Дебенхем.

— Добро утро, полковник Арбътнот. Полковникът сложи ръка върху стола срещу нея.

— Имате ли нещо против? — попита той.

— Не, разбира се. Седнете.

— Е, знаете, на закуска не винаги се говори много.

— Надявам се. Но аз не хапя. Полковникът седна.

— Момче! — извика той властно на сервитьора. Поръча си яйца и кафе.

Очите му се спряха за миг върху Еркюл Поаро, но го отминаха с безразличие. Поаро, който добре четеше мислите на англичаните, разбра, че си е казал: „Някакъв проклет чужденец.“

Верни на националността си, двамата англичани не бяха разговорчиви. Размениха няколко кратки забележки и скоро след това момичето стана и се върна в купето си.

На обед двамата отново седнаха на една и съща маса и отново не обърнаха никакво внимание на третия пътник. Разговорът им беше по-оживен, отколкото на закуска. Полковник Арбътнот разказваше за Пенджаб^[5] и от време на време задаваше ту някой въпрос на момичето за Багдад, където, както стана ясно, тя бе работила като гувернантка. В течение на разговора те откриха, че имат някои общи познати, което веднага ги направи по-приятелски разположени един към друг и по-малко официални. Заговориха за Томи еди-кой си и Джери еди-кой си. Полковникът я попита дали пътува направо за Англия, или ще спре в Истанбул.

— Пътувам направо.

— Жалко, нали?

— Преди две години пътувах по същия път и прекарах три дни в Истанбул.

— О, разбирам. Е, мога да кажа, че съм много доволен, загдето пътувате направо, защото и аз ще направя същото.

Той се поклони леко и несръчно, като в същото време се поизчерви.

„Нашият полковник е влюбчив — помисли си Еркюл Поаро развеселен. — Влакът е не по-малко опасен от пътуването по море!“

Мис Дебенхем каза равнодушно, че това щяло да бъде много приятно. Поведението ѝ стана малко по-сдържано.

Еркюл Поаро забеляза, че след това полковникът я придружи до купето ѝ. По-късно влакът мина през прекрасните пейзажи на планината Тавър. Когато гледаха надолу към Сицилийския проход, застанали един до друг в коридора, момичето въздъхна внезапно. Поаро стоеше наблизко и я чу да казва тихо:

— Толкова е красиво! Как искам... Как искам...

— Да?

— Как искам да му се насладя по-отблизо! Арбътнот не отговори. Квадратната му брадичка сякаш стана по-сурова и по-неумолима.

— Бог ми е свидетел, че бих искал да не сте замесена в това — каза той.

— Мълчете, моля. Мълчете.

— О! Не се безпокойте. — Той погледна с лека досада към Поаро... След това, продължи:

— Но като си помисля, че сте гувернантка — във властта на разни тиранични майки и техните досадни хлапета...

Тя се изсмя, с лек намек за липса на самообладание.

— О! Не трябва да мислите така. Митът за онеправданата гувернантка вече не съществува. Мога да ви уверя, че не аз, а родителите се страхуват от мен.

Те не казаха нищо повече. Арбътнот беше може би засрамен, че прояви чувства.

„Тук наблюдавам една странна малка комедия“ — каза си Поаро замислен.

По-късно, щеше да си спомни тази си мисъл.

Същата нощ към единадесет и половина часа пристигнаха в Кония^[6]. Двамата англичани слязоха да се поразтъпчат и тръгнаха нагоре-надолу по заснежения перон.

Мосьо Поаро се задоволи да наблюдава през прозореца оживлението на гарата. Но след десетина минути реши, че маже би не

ще бъде зле да подиша малко чист въздух. Той се подготви внимателно, като се загърна в няколко палта и шалове и нахлузи галоши върху чистите си обувки. Така облечен, той слезе внимателно на перона и се заразхожда по него. Стигна и задмина локомотива.

По гласовете позна двете не добре различаващи се фигури, застанали в сянката на един товарен вагон. Говореше Арбътнот:

— Мери...

Момичето го прекъсна:

— Не сега. Не сега. Когато всичко свърши. Когато остане зад нас, тогава...

Мосьо Поаро се върна, без да го усетят. Беше озадачен. Едва би познал хладния, делови глас на мис Дебенхем.

„Странно.“ — каза си той.

На следващия ден Поаро се зачуди дали те не са се скарали. Говореха си малко. Стори му се, че момичето има разтревожен вид. Под очите ѝ имаше сенки.

Когато влакът спря, беше два и половина след обед. От прозорците се подадоха глави. Малка групичка мъже се бяха струпали край линията, гледаха и сочеха нещо под вагон-ресторанта.

Поаро се наведе навън и заговори кондуктора на спалния вагон, който бързаше нанякъде. Той му отговори. Поаро прибра глава, обърна се и едва не се сблъска с Мери Дебенхем, която стоеше точно зад него.

— Какво се е случило? — попита тя задъхано на френски. — Защо сме спрели?

— Дребна работа, мадмоазел. Запалило се е нещо под вагон-ресторанта. Не е сериозно. Изгасили са го. Сега поправят повредата. Уверявам ви, че няма никаква опасност.

Тя направи рязък жест, сякаш отхвърляше мисълта за опасност като нещо съвсем неважно.

— Да, да, разбирам. Но времето!

— Времето?

— Да, това ще ни забави.

— Възможно е — съгласи се Поаро.

— Но ние не можем да си позволим да закъснеем! Този влак трябва да пристигне в 6:55 и трябва да прекосим Босфора, за да хванем на другия бряг „Ориент експреса“ в девет часа. Ако имаме един или два часа закъснение, ще изпуснем връзката.

— Възможно е — съгласи се той. Изглежда я с любопитство. Ръката, която държеше рамката на прозореца, не беше спокойна, устните ѝ също потрепваха.

— Много важно ли е това за вас, мадмоазел? — попита той.

— Да, да, много важно. Аз... аз трябва да хвана другия влак.

Тя се извърна от него и тръгна по коридора, за да отиде при полковник Арбътнот.

Загрижеността ѝ обаче се оказа неоснователна. Десет минути по-късно влакът отново потегли. Пристигна в Хайда пазар^[7] само с пет минути закъснение, като по пътя бе наваксал загубеното време.

Босфорът беше развълнуван и мосьо Поаро не можа да се наслади на прекосяването му. На парахода той бе разделен от спътниците си и не ги видя повече.

Като пристигнаха на моста Галата, Поаро се отправи веднага към хотел „Токатлиан“.

---

[1] Планина в Турция. — Б. пр. ↑

[2] Драги (фр.). — Б. пр. ↑

[3] Известна джамия-черква в Истанбул. — Б. пр. ↑

[4] Киркук, Мосул. Градове в Ирак. — Б. пр. ↑

[5] Област в Индия. — Б. пр. ↑

[6] Град в Турция. — Б. пр. ↑

[7] Гара в Истанбул. — Б. пр. ↑

ГЛАВА II

ХОТЕЛ „ТОКАТЛИАН“

В „Токатлиан“ Еркюл Поаро поиска стая с баня. След това отиде при бюрото на администратора и попита дали няма писмо за него.

Очакваха го три писма и една телеграма. Телеграмата беше изненада за него.

Той я отвори по обичайния си методичен и спокоен начин. Пред погледа му се откриха печатните думи: „Развитието на случая Каснер стана, както предвиждахте. Върнете се веднага.“

— Досадна работа — измърмори Поаро раздразнен. Погледна часовника.

— Трябва да продължа тази вечер — каза той на администратора.
— Кога тръгва „Ориент експресът“?

— В девет часа, мосьо.

— Можете ли да ми намерите спално купе?

— Разбира се, мосьо. По това време на годината няма да е трудно. Влаковете са почти празни. Първа или втора класа?

— Първа.

— Много добре, мосьо. Докъде ще пътувате?

— До Лондон.

— Добре, мосьо. Ще ви взема билет до Лондон и ще ви запазя спално купе във вагона Истанбул—Кале.

Поаро погледна отново часовника. Беше осем без десет.

— Имам ли време да вечерям?

— Но, разбира се, мосьо.

Дребният белгиец кимна. Отиде на другото гише, отмени запазването на стаята и прекоси хола към ресторанта.

Когато даваше поръчката си на сервитьора, една ръка се сложи върху рамото му.

— А, стари приятелю, какво неочаквано удоволствие — каза някакъв глас зад гърба му.

Говореше нисък, набит, възрастен мъж с ниско подстригана коса. Той се усмихваше възхитен. Поаро скочи.

— Мосьо Бук!

— Мосьо Поаро!

Бук беше белгиец, един от директорите на Международната компания за спални вагони, и познанството му с бившата звезда на белгийската полиция датираше от преди много години.

— Намирате се далеч от родината, драги — каза Бук.

— Имах малко работа в Сирия.

— А! И сега се връщате у дома, кога?

— Тази вечер.

— Превъзходно! Аз също. Впрочем отивам до Лозана, където имам работа. С „Ориент експрес“ ще пътувате, нали?

— Да. Току-що ги помолих да ми намерят спално купе. Имах намерение да остана тук няколко дни, но получих телеграма, с която ме викат обратно в Англия по важна работа.

— Ах! — въздъхна мосьо Бук. — Работа, работа! Но вие, вие вече сте се издигнали до върха, стари приятелю!

— Може би наистина съм имал някои дребни успехи — опита се да скромничи Еркюл Поаро, обаче не успя.

Бук се изсмя.

— Ще се срещнем по-късно — каза той. Еркюл Поаро се зае със задачата да не потопи мустаците си в супата.

След като се справи с тази трудност, той се огледа наоколо в очакване на следващото блюдо. В ресторанта имаше не повече от пет-шест души и само двама от тях го заинтересуваха.

Те седяха на една маса недалеч от него. По-младият беше приятен млад мъж на тридесет години, явно американец. Но не той, а неговият събеседник бе привлякъл вниманието на дребния детектив.

Той беше мъж между шестдесет и седемдесет години. Отдалеч приличаше на благотворител. Леко оплешивялата му глава, изпъкналото чело, усмихващата се уста, която разкриваше яркобели изкуствени зъби, всичко сякаш говореше за една добродетелна натура. Само очите бяха в противоречие с това впечатление. Те бяха малки, хлътнали дълбоко и хитри. И не само това. Когато правеше някаква бележка на младия си събеседник, погледът на мъжа се спря за миг върху Поаро и само в тази секунда в него се появи някаква странна злоба и неестествено напрежение. След това мъжът стана.

— Плати сметката, Хектор — каза той.

Гласът му беше леко дрезгав и притежаваше някакво странно, приятно и същевременно опасно качество.

Когато Поаро се присъедини към приятеля си в хола, другите двама мъже напускаха хотела. Сваляха багажа им. По-младият надзираваше това. Малко по-късно той отвори стъклената врата и каза:

— Всичко е готово, мистър Ратчет.

По-възрастният изръмжа одобрително и излезе.

— Е добре — каза Поаро. — Какво мислите за тези двамата?

— Американци са — отвърна Бук.

— Разбира се, че са американци. Искам да кажа: какво мислите за тях като хора?

— Младият мъж ми се вижда приятен.

— А другият?

— Да ви кажа истината, приятелю, той не ми харесва. Направи ми неприятно впечатление. А вие?

Еркюл Поаро се забави за миг, преди да отговори.

— Когато мина покрай мен в ресторанта — каза той, — останах с някакво странно впечатление. Сякаш срещнах някакво диво животно, но наистина диво, разбирате ли?

— И въпреки това видът му беше напълно почтен.

— Точно така! Тялото — клетката — е напълно почтена, но през решетката поглежда диво животно.

— Много живо въображение имате, стари приятелю — каза мосьо Бук.

— Може би. Но не мога да се отърва от впечатлението, че край мен е преминало злото.

— Този почтен американски джентълмен?

— Този почтен американски джентълмен.

— Добре — рече весело мосьо Бук. — Може би е така. В света има много зло.

В този момент вратата се отвори и към тях се приближи администраторът. Видът му беше загрижен и някак си гузен.

— Невероятно, господине — каза той на Поаро. — Във влака няма нито едно свободно спално купе първа класа.

— Как! — извика мосьо Бук. — По това време на годината! А, сигурно има някаква група журналисти или политици...

— Не зная, сър — отвърна администраторът, като се обърна учтиво към него. — Но това е положението.

— Добре, добре. — Бук се обърна към Поаро: — Не се безпокойте, приятелю. Ще наредим нещо. Винаги има едно купе — № 16, което е свободно. Кондукторът има грижата за това! — Той се усмихна и погледна часовника. — Хайде — каза той, — време е да тръгваме.

На гарата мосьо Бук бе посрещнат с подчертана учтивост от кондуктора на спалния вагон в кафява униформа.

— Добър вечер, мосьо. Вашето купе е № 1.

Той повика носачите и те закараха товара си до средата на вагона, върху който металните табели съобщаваха направлението му:

ИСТАНБУЛ—ТРИЕСТ—КАЛЕ

— Чувам, че тази вечер всичко е пълно при вас.

— Просто невероятно, мосьо. Всички са предпочели да пътуват именно тази вечер!

— Въпреки това ще трябва да намерите място за този господин. Той е мой приятел. Можете да му дадете № 16.

— Заето е, мосьо.

— Как! Номер 16!

Те си размениха многозначителни погледи и кондукторът се усмихна. Той беше висок мъж на средна възраст с болезнен цвят на лицето.

— Да, мосьо. Както ви казах, всичко е заето, всичко.

— Но какво става! — възкликна ядосан мосьо Бук. — Да няма някаква конференция? Всичките заедно ли пътуват?

— Не, мосьо. Случайност. Просто се е случило така, че много хора са решили да пътуват тази нощ.

Мосьо Бук цъкна загрижено с език.

— В Белград ще прикачат спалния вагон от Атина — каза той. — Там ще бъде и спалният вагон Букурещ—Париж..., но ние ще стигнем в Белград едва утре вечер. Проблемът е за тази вечер. Няма ли свободно легло втора класа?

— Има едно легло втора класа, мосьо...

— Е, тогава...

— Но леглото е дамско. В купето вече има една германка, прислужничка на една дама.

— Охо, това е неприятно — възкликна мосьо Бук.

— Не се тревожете, приятелю — каза Поаро. — Ще трябва да пътувам в обикновен вагон.

— Съвсем не. Съвсем не. — Бук се обърна отново към кондуктора: — Всички ли са дошли?

— Вярно е — отвърна той, — че има един пътник, който още не се е явил.

Кондукторът говореше бавно, колебливо.

— Но, кажете, в такъв случай?

— Легло № 7 — второкласно. Господинът още не е дошъл, а е вече девет без четири минути.

— Кой е той?

— Англичанин. — Кондукторът погледна в списъка си. — Някой си мистър Харис.

— Името му е добро предзнаменование — каза Поаро. — Чел съм Дикенс. Мистър Харис няма да дойде.

— Сложете багажа на господина в № 7 — нареди Бук. — Ако този мистър Харис дойде, ще му кажем, че е закъснял, че леглата не могат да се пазят толкова до късно... все ще уредим някак работата. Какво ме е грижа за някакъв си мистър Харис?

— Както наредите, мосьо — каза кондукторът.

Той заговори носача на Поаро и му каза къде да отиде.

След това се отдръпна встрани, за да пусне Поаро да се качи във влака.

— Съвсем на края, господине! — извика той. — Предпоследното купе.

Поаро премина доста бавно по коридора, тъй като повечето от пътниците стояха пред купетата си.

Той изричаше учтивото си пардон с точността на часовник. Най-после стигна до посоченото му купе. Вътре високият, млад американец от „Токатлиан“ тъкмо посягаше към един куфар.

Когато Поаро влезе, той се намръщи.

— Извинете — каза той. — Струва ми се, че сте сбъркали. — След това повтори с мъка на френски. — Струва ми се, че сте сбъркали.

Поаро отговори на английски.

— Вие мистър Харис ли сте?

— Не. Казвам се Мъкуийн. Аз... Но в този миг над рамото на Поаро отекна гласът на кондуктора. Задъхан, извиняващ се глас:

— Във влака няма друго легло, мосьо. Господинът трябва да се настаня тук.

Докато говореше, той свали прозореца в коридора и започна да вкарва багажа на Поаро.

Поаро долови леко развеселен извинителния тон в гласа му. Без съмнение на него са му обещали солиден бакшиш, ако може да запази купето само за другия пътник. Но въпреки това и най-богатият бакшиш губи ефекта си, когато някой от директорите на компанията присъствува и дава нареждания.

Кондукторът излезе от купето, след като беше поставил куфарите върху багажниците.

— Готово, мосьо — каза той. — Всичко е наред. Вие имате горното легло, № 7. Тръгваме след една минута.

Той забърза надолу по коридора. Поаро отново влезе в купето.

— Явление, което рядко съм наблюдавал — каза той весело. — Кондукторът на спален вагон сам да качва багажа! Просто нечувано!

Неговият спътник се усмихна. Явно бе преодолял раздразнението си — може би бе решил, че не си струва трудът да се ядосва и трябва да погледне философски на въпроса.

— Влакът е забележително пълен — рече той. Изпищя свирка, откъм машината се разнесе продължителен, тъжен вой. Двамата мъже излязоха в коридора. Навън някакъв глас извика: „Качвай се!“

— Тръгнахме — каза Мъкуийн. Но още не бяха тръгнали. Свирката изсвири отново.

— Вижте какво, сър — каза внезапно младият мъж, — ако предпочитате долното легло, по-удобно е и прочее, аз нямам нищо против. Приятен младеж.

— Не, не — запротестира Поаро. — Не ще ви лиша...

— О, не, моля ви се...

— Много сте любезен...

Учтиви протести и от двете страни.

— Става въпрос само за една нощ — обясни Поаро. — В Белград...

— О, разбирам. Вие слизате в Белград...

— Не исках да кажа точно това. Но...

Последва внезапен тласък. Двамата мъже се обърнаха към прозореца и се загледаха навън в дългия, осветен перон, който бавно минаваше покрай тях.

„Ориент експресът“ бе започнал тридневното си пътуване през Европа.

ГЛАВА III

ПОАРО ОТКАЗВА ДА СЕ ЗАЕМЕ С ЕДИН СЛУЧАЙ

На следващия ден мосьо Еркюл Поаро влезе за обед във вагон-ресторанта с малко закъснение. Той бе станал рано, бе закусил почти сам и бе прекарал сутринта, преглеждайки бележките си за случая, заради който го викаха обратно в Лондон. Бе се видял за малко със спътника си.

Мосьо Бук, който беше вече седнал, поздрави с жест приятеля си и го покани да заеме празното място срещу него. Поаро се настани и скоро откри, че е в облагодетелствувано положение на масата — на нея сервираха най-напред и най-отбраните порции. Качеството на храната беше също необичайно добро.

Едва когато започнаха да ядат вкусното сметаново сирене, мосьо Бук отклони вниманието си от храненето. Той беше достигнал момент, когато човек се настройва философски.

— Ах! — въздъхна той. — Защо нямах перото на Балзак! Бих описал тази сцена. Махна с ръка.

— Добро хрумване — каза Поаро.

— Съгласен ли сте? Струва ми се, че досега никой не го е направил? А всъщност в това има романтика, приятелю. Около нас се намират хора от всякакви класи, всякакви народности и всякакви възрасти. В течение на три дни тези хора, непознати един на друг, ще бъдат заедно. Те спят и ядат под един покрив, не могат да се отделят един от друг. А след тези три дни се разделят, всеки поема пътя си и може би никога вече не ще се видят отново.

— Но въпреки това — каза Поаро, — ако предположим, че някакво произшествие...

— О не, приятелю...

— От ваша гледна точка подобно нещо би било за съжаление, съгласен съм. Но нека за миг да си представим, че се случи. Тогава може би всички тук ще бъдат свързани... чрез смъртта.

— Още малко вино? — попита мосьо Бук и побърза да налее. — Вие сте ужасен, драги. Това се дължи, изглежда, на храносмилането.

— Вярно е — съгласи се Поаро, — че храната в Сирия не беше може би напълно подходяща за моя стомах.

Той отпи от виното си. След това се облегна и замислено огледа вагон-ресторанта. В него седяха тринадесет души и, както бе казал мосьо Бук, те бяха представители на най-различни класи и народности. Той се зае да ги изучава.

На масата срещу тях седяха трима мъже. Предположи, че са пътуващи самостоятелно пътници, преценени и настанени там с непогрешимия усет на сервитьорите. Един едър, мургав италианец с удоволствие чистеше зъбите си. Срещу него седеше слаб, спретнат англичанин с безизразно, неодобрително изражение на лицето, характерно за опитните слуги. До англичанина имаше един едър американец в крещящ костюм — вероятно търговски пътник.

— Човек трябва да действа на едро — каза той с висок, носов глас.

Италианецът извади от устата си клечката за зъби и я размаха.

— Разбира се — потвърди той. — Точно така казвам и аз винаги.

Англичанинът погледна навън през прозореца и се изкашля.

Погледът на Поаро премина на други пътници.

На една малка маса седеше вдървено изправена най-грозната стара дама, която бе виждал. Грозотата ѝ беше благородна — не отблъскваше, а привличаше. Тя седеше много изправена. На врата си имаше огърлица от едри перли, които, колкото и невероятно да изглеждаше, бяха истински. Ръцете ѝ бяха обкичени с пръстени. Самуреното^[1] ѝ палто беше отметнато върху рамената. Малката, скъпа черна шапка ужасно не отиваше на жълтеникавото, жабешко лице.

В момента дамата говореше на сервитьора с ясен, учтив, но напълно властен глас.

— Ще бъдете така добър да занесете в купето ми бутилка минерална вода и голяма чаша портокалов сок. Ще наредите за вечеря да имам пиле, сготвено без сос, и малко варена риба.

Сервитьорът отговори почтително, че всичко ще бъде изпълнено.

Тя кимна леко и грациозно с глава и стана. Погледът ѝ срещна погледа на Поаро и тя го огледа с безразличието на незаинтересуван аристократ.

— Това е принцеса Драгомирова — каза мосьо Бук с нисък глас. — Руския е. Съпругът ѝ спечелил парите си преди революцията и ги

вложил в чужбина. Тя е много богата. Космополитка.

Поаро кимна. Беше чувал за принцеса Драгомирова.

— Известна личност — продължи Бук. — Грозна е като дявол, но ви кара да я зачитате. Съгласен ли сте?

Поаро се съгласи.

На друга голяма маса седеше Мери Дебенхем с още две жени. Едната от тях беше висока, на средна възраст, облечена в карирана блуза и пола от туид. Имаше прошарена руса коса, прибрана на голям кок, който не ѝ отиваше, носеше очила, лицето ѝ беше дълго, кротко, добродушно и напомняше овча муцуна. Тя слушаше третата жена — едра, възрастна дама с приятно лице, която говореше бавно, ясно и монотонно, без да дава признаци, че поема дъх или че ще спре.

— ... И така, дъщеря ми каза: „Просто не можете да приложите американските методи в тази страна. За хората тук е просто естествено да бъдат лениви. Просто в тях няма никаква живост.“ Но въпреки това ще се изненадате, ако разберете каква работа върши там нашият колеж. Учителският персонал е прекрасен. Според мен нищо не може да се сравнява с образованието. Ние трябва да приложим нашите западни идеали и да научим Изтока да ги зачита. Дъщеря ми казва...

Влакът влезе в тунел. Спокойният, монотонен глас бе заглушен.

На съседната малка маса седеше сам полковник Арбътнот. Погледът му се беше спрял върху врата на Мери Дебенхем. Те не седяха заедно, въпреки че това не би било трудно да се уреди. Защо?

Поаро си помисли, че може би Мери Дебенхем се бе възпротивила. Една гувернантка се научава да бъде предпазлива. Налагаше се да пази приличие. Момиче, което само си печели хляба, трябва да бъде сдържано в поведението си.

Погледът му се премести към другия край на вагона. В най-отдалечения ъгъл до стената седеше жена на средна възраст, облечена в черно, с широко, безизразно лице. „Германка или скандинавка — помисли си той. — Вероятно германка, прислужница на някоя дама.“

Пред нея седеше една двойка. Те се бяха навели, един към друг и разговаряха оживено. Въпреки английските си дрехи от тънък туид мъжът не беше англичанин. Поаро виждаше само тила му, но този тил, както и конструкцията на рамената говореха красноречиво. Едър, добре сложен мъж. Внезапно той обърна глава и Поаро видя профила

му. Много красив мъж на тридесет и няколко години с големи светли мустаци.

Жената срещу него беше съвсем млада. Поаро предположи, че е на двадесет години. Прилепнали по тялото черно жакетче и черна пола, бяла сатенена блуза, малка елегантна черна шапчица, силно накривена под моден ъгъл. Имаше красиво лице с чуждестранен вид, млечно бяла кожа, големи кафявия очи, гарваново черна коса. Пушеше цигара в дълго цагаре. Ноктите ѝ имаха яркочервен маникюр. Носеше един голям изумруд, монтиран в платина. В гласа и погледа ѝ личеше кокетство.

— Красива и елегантна — измърморя Поаро. — Мъж и жена, а? Бук кимна утвърдително.

— От унгарското посолство, струва ми се — каза той. — Красива двойка.

Оставаха неразгледани само още двама души, които обядваха — спътникът на Поаро, Мъкуийн, и неговият работодател мистър Ратчет. Последният седеше с лице към Поаро и за втори път Поаро се зае да изучава това непривлекателно лице, като забеляза фалшивото му добродушие и малките, жестоки очи.

Несъмнено мосьо Бук схвана промяната в изражението на приятеля си.

— Вие гледате вашето диво животно, а? — попита той.

Поаро кимна.

Когато донесоха кафето на Поаро, мосьо Бук стана. Той бе започнал преди приятеля си и беше вече свършил.

— Отивам в купето — каза той. — След малко елате при мен да си поговорим.

— С удоволствие.

Поаро засърба кафето и си поръча ликьор. Келнерът минаваше от маса на маса с кутията за пури и уреждаше сметките. Гласът на възрастната американка се извиси пискливо и жално:

— Дъщеря ми каза: „Вземи кочан хранителни купони и няма да имаш никакви разплати, никакви разплати въобще.“ А ето че не било така. Изглежда, трябва да им се дава десет процента бакшиш, а и минералната им вода е една такава. Няма нито „Евнан“, нито „Виши“ и това ми се струва доста странно.

— Така е, защото трябва... как се казваше... да сервират водата на страната — обясни дамата с овчеподобното лице.

— Но на мен това ми се струва странно. — Тя погледна с недоволство купчината дребни пари на масата пред нея. — Вижте какво ми даде. Динари или нещо подобно. Истински боклук. Дъщеря ми каза...

Мери Дебенхем издърпа стола са назад и си тръгна с лек поклон към другите две жени. Полковник Арбътнот стана и я последва. Американката събра презираните от нея пари и също напусна масата, последвана от дамата, която приличаше на овца. Унгарците си бяха вече отишли. Във вагон-ресторанта останаха само Поаро, Ратчет и Мъкуийн.

Ратчет каза нещо на събеседника си, който стана и излезе от вагона. След това стана и той, но вместо да последва Мъкуийн, неочаквано се отпусна на стола срещу Поаро.

— Можете ли да ми услужите с огън? — попита той. Гласът му беше приятен, леко носов. — Казвам се Ратчет.

Поаро кимна леко. Пъхна ръка в джоба си, извади кутия кибрит и я подаде на другия, който я взе, но не запали клечка.

— Струва ми се — продължи той, — че имам удоволствието да говоря с мистър Еркюл Поаро. Така ли е?

Поаро се поклони отново.

— Правилно сте осведомен, мосьо.

Детективът усещаше как тези странни, хитри очи го преценяват, преди другият да заговори отново.

— В моята страна — каза той — ние бързо минаваме към целта. Мистър Поаро, искам да се заемете с една работа за мен.

Поаро повдигна леко вежди.

— Моята клиентела, мосьо, понастоящем е ограничена. Аз се заемам с твърде малко случаи.

— Естествено аз разбирам това. Но този случай, мистър Поаро, означава големи пари. — Той повтори с приятния си, убедителен глас: — Големи пари.

Еркюл Поаро помълча една-две минути, а после каза:

— Какво искате да направя за вас, мосьо... хм... Ратчет?

— Мистър Поаро, аз съм богат човек — много богат. Хората с такова положение имат врагове. Аз имам един враг.

— Само един враг?

— Какво точно искате да кажете с този въпрос? — попита остро Ратчет.

— Според моя опит, когато човек с вашето положение има, както казвате, врагове, тогава въпросът не се ограничава обикновено само с един враг.

Ратчет сякаш бе облекчен от отговора на Поаро, Той каза бързо:

— О, да, разбирам ви. Един или няколко неприятели, това не е от значение. От значение е моята безопасност.

— Безопасност?

— Животът ми е в опасност, мистър Поаро. Аз мога да се грижа добре за себе си. — В миг ръката му извади от джоба на самото един малък автоматичен пистолет. Той продължи мрачно: — Мисля, че не съм човек, когото да сварят неподготвен. Но смятам, че мога да се осигуря двойно. Струва ми се, че вие сте човекът за моите пари, мистър Поаро. И запомнете — големи пари.

Поаро се загледа замислено в него за няколко минути. Лицето му беше напълно безизразно. Другият не би могъл да открие никакви външни признаци на мислите, които минаваха през главата му.

— Съжалявам, мосьо — каза той накрая, — Не мога да ви бъда полезен.

Другият го погледна хитро.

— Кажете сам цената в такъв случай — предложи той.

Поаро поклати отрицателно глава.

— Вие не ме разбирате, мосьо. Аз преуспях доста в професията си. Имам достатъчно пари, за да задоволявам нуждите и прищевките си. Сега поемам само случай, които ме интересуват.

— Доста хладнокръвен сте — каза Ратчет. — Двадесет хиляди долара ще ви съблазнат ли?

— Не.

— Ако се пазарите за повече, няма да ги получите. Зная кое колко струва.

— Аз също, мосьо Ратчет.

— Какво не ви харесва в моето предложение? Поаро стана.

— Простете, но не ми харесва лицето ви, мосьо Ратчет — каза той.

И с това напусна вагон-ресторанта.

---

[1] Скъпа кожа. — Б. пр. ↑

ГЛАВА IV

ВИК В НОЩТА

Същата вечер „Ориент експресът“ пристигна в Белград в девет без четвърт. Щеше да тръгне отново чак в 9:15, затова Поаро слезе на перона. Но не остана там дълго. Студът беше много силен и въпреки че самият перон беше закрит, навяваше силен сняг. Той се върна в купето. Кондукторът, който беше на перона, тропаше с крака и размахваше ръце, за да се стопли, заговори на Поаро:

— Вашите куфари, мосьо, са преместени в купе № 1, купето на мосьо Бук.

— Но къде е Бук в такъв случай?

— Премести се във вагона от Атина, който току-що прикачиха.

Поаро отиде да намери приятеля си. Мосьо Бук махна с ръка на неговите учтиви протести.

— Нищо, нищо. Така е по-удобно. Вие пътувате директно за Англия и затова е по-добре да останете в директния вагон за Кале. Аз съм много добре тук. Тук е по-спокойно. В този вагон сме само аз и един дребен лекар грък. Каква нощ, а, приятелю! Казват, че от години не е валило толкова сняг. Да се надяваме, че не ще бъдем задържани. Но не съм много спокоен, мога да ви уверя.

Точно в 9:15 влакът напусна гарата, а малко след това Поаро стана, каза „лека нощ“ на приятеля си, мина по коридора и се върна в своя вагон, който беше пред вагона от Атина, до вагон-ресторанта.

През този, втория ден от пътуването преградите се събаряха. Полковник Арбътнот стоеше на вратата на купето си и разговаряше с Мъкуийн.

Когато видя Поаро, Мъкуийн прекъсна разговора. Изглеждаше много изненадан.

— О! — извика той. — Мислех, че сте ни напуснали! Нали казахте, че слизате в Белград?

— Погрешно сте ме разбрали — каза Поаро с усмивка. — Сега си спомням, влакът тръгна от Истанбул точно когато говорехме за това.

— Но, човече, багажа ви го няма.

— Преместен е в друго купе — това е цялата работа.

— О, разбирам.

Мъкуийн продължи разговора си с Арбътнот, а Поаро отмина по коридора.

През две купета от неговото възрастната американка, мисис Хюбърд, говореше с приличащата на овца шведка. Мисис Хюбърд настояваше да даде някакво списание на другата.

— Не, вземете го, мила моя — казваше тя. — Имам достатъчно други неща за четене. Божичко, не е ли ужасен този студ? — Тя кимна приятелски на Поаро.

— Много сте мила — отвърна шведката.

— Преувеличавате. Надявам се, че ще спите добре и утре сутрин главата ви ще е минала.

— Това е от студа. Сега ще си направя чаша чай.

— Имате ли аспирин? Сигурна ли сте? Аз имам много аспирин. Е, добре, лека нощ, мила моя.

Когато другата жена си отиде, тя се обърна и поведе разговор с Поаро:

— Бедното създание, шведка е. Доколкото можах да разбера, тя е нещо като мисионерка — преподава. Мило същество, но не говори много добре английски. Показа голям интерес към това, което ѝ разправях за дъщеря ми.

Поаро знаеше вече всичко за дъщерята на мисис Хюбърд. Пътниците във влака, които разбираха английски, вече знаеха пълни подробности за нея. Как тя и съпругът ѝ били преподаватели в един голям американски колеж в Смирна, как това било първото пътуване на мисис Хюбърд в Изтока и какво мислеше тя за турците, за небрежността им и за състоянието на техните пътища.

Вратата до тях се отвори и оттам излезе слабият, блед прислужник. Вътре в купето Поаро зърна мистър Ратчет, седнал на леглото. Той видя Поаро и лицето му потъмня от яд. После вратата се затвори. Мисис Хюбърд дръпна Поаро настрана: — Знаете ли, ужасно ме е страх от този човек. О, не прислужника, другия, господаря му. Хубав господар! Има нещо не наред в този тип. Дъщеря ми винаги ми казва, че съм много интуитивна. „Когато мама има някакво предчувствие, то винаги излиза напълно вярно“ — така казва дъщеря ми. И аз имам някакво предчувствие за този мъж. Той е в съседното

купе до моето и това не ми харесва. Снощи сложих чантите си до междинната врата. Стори ми се, че го чух да натиска дръжката. Знаете ли, никак няма да се изненадам, ако се окаже, че е убиец — някой от тези крадци по влаковете, за които четем. Сигурно съм глупава, но какво да се прави. Много ме е страх от него! Дъщеря ми каза, че пътуването щяло да бъде леко, но никак си не съм спокойна. Може би е глупаво, но чувствавам, че всичко може да се случи. Всичко. И не мога да си представя как този мил младеж се примирява да му бъде секретар.

Полковник Арбътнот и Мъкуийн се приближиха към тях по коридора.

— Елате в моето купе — каза Мъкуийн. — Още не са го оправили за лягане. А ето какво искам да разбера относно вашата политика в Индия...

Двамата мъже ги отминаха и продължиха по коридора до купето на Мъкуийн.

Мисис Хюбърд каза „Лека нощ“ на Поаро.

— Смятам веднага да си легна и да почета — каза тя. — Лека нощ.

— Лека нощ, мадам.

Поаро влезе в купето си, в съседство с купето на Ратчет. Съблече се, легна, чете около половин час и след това загаси лампата.

Няколко часа по-късно се събуди внезапно. Знаеше какво го е събудило — силно стенание, почти вик, някъде съвсем наблизо. В същия момент се разнесе остро извъняване на звънеца.

Поаро седна и запали лампата. Забеляза, че влакът е спрял — вероятно на някаква гара.

Викът го беше стреснал. Спомни си, че в съседното купе е Ратчет. Той стана от леглото и отвори вратата точно когато кондукторът на спалния вагон мина бързо по коридора и почука на вратата на Ратчет. Поаро остави вратата си леко отворена и продължи да гледа. Кондукторът почука втори път. Извъня звънец и над друга врата по-надолу по коридора светна лампичка. Кондукторът погледна през рамото си.

В същия момент един глас от съседното купе извик на френски: „Ce n'est rien. Je me suis trompé.“^[1]

— Добре, мосьо. — Кондукторът забърза отново, за да почука на вратата, където светеше лампичката.

Поаро се върна в леглото облекчен и загаси светлината. Погледна часовника си. Беше точно един без двадесет и три минути.

---

[1] Няма нищо. Излъгал съм се (фр.). — Б. пр. ↑

ГЛАВА V

ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО

Поаро не можа да заспи веднага. Липсваше му най-вече движението на влака. Ако наистина навън имаше гара, тя беше странно тиха. И като контраст шумовете в самия влак изглеждаха необичайно високи. Той чуваше как Ратчет се движи в съседното купе — щракване, когато отвори мивката, шум от течаща вода, плискане, ново щракване при затваряне на мивката. По коридора навън минаха стъпки на човек по чехли.

Еркюл Поаро легеше буден и се взираше в тавана. Защо цареше такава тишина на гарата? Гърлото му беше пресъхнало. Беше забравил да си поръча обичайната бутилка минерална вода. Погледна отново часовника си. Беше малко след един и четвърт. Ще позвъни на кондуктора и ще му поиска минерална вода. Пръстът му се насочи към бутона на звънеца, но се спря, когато сред тишината се чу иззвъняване. Човекът не можеше да се отзове изведнъж на всички повиквания. „Дзън... дзън... дзън...“

Звънецът продължаваше да звъни. Къде беше кондукторът? Някой започваше да губи търпение.

„Дзън...“

Този, който звънеше, държеше почти непрекъснато пръста си върху бутона.

Внезапно кондукторът дотърча, стъпките му отекнаха в коридора. Той почука на една врата, недалеч от купето на Поаро.

След това се чуха почтителният, извиняващ се глас на кондуктора и един настойчив, многословен женски глас.

— Мисис Хюбърд!

Поаро се усмихна на себе си.

Разправията, ако наистина беше разправия, продължи известно време. С деветдесет процента участвуваше мисис Хюбърд и само с десет кондукторът. Накрая, изглежда, въпросът беше уреден. Поаро чу ясно:

— Лека нощ, мадам — и затварянето на вратата. Той натисна своя звънец.

Кондукторът дойде веднага. Имаше притеснен и загрижен вид.

— Минерална вода, ако обичате.

— Добре, мосьо. — Може би веселото пламъче в погледа на Поаро го подтикна да се оплаче. — Американката...

— Да?

Кондукторът избърса челото си.

— Представете си само колко време ми трябваше, за да се оправя с нея. Тя настоява, упорито настоява, че в купето ѝ имало мъж! Представете си, мосьо. В такова малко място. — Той махна с ръка към купето. — Къде може да се скрие? Убеждавах я аз. Изтъкнах ѝ, че е невъзможно. Тя продължи да настоява. Събудила се и видяла, че при нея има мъж. Попитах я, как е могъл да излезе и да остави зад себе си вратата заключена? Но тя не се вразумяваше. Сякаш са ни малко другите грижи. Този сняг...

— Сняг ли?

— Но да, мосьо. Господинът не е ли забелязал? Влакът е спрял. Налетяхме на снежна пряспа. Господ знае, колко време ще стоим тук. Спомням си, че веднъж стояхме така цели седем дни.

— Къде сме?

— Между Винковци и Брод.

— Охо! — възкликна с досада Поаро. Мъжът излезе и се върна с бутилка минерална вода.

— Лека нощ, мосьо.

Поаро изпи чаша минерална вода и се приготви за сън.

Тъкмо заспиваше, когато отново се разбуди. Този път сякаш нещо тежко се бе ударило във вратата.

Той скочи, отвори и погледна навън. Нищо. Но вдясно от него, малко по-надолу по коридора, една жена, облечена в яркочервено кимоно, се отдалечаваше. В другия край, седнал на малкото си столче, кондукторът нанасяше цифри в големи листове хартия. Цареше мъртва тишина.

„Несъмнено нервите ми не са в ред“ — каза си Поаро и отново легна. Този път спа до сутринта.

Когато той се събуди, влакът все още стоеше неподвижен. Поаро вдигна пердето и погледна навън. Големи насипи сняг се издигаха

около влака.

Погледна часовника си и видя, че минава девет часът.

В десет без четвърт, спретнат и елегантен както винаги, той влезе във вагон-ресторанта, където се разнасяше хор от оплаквания.

Каквито и прегради да беше имало между пътниците, те сега не съществуваха. Всички бяха обединени от общото нещастие. Мисис Хюбърд се оплакваше най-гласовито:

— Дъщеря ми каза, че това било най-лекото пътуване в света. Само да си седя във влака, докато стигна до Париж. А ето че може да останем тук цели дни. Пък параходът ми отплува в други ден. И как ще го хвана сега? Не мога дори да телеграфирам, за да отменя запазеното място. От яд просто не мога да приказвам!

Италианецът каза, че също бързал, тъй като имал спешна работа в Милано. Едрият американец рече, че това било „много лошо, мисис“ и успокоително изрази надеждата, че влакът може да навакса загубеното време.

— Сестра ми... нейните деца ме чакат — каза шведката и заплака. — Не мога да им се обадя. Какво ще си помислят те? Ще си кажат, че ми са се случили лоши неща.

— Колко време ще останем тук? — попита Мери Дебенхем. — Не знае ли някой?

Гласът ѝ прозвуча нервно, но Поаро забеляза, че тя не показва признаците на трескаво безпокойство, които бе проявила при задържането на експреса „Тавър“.

Мисис Хюбърд започна отново:

— В този влак никой нищо не знае. И никой не се опитва да направи нещо. Сбирщина негодни чужденци. Ако се бе случило у нас, някой поне щеше да се опита да направи нещо.

Арбътнот се обърна към Поаро и заговори внимателно на френски с британски акцент:

— Струва ми се, че вие сте един от директорите на компанията, господине. Вие бихте могли да ни кажете...

Поаро се усмихна и го поправи.

— Не, не — каза той на английски. — Не съм никакъв директор. Бъркате ме с моя приятел мосьо Бук.

— О, извинете.

— Моля. Това е напълно естествено. В момента аз съм в купето, където беше той преди това.

Мосьо Бук не беше във вагон-ресторанта. Поаро се огледа, за да види кой друг отсъствува. Нямаше я принцеса Драгомирова и двойката унгарци. Липсваха също Ратчет, прислужникът му и прислужничката германка.

Шведката изтри очите си.

— Аз съм глупава — каза тя. — Лоша съм, че плача. Каквото и да се случи, е все за добро.

Но този християнски възглед съвсем не се споделяше от останалите.

— За добро е, дума да няма — обади се неспокойно Мъкуийн. — Ще киснем тук няколко дни.

— А коя е тази страна всъщност? — попита плачливо мисис Хюбърд.

Обясниха й, че е Югославия, и тя каза:

— О, една от тези балкански страни, Какво може да се очаква тогава!

— Вие единствена проявявате търпение, мадмоазел — рече Поаро на мис Дебенхем. Тя повдигна леко рамена.

— Какво може да направи човек?

— Вие сте философ, мадмоазел.

— Това предполага безпристрастие. Струва ми се, че моето отношение е по-егоистично. Научила съм се да си спестявам ненужните вълнения.

Тя говореше повече на себе си, отколкото на него. Дори не го гледаше. Погледът ѝ мина покрай него и се взря през прозореца навън, където се издигаше натрупаният сняг.

— Имате силен характер, мадмоазел — каза кротко Поаро. — Струва ми се, че вие сте с най-силен характер сред нас.

— О, не. Наистина не. Познавам един човек, който е много по-силен от мен.

И кой е той?...

Тя, изглежда, внезапно се опомни и разбра, че го вори с непознат за нея човек, чужденец, с когото до тази сутрин бе разменила само няколко думи.

Засмя се с учтив, но хладен смях.

— Ето тази възрастна дама например. Може би сте я забелязали. Много грозна стара дама, но доста очарователна. Достатъчно е само да помръдне малкото си пръстче, да поиска нещо с учтив глас, и целият влак се разтичва.

— Всички тичат и за моя приятел мосьо Бук — каза Поаро. — Но това се дължи на факта, че той е един от директорите на компанията, а не защото има властен характер.

Мери Дебенхем се усмихна.

Сутринта течеше бавно. Няколко души, сред тях и Поаро, останаха във вагон-ресторанта. Сякаш всички чувствуваха, че времето минава по-бързо сред общество. Той научи още доста неща за дъщерята на мисис Хюбърд и чу за навиците, които е имал покойният мистър Хюбърд от момента на ставането и закуската с каша до лягането му вечер да спи със специалните чорапи, които самата мисис Хюбърд му плетяла.

Точно когато слушаше объркания разказ за мисионерските цели на шведката, един от кондукторите на спалните вагони влезе и застана до рамото му.

— Извинете, мосьо.

— Да?

— Мосьо Бук ви изпраща почитанията си и би се радвал, ако бъдете така добър да отидете при него за няколко минути.

Поаро стана, извини се на шведката и излезе от вагон-ресторанта след кондуктора.

Не беше неговият кондуктор, а един едър, светлокос мъж.

Поаро премина с водача си по коридора на своя вагон и по коридора на следващия. Мъжът почука на една врата и се отдръпна, за да може Поаро да влезе.

Не беше купето на Бук. Беше второкласно, избрано вероятно поради малко по-големите му размери. Човек оставаше с впечатлението, че е претъпкано.

Бук седеше на малката седалка в отсрещния ъгъл. В ъгъла до прозореца срещу него седеше някакъв дребен, мургав мъж и гледаше снега навън. Един едър мъж в синя униформа (началник-влакът) и кондукторът от спалния вагон на Поаро стояха прави и детективът не можа да влезе по-навътре.

— А, добри ми приятелю! — извика мосьо Бук, — Влезте. Нуждаем се от вас...

Дребният мъж до прозореца се премести по седалката, а Поаро се промъкна покрай другите двама и седна срещу приятелите си.

Изразът върху лицето на мосьо Бук го накара, както той би се изразил, „да се замисли здравата“. Ясно беше, че се е случило нещо необикновено.

— Какво е станало? — попита той.

— Имате право да питате така. Най-напред този сняг — това спиране. А сега...

Той млъкна и от устата на кондуктора на спалния вагон се изтръгна сподавена въздишка.

— А сега какво?

— А сега един пътник лежи мъртъв на леглото си прободен.

Мосьо Бук говореше с някакво спокойно отчаяние.

— Пътник? Кой пътник?

— Един американец. На име... на име... — Той погледна в бележките пред себе си. — Ратчет — точно така, Ратчет, нали?

— Да, мосьо — преглътна кондукторът.

Поаро го погледна. Беше бял като тебешир.

— Добре ще е да оставите този човек да седне — каза той. — Иначе може да припадне.

Началник-влакът се отдръпна малко, кондукторът се отпусна в ъгъла и скри лице в ръцете си.

— Бррр! — възкликна Поаро. — Това е сериозна работа.

— Разбира се, че е сериозна. Най-напред убийството само по себе си е първостепенно бедствие. Но не е само това — обстоятелствата са необикновени. Ето че сме спрели. Можем да останем тук часове, та дори и дни. Друго едно обстоятелство. Когато минаваме през повечето страни, във влака има полицаи от страната. Но не и в Югославия. Разбирате ли?

— Изключително трудно положение — съгласи се Поаро.

— Има и нещо още по-лошо. Доктор Константин, забравих, не ви запознах: доктор Константин — мосьо Поаро.

Дребният, мургав човек се поклони и Поаро му върна поклона.

— Доктор Константин смята, че смъртта е настъпила към един часа след полунощ.

— Това е трудно да се определи точно — каза докторът, — но смятам, че мога с положителност да твърдя, че смъртта е настъпила между полунощ и два часа.

— Кога са видели за последен път мистър Ратчет жив? — попита Поаро.

— Знае се, че е бил жив към един без двајсет, когато е говорил с кондуктора — поясни мосъо Бук.

— Напълно вярно — потвърди Поаро. — Аз сам го чух. Това ли е последното, което се знае?

— Да.

Поаро се обърна към доктора, който продължи:

— Прозорецът на купето на мистър Ратчет бе намерен широко отворен, което навеждаше на мисълта, че убиецът е избягал оттам. Но според мен този отворен прозорец е за заблуждение. Ако някой е излязъл през него, той щеше да остави ясни следи върху снега. А нямаше никакви следи.

— Кога бе открито престъплението? — попита Поаро.

— Мишел!

Кондукторът на спалния вагон вдигна глава. Лицето му все още изглеждаше бледо и уплашено.

— Кажи на този господин точно какво се случи — нареди мосъо Бук.

Мъжът заговори с прекъсвания.

— Прислужникът на този мистър Ратчет тази сутрин почука няколко пъти на вратата. Никой не отговори. После, преди половин час, дойде сервитьорът от вагон-ресторанта. Искаше да знае дали господинът ще закуси. Беше единадесет часът, разбирате ли? Отворих му вратата с моя ключ. Но на вратата има и верига, и тя беше закачена. Не последва отговор, а вътре беше съвсем тихо и студено, много студено. Прозорецът беше отворен и навяваше сняг. Помислих си, че може би господинът е припаднал. Доведох началник-влака. Счупихме веригата и влязохме. Той беше... ах! Това беше ужасно.

Той отново скри лице в ръцете си.

— Вратата е била заключена и веригата поставена отвътре — каза замислено Поаро. — Не е било самоубийство, а?

Лекарят грък се изсмя злъчно.

— Нима човек, който се самоубива, може да се прободне на десет, дванайсет, петнайсет места? — попита той.

Поаро разтвори широко очи.

— Голяма жестокост — каза той.

— Жена е извършила това — обади се началник-влакът. — Можете да бъдете сигурни, че е била жена. Само жена може да наръга така.

Доктор Константин смръщи замислено лице.

— Трябва да е била много силна жена — каза той. — Не желая да говоря като специалист — това само обърква, но мога да ви уверя, че един-два от ударите са нанесени с такава сила, че са проникнали през яки пластове мускули и кости.

— Явно убийството не е било професионално — каза Поаро.

— Съвсем непрофесионално — съгласи се доктор Константин. — Ударите са били нанасяни наслуки. Някои дори са се плъзнали, без да причинят почти никаква вреда. Сякаш убиецът е нанасял ударите безумно, със затворени очи.

— Жена е — каза отново началник-влакът. — Жените са такива. Когато са разгневени, те притежават огромна сила. — Той кимна толкова мъдро, че всички предположиха, че говори от личен опит.

— Може би мога да добавя нещо към вашите сведения — рече Поаро. — Мистър Ратчет говори с мен вчера. Доколкото можах да го разбера, той ми каза, че животът му е в опасност.

— „Очистен“ — това е американски израз, нали? — каза мосьо Бук. — В такъв случай не е жена, а някой „гангстер“ или „пищовджия“.

Началник-влакът доби опечален израз, понеже теорията му не се оказва вярна.

— Ако е така — подхвърли Поаро, — изглежда убийството е извършено доста любителски.

Тонът му изразяваше професионално неодобрение.

— Във влака има един едър американец — продължи да развива тезата си мосьо Бук, — простиച്ък на вид човек с ужасни дрехи. Дъвче дъвка, което, струва ми се, не е прието в доброто общество. Знаете кого имам предвид, нали?

Кондукторът на спалния вагон, към когото се бе обърнал, кимна.

— Да, мосьо, от номер 16. Но надали е бил той. Щях да го видя да влиза в купето или да излиза от него.

— Може и да не сте го видели. Да, може и да не сте. Но след малко ще се занимаем и с този въпрос. А сега въпросът е — какво да правим, — Той погледна към Поаро.

Поаро също го погледна.

— Хайде, приятелю — каза мосьо Бук. — Знаете за какво ще ви помоля. Зная силата ви. Вземете разследването във ваши ръце! Не, не, не отказвайте! Виждате ли, за нас това е много сериозно — говоря за Международната компания на спалните вагони. Колко просто ще бъде, ако когато югославската полиция дойде, да можем да ѝ представим разрешението! В противен случай ще има бавене, безпокойства, милион неприятности. Може би, кой знае, сериозни неприятности за невинни хора. Вместо това — вие намерите разрешение на мистерията! Ние ще кажем: „Беше извършено убийство — ето престъпника!“

— А ако не успея да разреша загатката?

— Не, драги мой. — Гласът на Бук стана много ласкав. — Аз зная вашата слава. Познавам вашите методи. Това е идеален случай за вас. Да издирите миналото на всички тези хора, да разкриете тяхната „bona fides“^[1] — всичко това отнема време и причинява безкрайни неудобства. Но нали често съм ви чувал да казвате, че за да разкрие някакво престъпление, човек трябва само да се облегне на стола си и да помисли? Направете точно това. Разпитайте пътниците във влака, вижте трупа, изучете следите, които са оставени, а след това... е добре, аз имам вяра във вас! Сигурен съм, че не сте се хвалили напразно. Да се облегнеш в стола и да помислиш — да използваш (както толкова често съм ви чувал да казвате) малките, сиви клетки на мозъка — и ще узнаеш!

Той се наведе напред и погледна нежно приятеля си.

Вашата вяра ме трогва, приятелю — каза Поаро развълнувано. — Както казахте, този случай не може да бъде труден. Сам аз снощи — но сега няма да говорим за това. Да си кажа истината, този проблем ме заинтригува. Преди половин час само си мислех, че ни предстоят много скучни часове, докато сме принудени да стоим тук. А сега ето че ми попада един проблем в ръцете.

— Значи, приемате? — попита нетърпеливо мосьо Бук.

— Разбира се. Оставете въпроса в моите ръце.

— Добре — ние всички сме на ваше разположение.

— Най-напред бих искал да имам един план на вагона Истанбул—Кале с бележка за хората, които заемат отделните купета, и бих искал също да видя паспортите и билетите им.

— Мишел ще ви ги даде. Кондукторът на спалния вагон напусна купето.

— Какви други пътници има във влака? — попита Поаро.

— В този вагон ние с доктор Константин сме единствените пътници. Във вагона от Букурещ има един възрастен господин с куц крак. Кондукторът го познава добре. След букурещкия вагон са обикновените вагони, но те не ни интересуват, защото след сервирането на вечерята снощи бяха заключени. Пред вагона Истанбул—Кале е само вагон-ресторантът.

— Тогава, изглежда — каза бавно Поаро, — ще трябва да търсим убиеца във вагона Истанбул—Кале. Той се обърна към доктора: — Струва ми се, че вие именно за това намеквахте?

Гръкът кимна утвърдително.

— Половин час след полунощ ние заседнахме в пряспата. Оттогава никой не е могъл да напусне влака!

— Сега убиецът е сред нас, във влака... — обявя тържествено мосьо Бук.

---

[1] Добросъвестност (лат.). — Б. пр. ↑

ГЛАВА VI

ЖЕНА?

— Най-напред — каза Поаро — бих искал да поговоря с младия Мъкуийн. Може би той ще бъде в състояние да ни даде ценни сведения.

— Разбира се — съгласи се Бук.

Той се обърна към началник-влака:

— Доведете господин Мъкуийн. Началникът излезе от купето.

Кондукторът се върна с куп паспорти и билети. Бук ги взе от него.

— Благодаря, Мишел. А сега, струва ми се, ще бъде най-добре да се върнеш на поста си. По-късно ще вземем официално показанията ти.

— Добре, мосьо.

Мишел на свой ред излезе от вагона.

— След като се видим с младия Мъкуийн — каза Поаро, — може би господин докторът ще дойде с мен в купето на убития.

— Разбира се.

— А след като свършим там...

Но в този момент началник-влакът се върна с Хектор Мъкуийн.

Мосьо Бук стана.

— Ние сме малко натясно — извини се той любезно. — Седнете на моето място, мистър Мъкуийн. Мосьо Поаро ще седне срещу вас — така.

Той се обърна към началник-влака.

— Очистете вагон-ресторанта от хората — нареди той — и го оставете на разположение на мосьо Поаро. Там ще проведете разговорите си, нали, приятелю?

— Ще бъде най-удобно, да — съгласи се Поаро. Мъкуийн стоеше и поглеждаше от единия към другия, без да може да следи добре бързия поток на френската реч.

— Какво има? — заговори той трудно на френски. — Защо?...

Поаро го покани с енергичен жест да седне на седалката в ъгъла. Мъкуийн седна и започна отново:

— Защо?... — След това спря и заговори на английски. — Какво става във влака? Да не се е случило нещо?

Той погледна от единия мъж към другия.

Поаро кимна.

— Точно така. Нещо се е случило. Пригответе се да понесете един удар. Вашият работодател, мистър Ратчет, е мъртъв!

Мъкуийн сви устни и подсвирна. С изключение на по-яркия блясък в очите му, той не показва признаци на сътресение или на мъка.

— Значи, все пак се добраха до него — каза той.

— Какво точно искате да кажете с този израз, мистър Мъкуийн?

Мъкуийн се поколеба.

— Вие предполагате — каза Поаро, — че мистър Ратчет е убит?

— А не е ли? — Този път Мъкуийн изрази изненада. — Да, разбира се — каза той бавно, — точно това си помислих. Значи, искате да кажете, че той просто е умрял, докато е спал? Старецът беше толкова здрав, здрав като...

Той млъкна, понеже не намери подходящо сравнение.

— Не, не — рече Поаро. — Вашето предположение беше напълно правилно. Мистър Ратчет е бил убит. Прободен с нож. Но бих искал да зная защо бяхте толкова сигурен, че това е било убийство, а не обикновена смърт.

Мъкуийн се поколеба.

— Трябва да бъда наясно по този въпрос — каза той. — Кой сте вие всъщност? И в качеството си на какъв се намесвате?

— Аз представлявам Международната компания на спалните вагони. — Поаро помълча и после прибави: — Аз съм детектив. Казвам се Еркюл Поаро.

Ако Поаро очакваше някакъв ефект, такъв ефект не се получи.

— О, така ли? — каза само Мъкуийн и зачака Поаро да продължи...

— Може би знаете името ми.

— Ами, струва ми се, познато — само че винаги съм го мислел за име на дамски шивач.

Поаро го погледна с отвращение:

— Невероятно! — каза той.

— Кое е невероятно?

— Нищо. Нека се занимаем с въпроса, който ни интересува. Искам да ми разкажете, мистър Мъкуийн, всичко, което знаете за починалия. Вие не сте му роднина, нали?

— Не. Аз съм... бях... негов секретар.

— От колко време изпълнявате тази длъжност?

— Малко повече от година.

— Моля ви да ми дадете всички сведения, които можете.

— Е добре, с мистър Ратчет се срещнах преди малко повече от година, когато бях в Персия...

Поаро го прекъсна:

— Какво правехте там?

— Бях дошъл от Ню Йорк, за да се занимая с една петролна концесия. Предполагам, че това не ви интересува. Аз и моите приятели бяхме зле изиграни в тази работа. Мистър Ратчет беше в същия хотел. Малко преди това той се бе скарал със секретаря си. Предложи ми мястото и аз го приех. Нямах постоянна работа и бях доволен, че намерих, както се оказа, добре платена служба.

— А след това?

— Пътувахме. Мистър Ратчет искаше да види света. Пречеше му това, че не знаеше чужди езици. Работех по-скоро като разводач, отколкото като секретар. Водех приятен живот.

— А сега ми разкажете колкото можете повече за вашия работодател.

Младежът повдигна рамена. На лицето му се появи объркано изражение.

— Това не е толкова лесно.

— Как е пълното му име?

— Самюел Едуард Ратчет.

— Американски поданик ли беше?

— Да.

— От коя част на Америка беше по произход?

— Не зная.

— Е добре, кажете ми каквото знаете.

— Истината, мистър Поаро, е, че не зная абсолютно нищо! Мистър Ратчет никога не говореше за себе си или за живота си в Америка.

— А защо е било така според вас?

— Не зная. Струваше ми се, че се срамува от произхода си. Някои хора се срамуват от произхода си.

— Задоволително ли ви се вижда това разрешение?

— Откровено казано — не.

— Имаше ли роднини?

Никога не е споменавал за роднини.

Поаро беше настойчив:

— Вие трябва да сте си създали някаква теория, мистър Мъкуийн.

— Да, наистина, създам съм си. Най-напред не вярвам, че Ратчет беше истинското му име. Мисля, че е напуснал окончателно Америка, за да избяга от някого или от нещо. Мислех, че е успял... до преди няколко седмици.

— А след това?

— Започна да получава писма — заплашителни писма.

— Виждали ли сте ги?

— Да. В задълженията ми влизаше да се грижа за кореспонденцията. Първото писмо дойде преди четиринайсет дни.

— Бяха ли унищожени тези писма?

— Не, струва ми се, че при мен има все още няколко от тях — за едно зная, че Ратчет го скъса в пристъп на гняв. Да ви ги донеса ли?

Бъдете така добър.

Мъкуийн излезе от купето. Няколко минути по-късно той се върна и остави пред Поаро два листа не много чиста хартия.

В първото писмо пишеше следното:

„Мислеше си, че ще ни измамиш и ще ти се размине, нали? В никакъв случай. Ние сме се заели да те очистим, Ратчет, и ще го направим!“

Нямаше подпис.

Поаро само повдигна вежди и взе второто писмо.

„Ще те заведем на последната ти разходка, Ратчет. И то скоро. Ще те очистим, разбираш ли?“

Поаро остави писмото.

— Стилът е еднотипен! — каза той. — И то повече от почерка.

Мъкуийн втренчи поглед в него.

— Вие едва ли бихте го забелязали — обясни Поаро любезно. — За това са необходими очи, свикнали с подобни неща. Това писмо не е писано от един човек, мистър Мъкуийн. Писали са го двама или повече души — всеки е писал поред по една буква или дума. А и буквите са печатни. Това затруднява значително задачата по установяването на принадлежността на почерка. — Той млъкна, а след това продължи: — Знаехте ли, че мистър Ратчет се обърна към мен за помощ?

— Към вас?

Учуденият тон на Мъкуийн увери Поаро, че младият мъж не е знаел за това. Детективът кимна.

— Да. Беше разтревожен. Кажете ми, как реагира Ратчет, когато получи първото писмо?

Мъкуийн се поколеба.

— Трудно е да се каже. Той... го отмина със смях, с обичайното си спокойствие. Но някак си — Мъкуийн потръпна — почувствувах, че под маската на спокойствието му се крие голяма тревога.

Поаро кимна. После му зададе един неочакван въпрос:

— Мистър Мъкуийн, ще ми отговорите ли напълно откровено какво отношение имавте към работодателя си? Обичахте ли го?

Хектор Мъкуийн изчака една-две минути, преди да отговори.

— Не — отвърна той. — Не го обичах.

— Защо?

— Не зная точно защо. Той беше винаги приятен. — Мъкуийн помълча и добави: — Ще ви призная истината, мистър Поаро. Не го обичах и му нямах доверие. Уверен съм, че той беше жесток и опасен човек. Трябва обаче да призная, че нямам причини за това си мнение.

— Благодаря ви, мистър Мъкуийн. Още един въпрос — кога видяхте за последен път мистър Ратчет жив?

— Снощи към... — той помисли за минутка — към десет часа, бил казал. Отидох в купето му, за да запиша няколко негови кратки писма.

— По какъв въпрос?

— За някои керамични плочки и антични глинени съдове, които купи в Персия. Предадените предмети не отговаряха на закупените. По този въпрос се поведе дълга и неприятна кореспонденция.

— И тогава за последен път мистър Ратчет е бил видян жив?

— Да, така предполагам.

— Знаете ли кога мистър Ратчет е получил последното заплашително писмо?

— Сутринта в деня, когато напуснахме Константинопол.

— Има още един въпрос, който трябва да ви задам, мистър Мъкуийн: в добри отношения ли бяхте с вашия работодател?

Очите на младия мъж блеснаха внезапно.

— При тези ваши думи предполагате, че по гърба ми ще полазят тръпки. Но както се казва в добре продаващите се романи: „Нямате улики против мен.“ Ратчет и аз бяхме в отлични отношения.

— Може би, мистър Мъкуийн, ще ми дадете цялото си име и вашия адрес в Америка.

Мъкуийн съобщи името си — Хектор Уилърд Мъкуийн, и своя адрес в Ню Йорк.

Поаро се облегна на страничната възглавничка.

— Това засега е достатъчно, мистър Мъкуийн — каза той. — Ще ви бъда признателен, ако известно време запазите в тайна новината за смъртта на мистър Ратчет.

— Неговият прислужник, Мастерман, ще трябва да бъде уведомен.

— Той вероятно вече знае — отговори сухо Поаро. — В такъв случай опитайте се да го накарате да си държи езика зад зъбите.

— Няма да е трудно. Той е британец и както сам казва, не се бърка в чужди работи. Има недобро мнение за американците и никакво за другите народности.

— Благодаря ви, мистър Мъкуийн. Американецът напусна купето.

— Е? — попита мосьо Бук. — Вярвате ли това, което казва този младеж?

— Вижда ми се честен и откровен. Не показва никакви чувства към работодателя, което би сторил, ако беше замесен по някакъв начин. Наистина мистър Ратчет не му е казал, че се е опитал да привлече моите услуги и не е успял, но не смятам това за подозрително обстоятелство. Струва ми се, че мистър Ратчет е бил човек, който при всеки възможен случай е предпочитал да се съветва само със себе си.

— И така, вие се произнасяте поне за едно лице, че не е виновно за убийството — каза закачливо мосьо Бук.

Поаро го погледна с укор.

— Аз подозирам всички до последната минута — поясни той. — Въпреки това трябва да призная, че не мога да си представя този трезв, дългоглав Мъкуийн да загуби контрол дотолкова, че да наръга жертвата си дванайсет-четиринайсет пъти. Не съответствува на психиката му — никак не съответствува.

— Не — каза замислено мосьо Бук. — Това е дело на човек, доведен почти до лудост от ненавистта си — подсказва по-скоро южен темперамент. Или в противен случай сочи, както настояваше нашият приятел началник-влакът, че убиецът е жена.

ГЛАВА VII

ТРУПЪТ

Последван от доктор Константин, Поаро отиде в съседния вагон и стигна до купето, заемано от убийтия. Кондукторът дойде и им отвори вратата със своя ключ.

Двамата мъже влязоха вътре. Поаро се обърна о въпрос към придружаващия го доктор:

— Какво е разместено в това купе?

— Нищо не е докосвано. Внимавах по време на огледа да не поместя тялото.

Поаро кимна. Озърна се.

Първото нещо, което се натрапи на сетивата му, беше силният студ. Прозорецът беше свален надолу, а пердето вдигнато нагоре.

— Бррр! — потръпна Поаро. Другият се усмихна с разбиране.

— Нарочно не го затворих — каза той. Поаро огледа внимателно прозореца.

— Вие сте прав — съобщи той. — Никой не е излязъл от вагона по този начин. Може би отвореният прозорец е трябвало да ни наведе на тази мисъл, но ако е така, снегът е провалил плановете на убиеца.

Поаро изследва внимателно рамката на прозореца. Извади една малка кутийка от джоба си и духна малко прах върху рамката.

— Няма никакви отпечатыци от пръсти — рече той. — Това означава, че рамката е била изтрита. Но дори да имаше отпечатыци, те нямаше да ни кажат кой знае какво. Щяхме да намерим отпечатыците на мистър Ратчет, на прислужника му или на кондуктора. В днешно време престъпниците не правят подобни грешки. А щом е така — прибави бодро той, — можем да затворим прозореца. Тук прилича просто на хладилник.

Поаро последва думите с действия и после за първи път насочи вниманието си към неподвижната фигура, просната върху леглото.

Ратчет лежеше по гръб. Горната част на пижамата му, изцапана с ръждиви ивици, беше разкопчана и отметната.

— Трябваше да видя характера на раните, нали разбирате? — обясни докторът.

Поаро кимна. Наведе се над трупа. Накрая се изправи с лека гримаса.

— Неприятна гледка — каза той. — Някой трябва да е стоял тук и да го е ръгал упорито. Колко рани има точно?

— Преброих дванайсет. Една-две са толкова леки, че са по-скоро одрасквания. От друга страна, поне три биха могли да причинят смърт.

Нещо в тона на доктора привлече вниманието на Поаро. Той го погледна остро. Дребният грък стоеше втренчен в трупа и се мръщеше с недоумение.

— Нещо ви се вижда странно, нали? — попита тихо Поаро. — Кажете, приятелю. Тук има нещо, което ви озадачава?

— Прав сте — призна другият.

— Какво е то?

— Виждате ли тези две рани... тук и тук — посочи ги той. — Те са дълбоки, всяко ръгане сигурно е срязало кръвоносни съдове и въпреки това краищата им не са разтворени. Не са кървили, каквото би могло да се предположи.

— Което подсказва какво?

— Че когато тези рани са били нанесени, човекът е бил вече мъртъв, мъртъв от известно време. Но това е безсмислено наистина.

— Така изглежда — каза Поаро замислен. — Освен ако нашият убиец е решил, че не е свършил работата с както трябва и се е върнал, за да бъде по-сигурен; това е явно безсмислие! Нещо друго?

— Само едно нещо още.

— И какво е то?

— Виждате ли тази рана там, под дясната ръка, близо до дясното рамо, вземете моя молив. Можете ли да нанесете такъв удар? Поаро замахна с молива.

— Правилно — каза той. — Разбирам. С дясната ръка е крайно трудно, почти невъзможно. Човек трябва да нанесе удара отзад напред. Но ако ударът е бил нанесен с лявата ръка...

— Точно така, мосьо Поаро. Този удар почти сигурно е бил нанесен с лявата ръка.

— Значи, нашият убиец е левак? Не, случаят е по-труден, нали?

— Така е, мосьо Поаро. Някои от другите удари са безспорно нанесени с дясна ръка.

— Двама души. Отново се върнахме към двамата души — измърмори детективът. И попита внезапно: — Беше ли запалена светлината?

— Трудно е да се каже. Всяка сутрин към десет часа кондукторът загася осветлението.

— Ключовете ще ни дадат отговора — рече Поаро. Той разгледа ключа на горната лампа и ключа на нощната лампа над леглото. Първият беше изключен. Вторият също.

— Е, добре — каза той замислено. — Ние имаме тук хипотезата за Първия и Втория убиец, както би ги нарекъл великият Шекспир. Първия убиец е наръгал жертвата си и е напуснал купето, като е загасил светлината. Втория убиец е дошъл в тъмното, не е видял, че неговата или нейната работа е вече извършена, и най-малко още два пъти е пробол мъртвото тяло. Какво мислите вие за това?

— Превъзходно — съгласи се въодушевено дребният доктор.

Очите на Поаро блеснаха закачливо.

— Така ли мислите? Радвам се. На мен ми се струваше малко глупаво.

— Какво друго обяснение би могло да има?

— Точно това се питам и аз. Някакво съвпадение ли има тук, или какво? Има ли и други несъвместими неща, които да сочат, че деянието е извършено от двама души?

— Струва ми се, че мога да отговоря утвърдително. Някои от тези удари, както вече казах, говорят за слабост — за липса на физическа сила или на решителност. Те са слаби, отплеснати удари. Но този тук и този... — Той отново посочи. — За тези удари е била необходима голяма сила. Те са проникнали в мускулите.

— Според вас те са били нанесени от мъж?

— Съвсем сигурно.

— Не са могли да бъдат нанесени от жена?

— Някоя млада, силна, атлетически развита жена би могла да ги нанесе, особено ако е била обзета от силни чувства, но по мое мнение това е твърде невероятно.

Поаро помълча известно време.

Другият каза с безпокойство:

— Разбирате ли моята гледна точка?

— Напълно — отвърна Поаро. — Работата започва чудесно да се изяснява! Убиецът е бил мъж с огромна сила, той е бил слаб, била е жена, бил е левак, бил е десняк. Ах, но това е смешно! — Той заговори с внезапен изблик на гняв: — А жертвата — каква е нейната роля във всичко това? Извикала ли е? Борила ли се е? Защищавала ли се е?

Поаро пхна ръка под възглавницата и извади автоматичния пистолет, който Ратчет му бе показал предишния ден.

— Зареден, вижте — каза той.

Те се огледаха. Дрехите на Ратчет висяха на закачалките на стената. Върху капака на умивалника, който служеше за масичка, имаше различни предмети — изкуствени челюсти в чаша вода, друга, празна чаша, бутилка минерална вода, голямо, плоско шише и една пепелница с угарка от пура и овъглени късчета хартия, както и две изгорели кибритени клечки.

Докторът взе празната чаша и я помириса.

— Ето обяснението за пасивността на жертвата — каза той спокойно.

— Упоен?

— Да. Поаро кимна. Той взе двете клечки и се зае внимателно да ги разглежда.

— Намерихте някаква следа ли? — попита с интерес дребният доктор.

— Тези две клечки имат различна форма — отвърна Поаро. — Едната е по-платка от другата. Виждате ли?

— Такива клечки можете да получите във влака — каза докторът, — в картонена опаковка.

Поаро претърси джобовете на дрехите на Ратчет.

След малко извади оттам кутия кибрит. Сравни внимателно клечките.

— По-закръглената клечка е била запалена от мистър Ратчет — каза той. — Да видим дали има и от по-плоските.

Но последвалото претърсване не откри други кибритени клечки.

Очите на Поаро шареха из купето. Погледът му беше бляскав и остър като на птица. Човек чувствуваше, че нищо не може да му убегне.

Той възкликна, наведе се и вдигна нещо от пода.

Беше малко, правоъгълно парченце фина ленена батиста. В ъгъла се виждаше избродираната буквата Х.

— Женска носна кърпа — подхвърли докторът. — Нашият приятел, началник-влакът, беше прав. Тук има замесена жена.

— И за наше удобство тя оставя носната си кърпа! — каза Поаро. — Точно както става в книгите и филмите. И за да бъдем още повече улеснени, кърпата е белязана с инициал.

— Каква сполука за нас! — възкликна докторът.

— Сполука, нали? — рече Поаро. Нещо в тона му изненада доктора.

Но преди да успее да поиска Поаро да му обясни тона си, детективът отново се наведе към пода.

Този път той показва на дланта си една чистачка за лула.

— Може би това е собственост на мистър Ратчет? — предположи докторът.

— В никой от джобовете му нямаше нито лула, нито тютюн, нито кесия за тютюн.

— Тогава и това е вещественно доказателство.

— О, разбира се. И отново напълно удобно изтървано. Този път следа от мъж, забележете! Човек не може да се оплаче от липсата на веществени доказателства в нашия случай. Тук има изобилие от веществени доказателства. Между другото, какво направихте с оръжието?

— Не открих никакво оръжие. Убиецът трябва да го е взел със себе си.

— Интересно защо — замисли се Поаро.

— А! — възкликна докторът, както изследваше внимателно джобовете на пижамата на мъртвеца. — Пропуснал съм това — каза той. — Само разкопчах дрехата и я отметнах назад.

Той извади един златен часовник от малкото джобче. Капакът му беше силно очукан, а стрелките показваха един и петнадесет.

— Виждате ли! — възкликна Константин. — Това ни дава часа на престъплението. Отговаря на моите предположения. Бях казал, че убийството е станало между полунощ и два часа през нощта, и най-вероятно към един часа, въпреки че е трудно да бъдеш точен в подобни случаи. Е добре, ето потвърждението. Един и четвърт. Това е часът на престъплението.

— Възможно е, да. Много е възможно.

Докторът го изглежда с любопитство.

— Ще ме извините, мосьо Поаро, но не ви разбирам.

— Аз сам не се разбирам — отвърна Поаро. — Въобще нищо не мога да разбера и както виждате, това ме безпокои.

Той въздъхна и се наведе над малката масичка, за да разгледа овъглените късчета хартия. Измърмори нещо на себе си.

— Как ми трябва сега една старомодна кутия за дамски шапки!

Доктор Константин не знаеше как да разбира тези странни думи. Но Поаро не му даде време за въпроси. Той отвори вратата към коридора и извика кондуктора.

Мишел пристигна тичешком.

— Колко жени има във вагона? Кондукторът почна да ги брои на пръсти:

— Една, две три — шест, мосьо. Старата американка, една шведка, младата англичанка, графиня Андрени, принцеса Драгомирова и нейната прислужница.

Поаро се замисли.

— Всички те имат кутии за шапки, нали?

— Да, мосьо.

— Тогава ми донесете... чакайте да си помисля, да, кутията на шведката и кутията на прислужницата. В тези двете е единствената ми надежда. Кажете и че това е митническо изискване или каквото ви дойде на ума.

— Не се безпокойте, мосьо. В момента и двете дами не са в купетата си.

— Тогава побързайте.

Кондукторът тръгна. Той се върна с две кутии за шапки. Поаро отвори кутията на прислужничката и я хвърли настрана. След това отвори кутията на шведката и издаде възклицание на задоволство. Извади внимателно шапките и под тях се показаха изпъкнали металически мрежи.

— А, ето, това е, което ми трябва. Преди около петнайсет години кутиите за шапки се правеха по този начин. Шапката се прикрепва към тези изпъкнали мрежи със специална игла.

Докато говореше, Поаро извади сръчно две от приспособленията. След това прибра отново шапките в кутията и каза на кондуктора да ги

върне на мястото им.

Вратата се затвори и Поаро се обърна към събеседника си:

— Драги докторе, аз не разчитам само на квалифицираната процедура. Търся психология, не отпечатыци от пръсти или пепел от цигара. Но в този случай бих се радвал, ако ми помогне малко науката. Това купе е пълно с веществени доказателства, но как мога да съм сигурен, че са наистина такива, каквито изглеждат?

— Не ви разбирам добре, мосьо Поаро.

— Хубаво, ще ви дам пример — ние намираме една женска носна кърпа. Дали жена я е изпуснала? Или пък мъжът, който е извършил престъплението, си е казал: „*Ще направя така, че това престъпление да изглежда като извършено от жена. Ще пробода врага си с излишни удари, като направя някои от тях да изглеждат слаби и безобидни, ще изпусна тази носна кърпа там, където всеки ще я види.*“ Това е едното предположение. Но има и друго. Дали не го е извършила жена, която нарочно е изпуснала чистачката за лула, за да изглежда, че убийството е работа на мъж? Или може би трябва сериозно да предположим, че двама души — мъж и жена — са замесени поотделно и всеки от тях е бил толкова невнимателен, че е изпуснал доказателство за самоличността си. Това е прекалено голямо съвпадение!

— Но каква е ролята на кутията за шапки? — попита докторът все още озадачен.

— А, ще стигна и до нея. Както казах, тези следи — спрелият на един и четвърт часовник, носната кърпа, чистачката за лула — могат да бъдат верни или лъжливи. Още не съм в състояние да кажа нищо по това. Но има една следа тук, за която вярвам — въпреки че отново греша може би, — че не е лъжлива. Имам пред вид тази плоска кибритена клечка, докторе. Вярвам, че тази клечка е била използвана от убиеца, а не от Ратчет. Била е употребена, за да се изгори някакъв уличаващ документ. Навярно някаква бележка. Ако е така, в тази бележка е имало нещо — грешка, която е давала известно указание за автора на деянието. Ще се опитам да я възкреса.

Той излезе от купето и скоро се върна с малък спиртник и маша за навиване на коса.

— Използвам я за мустаците си — каза той за машата.

Докторът го наблюдаваше с голям интерес. Поаро изглади двете мрежи и много внимателно постави овъгленото парче хартия между тях. След това хвана мрежите с машата и поднесе цялото приспособление над пламъка на спиртника.

— Това е много примитивна работа — каза той през рамо. — Да се надяваме, че ще изпълни предназначението си.

Докторът внимателно наблюдаваше действията му. Металът започна да се зачервява. И ето той видя слаби очертания на букви. Бавно се образуваха думи, огнени думи.

Късчето хартия беше много малко. Показаха се само три думи и част от четвърта.

„...мни малката Дейзи Армстронг“.

— А! — възкликна рязко Поаро.

— Говори ли ви нещо това? — попита докторът. Очите на Поаро блестяха. Той внимателно остави машата.

— Да — каза той. — Сега зная истинското име на убийтия. Зная защо е трябвало да напусне Америка.

— Как се е казвал?

— Касети.

— Касети. — Константин сбърчи чело. — Напомня ми нещо. Преди няколко години. Не мога да си спомня,... Не беше ли някакъв случай в Америка?

— Да — потвърди Поаро. — Случай в Америка.

Но детективът не беше склонен да разговаря повече по този въпрос. Той заоглежда купето и продължи:

— За това ще говорим по-късно. Най-напред да проверим дали сме видели всичко, което можем да видим тук.

Той претърси още веднъж бързо и сръчно джобовите на дрехите на мъртвеца, но не намери в тях нищо интересно. Опита вратата към съседното купе, но тя беше заключена от другата страна.

— Има едно нещо, което не мога да разбера — каза доктор Константин. — Ако убиецът не е избягал през прозореца, ако тази междинна врата е била заключена от другата страна и ако вратата към коридора е била не само заключена, но и със сложена верига, как тогава убиецът е напуснал купето?

— Така говори публиката, когато някой човек с вързани крака и ръце бива затворен в кутия и после изчезва.

— Искате да кажете, че...

— Искам да кажа — обясни Поаро, — че ако убиецът е целял да повярваме в бягството му през прозореца, естествено той ще направи така, че излизането му през другите два изхода да изглежда невъзможно. Това е трик. Също както изчезващият човек от кутията. Нашата задача е да открием как е извършен този трик.

Той заключи междинната врата откъм тяхната страна.

— За в случай — каза той, — че на превъзходната мисис Хюбърд ѝ хрумне да научи от първа ръка подробности по престъплението, за да ги пише на дъщеря си.

Поаро огледа купето още веднъж.

— Струва ми се, че тук нямаме повече работа. Хайде да се върнем при мосьо Бук.

ГЛАВА VIII

СЛУЧАЯТ С ОТВЛИЧАНЕТО НА АРМСТРОНГ

Завариха мосьо Бук да довършва един омлет.

— Помислих, че ще е най-добре да се сервира веднага обедът във вагон-ресторанта, а след това пътниците е го освободят и мосьо Поаро ще може да проведе в него разпита. Междувременно наредих на нас тримата да донесат храна тук.

— Чудесна идея — каза Поаро.

Никой от тримата не беше гладен и те скоро приключиха с храненето, но мосьо Бук прояви интерес към темата, която занимаваше мислите на всички, едва когато започнаха да пият кафето.

— Е? — попита той.

— Открих самоличността на жертвата. Зная защо се е наложило той да напусне Америка.

— Кой е той?

— Помните ли да сте чели за малката Армстронг. Това е Касети — човекът, който уби малката Дейзи Армстронг.

— Да, спомням си. Потресаваща история — въпреки, че не мога да се сетя за подробностите.

— Полковник Армстронг беше англичанин — кавалер на ордена „Виктория“. Всъщност половин американец понеже майка му беше дъщеря на В. К. Ван дер Хал — милионер от Уол стрийт. Той се ожени за дъщерята на Линда Арден, най-прочутата американска трагична своето време. Живееха в Америка и имаха едно дете момиченце, което боготворяха. На тригодишна възраст това момиченце беше отвлечено и за връщането му бе поискана необикновено голяма сума. Не ще ви досаждам с всички последвали усложнения. Ще мина на право на момента, когато след плащането на огромната сума от двеста хиляди долара бе намерено мъртвото тяло на детето, което е било убито най-малко две седмици преди това. Обществото настръхна от негодувание. Последва нещо още по-лошо. Мисис Армстронг очакваше второ дете. Вследствие на сътресението тя роди преждевременно мъртво дете и самата тя умря. Съпругът ѝ бе съкрушен и се самоуби.

— Господи, каква трагедия! Спомних си всичко каза Бук. — Ако не се лъжа, имаше и още един смъртен случай, нали?

— Да — една нещастна гувернантка, французойка или швейцарка. Полицията беше убедена, че момичето знае нещо за убийството. Отказаха да повярват на истеричните ѝ отрицания. Накрая в пристъп на отчаяние, бедното момиче се хвърли от един прозорец и се уби. Впоследствие бе установено, че тя не е имала никакво съучастие в престъплението.

— Неприятно е да се помисли дори — каза мосьо Бук.

— Около шест месеца по-късно този човек, Касети, беше арестуван като главатар на бандата, която бе отвлякла детето. Тази банда използвала същите методи и преди. Когато имало изгледи полицията да попадне на следите им, убивали жертвата си, скривали трупа и продължавали да измъкват колкото могат повече пари, преди да се разкрие престъплението. А сега ще ви изясня още нещо, приятелю. Това престъпление е бил извършил самият Касети! Но благодарение на голямото си богатство и на тайното влияние, което е имал върху някои личности, той бе оправдан, като се позоваха на някаква процедурна грешка. Независимо от това той щеше да бъде линчуван, ако не беше така ловък да се изплъзне. За мен сега е ясно какво се е случило. Той е променил името си и е напуснал Америка. Не се е занимавал с нищо — пътувал е из чужбина и е живял от рентите си.

— Ах, какво животно! — Тонът на мосьо Бук изразяваше искрено отвращение. — Не съжалявам, че е мъртъв, никак!

— Съгласен съм с вас.

— Въпреки всичко не беше необходимо да го убиват в „Ориент експреса“. Има и други места за това.

Поаро се усмихна леко. Той разбираше, че мосьо Бук има предубеждения в това отношение.

— Въпросът, който трябва да си зададем сега, е следният — каза той. — Дали това убийство е дело на някаква съперническа банда, която Касети в миналото е измамил, или е лично отмъщение?

Той разказа за няколкото думи, които беше открил върху овъгленото късче хартия.

— Ако предположението ми е правилно, тогава писмото е било изгорено от убиеца. Защо? Защото в него се споменава думата

„Армстронг“, която е ключът за загадката.

— Има ли някой жив от семейството Армстронг?

— Това за нещастие не зная. Спомням си, че четох за някаква по-млада сестра на мисис Армстронг.

Поаро продължи и изложи общите заключения, до които бяха стигнали с доктор Константин.

Мосьо Бук се оживи при споменаването на повредения часовник.

— Това, изглежда, ни дава много точно времето на престъплението.

— Да — каза Поаро. — Много удобно е.

В гласа му имаше странна нотка, която накара другите двама да го изгледат с любопитство.

— Вие казвате, че сам сте чули Ратчет да говори на кондуктора в един без дваисет?

Поаро разказа точно какво се беше случило.

— Е добре — каза мосьо Бук, — това поне доказва, че Касети или Ратчет, както ще продължа да го наричам, е бил сигурно жив в един без дваисет.

— Един без дваисет и три, ако искаме да бъдем точни.

— Тогава да се изразим официално — в дванадесет часа и тридесет и седем минути мистър Ратчет е бил жив. Това поне е факт.

Поаро не отговори. Той седеше и гледаше замислен пред себе си.

На вратата се почука и влезе сервитьорът от вагон-ресторанта.

— Вагон-ресторантът е вече свободен, мосьо — съобщи той.

— Да вървим — предложи Бук и стана.

— Мога ли да присъствувам? — попита доктор Константин.

— Разбира се, драги докторе. Освен ако мосьо Поаро няма никакви възражения.

— Съвсем не. Съвсем не — отвърна Поаро. След кратки, взаимни любезности от рода на „След вас, господине“, „Но не, след вас“ те напуснаха купето.

ЧАСТ ВТОРА ПОКАЗАНИЯТА

ГЛАВА I

ПОКАЗАНИЯТА НА КОНДУКТОРА НА СПАЛНИЯ ВАГОН

Във вагон-ресторанта всичко беше готово.

Поаро и Бук седнаха заедно от едната страна на една маса. Докторът седна срещу тях през пътеката.

На масата пред Поаро имаше план на вагона Истанбул—Кале, в който с червено мастило бяха отбелязани имената на пътниците.

Паспортите и билетите бяха на купчина от едната страна. Имаше хартия за писане, мастило, писалка и моливи.

— Прекрасно — одобри Поаро. — Можем да открием сесията на нашия следователски съд, без да се бавим повече. Смятам най-напред да чуем показанията на кондуктора на спалния вагон. Вие сигурно знаете някои неща за този човек. Какво представлява? Може ли да се разчита на думите му?

— Бих казал с пълна увереност, че може. Пиер Мишел работи в компанията повече от петнайсет години. Французин е, живее близо до Кале. Напълно почтен и честен. Може би умствените му способности не са забележителни.

Поаро кимна с разбиране.

— Добре — каза той. — Хайде да го видим.

Пиер Мишел беше възвърнал донякъде самообладанието си, но имаше крайно изнервен вид.

— Надявам се, не смятате, че има някаква небрежност от моя страна, мосьо — рече той загрижено, а погледът му се местеше от Поаро на мосьо Бук. — Случилото се е ужасно. Надявам се, не мислите мосьо, че това се отразява по някакъв начин върху мен?

След като успокои страховете на кондуктора, Поаро почна да задава въпроси. Той уточни най-напред името на Мишел, продължителността на службата и колко време е работил по този маршрут. Знаеше тези подробности, но обичайните въпроси позволиха на Мишел да се почувствува по-спокойно.

— А сега — продължи Поаро — нека минем към случилото се миналата нощ. Кога си легна мистър Ратчет?

— Почти веднага след вечеря, мосьо. Всъщност преди да напуснем Белград. Същото направи и предишната вечер. Беше ми наредил да оправя леглото, докато е на вечеря, и аз постъпих точно така.

— Влизал ли е някой в купето му след това?

— Прислужникът и младият американски джентълмен — неговият секретар.

Някой друг?

Не мосьо, доколкото знам, друг не е влизал.

Добре. И тогава ли го видяхте или чухте за последен път?

— Не мосьо. Вие забравяте, че той позвъни към един без двайсет — скоро след като бяхме спрели.

— Какво точно се случи?

— Аз почуках на вратата, но той извика, че бил сбъркал...

— На английски или на френски?

— На френски.

— Какви бяха точно думите му?

— Няма нищо. Излъгал съм се.

— Точно така — потвърди Поаро, — Това чух и аз. И след това си отидохте?

— Да, мосьо.

Върнахте ли се на мястото си?

Не, мосьо. Най-напред се отзовах на един друг звънец, който току-що бе иззвънял.

— А сега, Мишел, ще ви задам един важен въпрос. Къде бяхте в един и четвърт?

— Аз ли, мосьо? Бях на малкото си столче в края на вагона с лице към коридора.

— Сигурен ли сте?

— Да, разбира се, освен...

— Да?

— Отидох в съседния вагон, вагона от Атина, за да поговоря с колегата. Говорихме за снега. Беше малко след един часа. Не мога да кажа точно.

— И кога се върнахте?

— Спомням си, че иззвъня един от моите звънци, нали ви казах. Викаше ме американката. Беше звъняла няколко пъти.

— Да — отвърна Поаро. — А след това?

— След това ли, мосьо? Отзовах се на вашия звънец и ви донесох минерална вода. После, около половин час по-късно, оправих леглото в едно от другите купета — на младия американски господин, секретаря на мистър Ратчет.

— Сам ли беше в купето си мистър Мъкуийн, когато влязохте да оправите леглото му?

— Английският полковник от № 35 беше при него. Седяха и разговаряха.

— Какво направи полковникът, когато напусна купето на мистър Мъкуийн?

— Върна се в своето купе.

— Номер 15 е доста близо до вашето столче, нали?

— Да, мосьо, то е второто купе от другия край на коридора.

— Леглото на полковника беше вече оправено?

— Да, мосьо. Бях го оправил, докато той вечеряше.

— По кое време беше това?

— Не мога да кажа точно, мосьо. Но сигурно не по-късно от два часа.

— А след това?

— След това седях на столчето си до сутринта.

— Не отидохте ли отново във вагона от Атина?

— Не, мосьо.

— Може би сте заспали?

— Не, мосьо. Спрелият влак не ми позволи да подремна, както правя обикновено.

— Видяхте ли някой от пътниците да минава нагоре или надолу по коридора?

Кондукторът се замисли.

— Струва ми се, че една от дамите отиде до тоалетната в другия край.

— Коя от дамите?

— Не зная. Тя беше в другия край на коридора и с гръб към мен. Носеше яркочервено кимоно с дракони.

Поаро кимна.

— А след това?

— Нищо, мосьо, до сутринта.

— Сигурен ли сте?

— А, извинете, вие отворихте вашата врата и погледнахте за миг навън.

— Добре, приятелю — каза Поаро. — Питам се дали ще си спомните. Между другото аз се събудих от удара на нещо тежко, което сякаш падна върху вратата ми. Знаете ли какво би могло да бъде това?

Мъжът го погледна втренчено.

— Нищо не е имало, мосьо, нищо. Сигурен съм.

— Тогава трябва да съм сънувал някакъв кошмар — каза Поаро философски.

— Освен ако сте чули нещо в съседното купе — добави Бук.

Поаро не обърна внимание на предположението му. Може би не желаше да направи това пред кондуктора на спалния вагон.

— Нека минем на друг въпрос — рече той. — Да предположим, че снощи убиецът се е качил във влака. Сигурно ли е, че не е могъл да го напусне след извършването на убийството?

Пиер Мишел поклати глава.

— Нито да се е скрил някъде в него?

— Влакът е претърсен основно — каза Бук, — Оставете тази мисъл, приятелю.

— Освен това — прибави Мишел — никой не може да се качи в спалния вагон, без да го видя.

— Коя беше последната гара?

— Винковци.

— По кое време беше това?

— Трябваше да тръгнем оттам в 11:58. Но поради атмосферните условия, имаме двамадесет минути закъснение.

— Би ли могъл да дойде някой от другата част на влака?

— Не, мосьо. След вечеря вратите между обикновените и спалните вагони се заключват.

— Вие слизахте ли от влака във Винковци?

— Да, мосьо. Слязох на перона както обикновено и заставах до стъпалата на вратата. Другите кондуктори направиха същото.

— А как стои въпросът с предната врата? Тази, която е по-близо до вагон-ресторанта?

— Тя е винаги заключена отвътре.

— Сега не е заключена по този начин. Кондукторът остана изненадан, но после лицето му светна.

— Някой от пътниците я е отворил, за да погледа снега.

— Вероятно — съгласи се Поаро.

В течение на една-две минути той чукаше замислено с пръсти по масата.

— Нали не ме обвинявате в нещо? — попита плахо кондукторът.

Поаро му се усмихна добродушно.

— Просто имайте лош късмет, приятелю — каза той. — А! Още нещо, докато не съм го забравил. Споменахте, че докато сте чукали на вратата на мистър Ратчет, е иззвънял друг звънец. Всъщност и аз го чух. Чий звънец беше?

— На принцеса Драгомирова. Искаше да повикам прислужницата й.

— И вие я повикахте?

— Да, мосьо.

Поаро се зае да изучава замислено плана пред себе си. След това наклони глава.

— Засега това е всичко — каза той.

— Благодаря, мосьо.

Кондукторът стана. Погледна към Бук.

— Не се тревожете — отзова се сърдечно той. — Не виждам никаква небрежност от ваша страна.

Пиер Мишел напусна купето успокоен.

ГЛАВА II

ПОКАЗАНИЯТА НА СЕКРЕТАРЯ

Една-две минути Поаро остана потънал в мислите си.

— Струва ми се — каза той най-после, — че пред вид на това, което сега знаем, ще бъде добре да поговорим още малко с мистър Мъкуийн.

Младият американец се появи веднага.

— Е — попита той, — как вървят работите?

— Не много зле. След последния ни разговор научих нещо ново — самоличността на мистър Ратчет.

Хектор Мъкуийн се наведе заинтригуван.

— Да? — подкани той Поаро.

— Ратчет, както подозирахте, е било фалшиво име. Ратчет е бил Касети — човекът, който е ръководил отвличанията, включително и прочутия случай с малката Дейзи Армстронг.

На лицето на Мъкуийн се появи израз на крайна изненада; след това то се помрачи.

— Проклет негодник! — възкликна той.

— Не знаехте ли за това, мистър Мъкуийн?

— Не, сър — отвърна категорично младият американец. — Ако знаех, щях да отрежа дясната си ръка, преди да му стана секретар!

— Вие се вълнувате твърде много, мистър Мъкуийн.

— Имам специални причини за това. Баща ми беше окръжният прокурор, когото натовариха със случая, мистър Поаро. Виждал съм няколко пъти мисис Армстронг — тя беше прекрасна жена. Толкова мила и така сломена! — Лицето му потъмня. — Ако е имало някога човек, който да заслужава случилото се, Ратчет или Касети е именно такъв човек. Радвам се, че свърши така. Такъв човек не заслужава да живее!

— Имате вид, сякаш сам бихте желали да извършите това добро дело.

— Да. Аз... — Той млъкна и се изчерви виновно. — Струва ми се, че се самообвинявам.

— Щях да бъда по-склонен да ви подозирам, мистър Мъкуийн, ако бяхте проявили прекомерна скръб поради кончината на вашия работодател.

— Струва ми се, че не бих могъл да го направя, дори и за да се спася от електрическия стол — каза мрачно Мъкуийн. След това прибави: — Ако не проявявам с въпроса си излишно любопитство, как точно открихте това? Самоличността на Касети, искам да кажа.

— С помощта на част от писмо, намерено в купето му.

— Но наистина, струва ми се, че това е било доста голяма небрежност от страна на стареца, а?

— Зависи от гледната точка — каза Поаро.

Тази забележка се видя на младежа доста объркваща. Той се вгледа в Поаро, сякаш се мъчеше да го разбере.

— Задачата, която ми предстои — продължи Поаро, — е да установя със сигурност движенията на всички хора във влака. Не трябва да се обиждате, разбирате ли? Въпрос на практика само.

— Разбира се. Започвайте веднага и ми позволете, ако мога, да докажа невинността си.

— Надали трябва да ви питам за номера на купето ви — каза с усмивка Поаро, — защото за една вечер го споделях с вас. То е второкласното купе № 6 и 7 и след излизането ми вие останахте сам в него.

— Точно така.

— Сега, мистър Мъкуийн, искам да ми опишете всяко ваше действие миналата нощ, след като напуснахте вагон-ресторанта.

— Това е доста лесно. Върнах се в купето, почетох малко, слязох на перона в Белград, реших, че е твърде студено и отново се качих. Известно време поговорих с една млада англичанка, която е в съседното купе. След това завързах разговор с онзи англичанин, полковник Арбътнот — впрочем струва ми се, че вие минахте покрай нас, докато говорехме. След това влязох при мистър Ратчет и както ви казах, записах няколко кратки писма, които той искаше да се пратят. Пожелал му лека нощ и го оставих. Полковник Арбътнот все още стоеше в коридора. Леглото му беше вече оправено за през нощта, затова му предложих да дойде в моето купе. Поръчах две чаши с напитки и поведохме разговор. Говорихме за политиката и правителството на Индия, както и за нашите собствени неприятности с

финансовото положение и кризата на Уол стрийт. Обикновено нямам слабост към британците — те са прекалено официални, — но този ми хареса.

— Знаете ли колко часът беше, когато полковникът ви напусна?

— Доста късно. Някъде към два часа, бих казал.

— Забелязахте ли, че влакът е спрял?

— О, да. Позачудих се. Погледнахме навън и видяхме, че снегът е натрупал доста, но не сметнахме, че е нещо сериозно.

— И какво стана, когато полковник Арбътнот ви каза „лека нощ“?

— Той отиде в купето си, а аз повиках кондуктора, за да ми оправи леглото.

— Къде бяхте, докато той го оправяше?

— Стоях до вратата на купето в коридора и пуших цигара.

— А после?

— После си легнах и спах до сутринта.

— Напуцали ли сте изобщо влака вечерта?

— Ние с Арбътнот решихме да слезем в — как му беше името?

— Винковци, за да се поразтъпчем. Но беше страшно студено — имаше виелица. Скоро се качихме обратно.

— През коя врата излязохте от влака?

— През най-близката до купето ни.

— Вратата до вагон-ресторанта ли?

— Да.

— Спомняте ли си дали беше заключена? Мъкуийн се замисли.

— Да, струва ми се, че си спомням — беше заключена. Или точно — имаше някакво лостче през дръжката. Това ли имате пред вид?

— Да. При качването ви във влака поставихте ли обратно лостчето?

— Ами не... струва ми се, че не. Аз се качих последен. Не, не си спомням да съм направил такова нещо. — Той добави внезапно: — Важно ли е това?

— Може и да се окаже важно. А сега нататък. Предполагам, че докато сте седели и говорили с полковник Арбътнот, вратата на вашето купе към коридора е била отворена.

Хектор Мъкуийн кимна.

— Искам да ми кажете, ако можете, дали някой минавал по коридора, след като влакът напусна Винковци, до времето, когато сте се разделили с полковника, за да си легнете. Мъкуийн сбърчи вежди.

— Струва ми се, че кондукторът мина веднъж — каза той; — идваше откъм вагон-ресторанта. А една жена мина в другата посока, отиваше към вагон-ресторанта.

— Коя жена?

— Не мога да ви кажа. Не я забелязах добре. Виждате ли, точно спорех с Арбътнот по някакъв въпрос. Май си спомням, че зърнах някаква жена с яркочервена копринена дреха да минава покрай вратата. Не погледнах, а и нямаше да видя лицето ѝ. Както знаете, моето купе е обърнато към вагон-ресторанта, така че, ако някоя жена мине по коридора в това направление, тя ще бъде с гръб към мен веднага щом отmine купето.

Поаро кимна.

— Сигурно е отивала в тоалетната? — И аз така мисля.

— А видяхте ли я да се връща?

— Ами не, сега, като ми споменахте за това, се сещам, че не я забелязах да се връща, но предполагам, че все трябва да се е върнала.

— Още един въпрос. Пушите ли лула, мистър Мъкуийн?

— Не, сър.

Поаро замълча за миг.

— Струва ми се, че това е всичко засега. След вас бих искал да видя прислужника на мистър Ратчет. Прочее вие двамата винаги ли пътувате във втора класа?

— Той, да. Но аз обикновено пътувам в първа класа, по възможност в съседство с купето на мистър Ратчет. В такъв случай той настанява по-голямата част от багажа си в моето купе и може лесно да намери и него, и мен, когато поиска. Но този път всички първокласни легла бяха ангажирани с изключение на това, което взе той.

— Разбирам, Благодаря ви, мистър Мъкуийн.

ГЛАВА III

ПОКАЗАНИЯТА НА ПРИСЛУЖНИКА

Американецът бе заместен от бледия англичанин с безизразно лице, когото Поаро бе вече забелязал предния ден. Той застана благовъзпитано да чака прав. Поаро го покани с жест да седне.

— Както разбирам, вие сте личният прислужник на мистър Ратчет.

— Да, сър.

— Името ви?

— Едуард Хенри Мастерман.

— Възраст?

— Тридесет и девет години.

— А домашният ви адрес?

— Фрайър стрийт № 21, Клеркънуел.

— Чухте ли, че господарят ви е убит?

— Да, сър. Крайно поразяващо събитие.

— А сега ще ми кажете ли, моля, по кое време видяхте за последен път мистър Ратчет?

Прислужникът се замисли.

— Трябва да е било снощи към девет часа, сър. Около това време или малко по-късно.

— Разкажете ми с ваши думи какво точно се случи.

— Отидох както обикновено при мистър Ратчет, сър и се погрижих за неговите нужди.

— Какви точно бяха задълженията ви?

— Да сгъна или закача дрехите му, сър. Да поставя изкуствената му челюст във вода и да се погрижа да има всичко необходимо за през нощта.

Имаше ли нещо необикновено в държането му?

Прислужникът се замисли за миг.

— Ами струва ми се, сър, че беше развълнуван.

— Развълнуван от какво?

— От едно писмо, което бе прочел. Попита ме дали аз съм го оставил в купето. Разбира се, казах му, че не съм, но той ме изруга и намираше недостатъци във всичко, което правех.

— Беше ли това нещо необичайно?

— О, не, сър, той лесно губеше самообладание както казвам, просто зависеше какво се е случило, за да го развълнува.

— Господарят ви вземаше ли понякога лекарство за сън?

Доктор Константин се наведе леко напред.

— Винаги, когато пътуваше с влак, сър. Казваше, че иначе не може да спи.

— Знаете ли какво лекарство имаше обичая да взема?

— Не мога да ви кажа, сър, наистина. Върху шишенцето нямаше надпис. Пишеше само: „*Лекарство за сън, да се взема преди лягане*“.

— Миналата вечер взе ли лекарство?

— Да, сър. Налях му от него в една чаша и го оставих да му е готово върху тоалетната масичка.

Не го ли видяхте да го изпива?

Не, сър.

И какво стана после?

— Попитах мистър Ратчет дали има нужда от още нещо и по кое време ще иска да бъде събуден сутринта. Каза ми, че не иска да го безпокоят, щял да позвъни.

— Беше ли това обичайно?

— Напълно обичайно, сър. Сутрин той винаги звънеше на кондуктора и го изпращаше да ме повика.

— Рано ли ставаше или късно?

— Зависеше от настроението му, сър. Понякога ставаше за закуска, друг път ставаше чак за обед.

— Така че вие не се обезпокоихте, когато тази сутрин времето напредна и не ви повикаха?

— Не, сър.

— Знаехте ли, че господарят ви е имал неприятели?

— Да, сър.

Прислужникът говореше доста равнодушно.

— Откъде знаехте?

— Чух го, сър, да говори за някакви писма с мистър Мъкуийн.

— Имаше ли добри чувства към работодателя си, Мастерман?

Лицето на Мастерман стана още по-безизразно, ако това изобщо беше възможно.

— Едва ли бих казал „да“, сър. Но той беше щедър работодател.

— И въпреки това не го обичахте?

— Ще ви призная, сър, че не държа особено на американците.

— Били ли сте някога в Америка?

— Не, сър.

— Спомняте ли си да сте чели във вестниците за отвличането на малката Армстронг?

Бузите на прислужника леко поруменияха.

— Да, сър. Едно малко момиченце, нали? Потресаващ случай.

— Знаехте ли, че вашият работодател, мистър Ратчет, е бил главният подбудител за това отвличане?

— Не, наистина не, сър. — За пръв път в гласа на прислужника прозвуча някакъв интерес, някакво чувство. — Просто не мога да повярвам, сър.

— Но е вярно въпреки това. А сега да преминем към вашите собствени действия през миналата нощ. Просто така изисква обичайната практика, нали разбирате. Какво направихте, след като напуснахте купето на господаря си?

— Казах на мистър Мъкуийн, сър, че господарят го вика. След това отидох в моето купе и почетох.

— Вашето купе беше...

— Крайното второкласно купе, сър. Веднага до вагон-ресторанта.

Поаро погледна плана.

— Да, така... и кое легло имахте?

— Долното, сър.

— Номер 4, нали?

— Да, сър.

— Има ли някой друг при вас?

— Да, сър. Един грамаден италианец.

— Той говори ли английски?

— Ами говори някакъв английски, сър. — Тонът на прислужника беше неодобрителен. — Той е бил в Америка... в Чикаго, доколкото разбрах.

— Говорехте ли си често?

— Не, сър. Предпочитам да чета.

Поаро се усмихна. Можеше да си представи картината — едрия, бърбурит италианец и снобирането на прислужника на един джентълмен.

— А какво четете, ако мога да попитам? — заинтересува се той.

— Понастоящем, сър, чета „Пленник на любовта“ от мисис Арабела Ричардсън.

— Интересна ли е книгата?

— Намирам я много забавна, сър.

— Добре, да продължим. Вие се прибрахте в купето си и четохте „Пленник на любовта“... докога?

— Към десет и половина, сър, моят италианец пожела да си легне. Кондукторът дойде и оправи леглата.

— И тогава вие също си легнахте и заспахте?

— Легнах си, сър, но не заспах.

— Защо не заспахте?

— Болеше ме зъб, сър.

— О, това е мъчително.

— Много мъчително, сър.

— Направихте ли нещо за зъбобола?

— Сложих малко карамфилово масло, сър, и то пооблекчи болката, но въпреки това не можах да заспя. Запалих лампата над леглото и продължих да чета, за да не мисля за болката.

— И въобще ли не заспахте?

— Не, сър, заспах към четири часа сутринта.

— А вашият спътник?

— Италианецът ли? О, той си хъркаше.

— Значи, той не е напускал купето през нощта?

— Не, сър.

— А вие напускахте ли го?

— Не, сър.

— Чухте ли нещо през нощта?

— Мисля, че не, сър. Не съм чул нищо необикновено, искам да кажа. Беше много тихо. Тъй като влакът стоеше на едно място.

Поаро замълча за миг, а после рече:

— Е, струва ми се, че няма какво повече да се каже. Не можете ли да хвърлите някаква светлина върху трагедията?

— Не, сър. Съжалявам.

— Знаете ли да е имало някакви разпавии, някаква враждебност между вашия господар и мистър Мъкуийн?

— О, не, сър. Мистър Мъкуийн е много приятен джентълмен.

— Къде бяхте на работа, преди да постъпите при мистър Ратчет?

— При сър Хенри Томлинсън, сър, на Гросвенър скуеър.

— А защо напуснахте това място?

— Той тръгна за Източна Африка, сър, и не се нуждаеше повече от услугите ми. Но съм сигурен, че ще каже някоя добра дума за мен, сър. Работил съм няколко години при него.

— А при мистър Ратчет... от колко време сте?

— Малко повече от девет месеца, сър.

— Благодаря ви, Мастерман. Впрочем, пушите ли лула?

— Не, сър. Пуша само цигари, от най-евтините, сър.

— Благодаря. Това е достатъчно. Поаро го освободи с кимване. Прислужникът се поколеба за миг.

— Ще ме извините, сър, но възрастната американка е... бих казал, доста развълнувана, сър. Казва, че знаела всичко за убиеца. В много възбудено състояние е, сър.

— В такъв случай — усмихна се Поаро — най-добре ще е сега да видим нея.

— Да ѝ кажа ли, сър? Тя отдавна иска да види някой представител на властта. Кондукторът се опитваше да я успокои.

— Пратете я при нас, приятелю — каза Поаро. — Ще изслушаме нейния разказ.

ГЛАВА IV

ПОКАЗАНИЯТА НА АМЕРИКАНКАТА

Мисис Хюбърд влезе във вагон-ресторанта така задъхана и развълнувана, че едва можеше да говори разбираемо.

— Кажете ми само кой представлява властта тук? Имам някои много важни сведения, много важни наистина и просто желая да ги съобща на някой представител на властта колкото може по-скоро. Ако вие, джентълмени...

Блуждаещият и поглед зашари между тримата мъже. Поаро се наведе напред.

— Кажете всичко на мен, мадам — подкани я той. — Но най-напред седнете, моля.

Мисис Хюбърд се отпусна тежко на стола срещу него.

— Това, което имам да ви кажа, е следното. Миналата нощ във влака стана убийство и убиецът беше в моето купе!

Тя млъкна, за да подчертае драматично думите си.

— Сигурна ли сте в това, мадам?

— Разбира се, че съм сигурна! И още как! Знам какво говоря. Ще ви разправя всичко. Легнах си, заспала съм, по едно време внезапно се събудих — беше тъмно—и разбрах, че в купето ми има мъж. Толкова се изплаших, че не можах да извикам, ако разбирате какво искам да кажа. Останах да лежа и си помислих: „Господи, ще ме убие.“ Просто не мога да ви опиша как се почувствувах. „Тези проклети влакове“ — помислих си аз и си спомних за всички ужаси, които се случват в тях и за които съм чела. И си помислих: „Поне няма да вземе бижутата ми“, защото, знаете ли, бях ги сложила в един чорап под възглавницата, което не е много удобно — прави я на буци, ако разбирате какво искам да кажа. Но не му е тук мястото да говорим за това. Докъде бях стигнала?

— Вие разбрахте, мадам, че в купето ви има мъж.

— Да, добре, просто останах да лежа със затворени очи, зачудих се какво да правя и си помислих: „Е, поне съм благодарна, че дъщеря ми не знае бедата, в която съм изпаднала.“ А после някак си си

възвърнах самообладанието, намерих пипнешком звънеца за кондуктора и го натиснах. Натисках го, натисках, но никой не се отзова и мога да ви кажа, имах чувството, че сърцето ми ще спре да бие. „Господи — казах си аз, — може би са избили всичко живо във влака.“ Той и без това беше спрял и цареше противна тишина. Но аз продължих да натискам звънеца и — о, какво успокоение — чух някой да тича по коридора и да чука на вратата. „Влез“ — извиках аз и в същото време запалих лампата. И можете ли да повярвате — в купето нямаше жива душа.

Изглежда, мисис Хюбърд смяташе това не за настъпване на облекчение, а за върховен драматичен момент.

— И какво стана после, мадам?

— Ами казах на кондуктора какво се е случило, а той, изглежда, не ми повярва. Сякаш помисли, че съм сънувала. Накарах го да погледне под леглото, въпреки уверенията му, че там нямало място да се скрие мъж. Явно беше, че мъжът е избягал, но в купето преди това имаше някакъв мъж и аз побеснях, когато кондукторът се опита да ме успокои! Не съм човек, който си въобразява разни неща, мистър... впрочем аз не зная вашето име.

— Поаро, мадам, а това са мосьо Бук, един от директорите на компанията, и доктор Константин.

— Приятно ми е да се запозная с вас — измърмори тя разсеяно на тримата и отново се впусна в разказа си. — Нямам намерение да претендирам, че съм проявила толкова разум, колкото бих могла. Бях убедена, че е бил мъжът от съседното купе, когото убиха, бедничкия! Казах на кондуктора да прегледа вратата между купетата и тя наистина не беше заключена. Ама аз веднага взех мерки. Казах му веднага да я заключи, а когато той си излезе, станах и за по-сигурно подпрях до нея един куфар.

— По кое време беше това, мисис Хюбърд?

— Не мога да ви кажа. Не погледнах часовника. Бях толкова развълнувана!

— И каква е вашата теория сега?

— Ами ще кажа, че всичко е напълно ясно. Мъжът в моето купе е бил убиецът. Кой друг е могъл да бъде?

— И вие смятате, че той се е върнал обратно в съседното купе?

— Откъде да зная къде е отишъл? Очите ми бяха здраво затворени.

— Той трябва да се е промъкнал през вратата навън в коридора.

— Ами не мога нищо да кажа. Разбирате ли, очите ми бяха здраво затворени.

Мисис Хюбърд въздъхна и потръпна.

— Господи, как се бях изплашила! Ако дъщеря ми знаеше...

— Не мислите ли, мадам, че шумът, който сте чули, е бил причинен от някого в съседното купе, купето на убития?

— Не, не смятам, мистър — как ви беше името?

— Поаро.

— Мъжът беше там, в едно купе с мен. А освен това имам и доказателство.

Тя вдигна тържествуваща една огромна чанта и почна да рови в нея. Извади оттам последователно две големи, чисти носни кърпи, очила с рогови рамки, шишенце аспирина, пакетче английска сол, целулоидна тубичка яркозелени ментови бонбони, връзка ключове, ножица, книжка чекове от „Американ експрес“^[1], снимката на едно необичайно обикновено на вид дете, няколко писма, пет наниза псевдоориенталски мъниста и един малък металически предмет — едно копче.

— Виждате ли това копче? То не е от моите копчета. Не е паднало от моя дреха. Намерих го тази сутрин, когато станах.

Тя го постави на масата, а мосьо Бук се наведе напред и възкликна:

— Но това е копче от униформата на кондуктор от спалните вагони!

— Може би има някакво естествено обяснение — каза Поаро.

Той се обърна тактично към дамата:

— Това копче, мадам, може да е паднало от униформата на кондуктора, когато е претърсвал купето ви или когато е оправял леглото ви миналата вечер.

— Просто не зная какво ви става на всички. Изглежда, че единствената ви работа е да възразявате. Слушайте. Снощи, преди да заспя, четох едно списание. Преди да загася лампата, оставих списанието на едно малко куфарче на пода до прозореца. Разбрахте ли?

Те я увериха, че са разбрали.

— Много добре тогава. Кондукторът погледна под леглото откъм вратата и после влезе и заключи вратата между моето купе и съседното, но въобще не се приближи до прозореца. Е, тази сутрин копчето лежеше точно върху списанието. Искам да зная какво ще кажете.

— Това, мадам, аз наричам вещественно доказателство — отвърна Поаро.

Отговорът, изглежда, успокои дамата.

— Подлудявам, когато не ми вярват — рече тя.

— Вие ни дадохте много интересни и ценни показания — каза Поаро успокоително. — А сега мога ли да ви задам няколко въпроса?

— Разбира се.

— Защо, след като сте се страхували от този Ратчет, не сте заключили вратата между купетата?

— Бях я заключила — отвърна веднага мисис Хюбърд.

— О, бяхте я заключили?

— Всъщност помолих тази шведка — мило същество — да провери дали вратата е заключена и тя каза, че е.

— А защо не проверихте сама?

— Защото си бях легнала и моята тоалетна торба висеше на дръжката на вратата.

— Колко беше часът, когато я помолихте да провери?

— Чакайте да си помисля. Трябва да е било към десет и половина или единайсет без четвърт. Тя дойде да ме попита дали имам аспирин. Аз ѝ казах къде да потърси и тя го взе от чантата ми.

— И вие бяхте в леглото?

— Да.

Тя внезапно се изсмя.

— Бедничката, беше страшно смутена. Разбирате ли, сбъркала и отворила вратата на съседното купе.

— Купето на мистър Ратчет?

— Да. Вие знаете колко е трудно да се ориентира човек, когато върви по коридор и всички врати са затворени. Тя отворила неговата врата по погрешка. Беше много смутена от това. Изглежда, че той се е изсмял, а допускам и да е казал нещо не съвсем прилично. Бедничката, беше се разтреперила цялата. „О! Направих грешка — каза ми тя. —

Срамувам се, направих грешка. Не е добър човек. Той ми каза: «Ти си много стара за...»“

Доктор Константин се изхили и мисис Хюбърд веднага му хвърли вледеняващ поглед.

— Той не е бил добър човек — продължи тя, — щом е казал подобно нещо на една дама. Не е хубаво да се смеете на такива неща.

Доктор Константин побърза да се извини.

— Чухте ли някакъв шум откъм купето на мистър Ратчет след това? — попита Поаро.

— Ами... не съвсем.

— Какво искате да кажете с това, мадам?

— Ами... — тя млъкна за миг — той хъркаше.

— А, значи, той хъркаше, така ли?

— Ужасно. Предишната нощ не можах да заспя от него.

— Чухте ли го да хърка след уплахата от мъжа, който е бил във вашето купе?

— Ами как бих могла да го чуя, господин Поаро? Той е бил мъртъв.

— А, да, наистина — каза Поаро. Детективът имаше объркан вид.

— Спомняте ли си случая с отвличането на детето на семейство Армстронг, мисис Хюбърд? — попита той.

— Да, спомням си. И как онзи нещастник, виновният за престъплението, се отърва напълно свободен! Бих искала да ми падне в ръцете!

— Той не е избягнал наказанието. Мъртъв е. Умря миналата нощ.

— Да не искате да кажете... — Мисис Хюбърд под скочи от стола си от възбуда.

— Да, точно това искам да кажа. Този човек е бил Ратчет.

— Господи! Помислете си само! Трябва да пиша това на дъщеря си. Ето, не ви ли казах снощи, че този човек има зло лице! Права съм била, виждате ли? Дъщеря ми винаги казва: *„Когато мама има някакво предчувствие, можете да заложите и последния си долар, че то ще излезе вярно.“*

— Познавахте ли някого от семейство Армстронг, мисис Хюбърд?

— Не. Те се движеха в много тесен кръг. Но съм чувала, че мисис Армстронг била прекрасна жена и че съпругът ѝ я боготворял.

— Е, мисис Хюбърд, вие ни помогнахте много, наистина много. Може би ще ми кажете пълното си име?

— Разбира се. Керолайн Марта Хюбърд.

— Моля, напишете адреса си тук.

Мисис Хюбърд го написа, без да престане да говори.

— Просто не мога да възприема това. Касети — в този влак. Имах някакво предчувствие за този човек, нали, мистър Поаро?

— Да, наистина, мадам. Между другото, имате ли яркочервен копринен пенъоар?

— Господи, какъв странен въпрос! Не, разбира се. Имам със себе си два пенъоара — един от розов бархет, който е много удобен за параход, и един, който ми подари дъщерята — нещо местно, от виолетова коприна. Но защо, за бога, ви интересуват моите пенъоари?

— Ето какво, мадам. Снощи някакво лице с яркочервено кимоно е влязло или във вашето купе, или в купето на мистър Ратчет. Както казахте, когато всички врати са затворени, е много трудно да се познае кое купе на кого е!

— В моето купе не е влизал никой с яркочервено кимоно.

— Тогава тази жена трябва да е влязла в купето на мистър Ратчет.

Мисис Хюбърд стисна устни и каза мрачно:

— Това не би ме изненадало никак.

Поаро се наведе напред.

— Значи, сте чули женски глас в съседното купе?

— Не зная как отгатнахте, мистър Поаро. Всъщност не чух. Хм... е, всъщност чух.

— Но когато преди малко ви попитах дали сте чули нещо в съседното купе, вие казахте, че сте чули само мистър Ратчет да хърка.

— Ами това беше истината. През част от времето той наистина хъркаше. А през другото... — Мисис Хюбърд се поизчерви. — Не е много приятно да се говори за това.

— По кое време чухте женски глас?

— Не мога да ви кажа. Просто се събудих за миг, чух някаква жена да говори и беше достатъчно ясно къде се намира тя. Затова си помислих: „Ето какъв човек бил той. Не ме учудва“, а след това заспах

отново; и съм сигурна, че никога не бих споменала подобно нещо пред трима непознати джентълмени, ако не ме бяхте принудили.

— Кога я чухте — преди или след уплахата от мъжа във вашето купе?

— Та това прилича на предишния ви въпрос! Жената не би могла да разговаря с него, ако е бил мъртъв, нали?

— Пардон. Сигурно ще ме сметнете за много глупав, мадам.

— Предполагам, че дори вие от време на време се обърквате. Просто не мога да повярвам, че той е бил чудовището Касети. Какво ще каже дъщеря ми...

Поаро много сръчно помогна на добрата дама да прибере съдържанието на чантата си и след това я изпрати до вратата.

В последния момент той каза:

— Изпуснахте носната си кърпа, мадам.

Мисис Хюбърд погледна малкото парче ленена батиста, което той ѝ подаде.

— Не е моя, мистър Поаро. Мойта си е тук.

— Пардон. Помислих си, че щом има буквата Х на нея...

— Я виж, това е интересно; но кърпата наистина не е моя. Моите имат инициалите К. М. Х. и са по-обикновени, не са скъпи парижки украшения. Каква полза може да има носът на човек от такава кърпа?

Никой от тримата мъже не можа да отговори на този въпрос и мисис Хюбърд триумфално напусна вагон-ресторанта.

---

[1] Американска пътническа агенция. — Б. пр. ↑

ГЛАВА V

ПОКАЗАНИЯТА НА ШВЕДКАТА

Мосьо Бук въртеше в пръстите си копчето, което бе оставила мисис Хюбърд.

— Това копче. Не мога да разбера. Дали не означава, че въпреки всичко Пиер Мишел е замесен по някакъв начин? — каза той. Помълча, а след като Поаро не отвърна, продължи: — Какво ще кажете, приятелю?

— Това копче подсказва някои възможности — отговори замислено Поаро. — Нека разпитаме шведката, преди да разискваме по показанията, които чухме.

Той прерови купчината паспорти пред себе си.

— А! Ето. Грета Олсон, четиридесет и девет години. Мосьо Бук даде нареждане на сервитъора от вагон-ресторанта и малко след това дамата с прошарения рус кок и дългото, кротко, подобно на овча муцуна лице беше доведена. Тя погледна през очилата с късогледите си очи към Поаро, но беше напълно спокойна.

Стана ясно, че разбира и говори френски, така че разговорът се проведе на този език. Най-напред Поаро ѝ зададе въпросите, чиито отговори знаеше — името ѝ, възрастта и адреса. След това я попита за професията ѝ.

Шведката му каза, че е била домакин на едно мисионерско училище близо до Истанбул. По професия била медицинска сестра.

— Разбира се, знаете какво се е случило миналата нощ, мадмоазел.

— Естествено. Ужасно нещо. А американката ми каза, че убиецът е бил в нейното купе.

— Чух, че вие сте били последното лице, което е видяло убития жив?

— Не зная. Може да е така. Сбърках и отворих вратата на неговото купе. Много се засрамах. Ужасно неприятна грешка.

— Видяхте ли го в действителност?

— Да. Той четеше някаква книга. Извиних се бързо и излязох.

— Той каза ли ви нещо?
Бузите на достопочтената дама поруменяха.
— Изсмия се и каза няколко думи. Аз... аз не ги разбрах добре.
— И какво направихте след това, мадмоазел? — попита Поаро, като отмина тактично предишния въпрос.
— Влязох при американката, мисис Хюбърд. Помолих я за аспириин и тя ми даде.
— Тя попита ли ви дали вратата между нейното купе и купето на мистър Ратчет е заключена?
— Да.
— А беше ли заключена?
— Да.
— А после?
— После се върнах в моето купе. Взех аспирина и си легнах.
— В колко часа беше всичко това?
— Когато си легнах, беше единайсет без пет, защото погледнах часовника си, преди да го навия.
— Бързо ли заспахте?
— Не много бързо. Главата ми попремина, но полежах известно време будна.
— Влакът спря ли някъде, преди да заспите?
— Май не. Спряхме на някаква гара точно когато се унасях, струва ми се.
— Трябва да е било във Винковци. Вашето купе е това, нали, мадмоазел? — Той ѝ го показва на плана.
— Да, точно така.
— Кое легло имате, долното или горното?
— Долното легло, № 10.
— Имате и спътница?
— Да, една млада англичанка. Много приятна, много мила. Пътува от Багдад.
— След като влакът тръгна от Винковци, тя напускала ли е купето?
— Не, сигурна съм, че не е.
— Защо сте толкова уверена, щом сте спала?
— Спя много леко. Свикнала съм да се будя при най-малкия шум. Сигурна съм, че ако беше слязла от горното легло, щях да се

събудя.

— А вие излизахте ли от купето?

— Не съм излизала до тази сутрин.

— Имате ли яркочервено копринено кимоно, мадмоазел?

— Не, разбира се. Имам удобен ватен пеньоар.

— А дамата с вас, мис Дебенхем? Какъв е цветът на нейния пеньоар?

— Бледорозоволилава дреха, каквато можете да купите в Ориента.

Поаро кимна. После поде с приятелски тон:

— Защо сте предприели това пътуване? Почивка?

— Да, отивам си у дома на почивка. Но най-напред ще се отбия в Лозана да постоя около една седмица при сестра си.

— Може би ще бъдете така любезна да ми напишете името и адреса на вашата сестра.

— С удоволствие.

Тя взе хартията и молива, които Поаро ѝ подаде, и написа името и адреса, както я бяха помолили.

— Били ли сте някога в Америка, мадмоазел?

— Не. Веднъж за малко не отидох. Трябваше да придружавам една немощна дама, но пътуването се отмени в последния момент. Съжалявах много. Американците са много добри хора. Дават много пари за основаването на училища и болници. Много са практични.

— Спомняте ли си да сте чували за отвличането на малката Армстронг?

Не, какво е било това отвличане?

Поаро обясни.

Грета Олсон се възмути. Русият ѝ кок потръпна от вълнение.

— Как може да има на света такива зли хора! Това поставя на изпитание вярата на човека. Бедната майка! Сърцето ме боли за нея.

Добродушната шведка си тръгна. Кроткото ѝ лице беше зачервено, а очите — пълни със сълзи. Поаро пишеше трескаво на лист хартия.

— Какво пишете там, приятелю? — попита мосьо Бук.

— Драги мой, имам обичая да бъда старателен и точен. Тук правя една малка хронологична таблица на събитията.

Той свърши и подаде листа на мосьо Бук:

„9:15 — влакът тръгва от Белград.

Около 9:40 — прислужникът оставя Ратчет с приспивателното до него.

Около 10:00 — Мъкуийн напуска Ратчет.

Около 10:40 — Грета Олсон вижда Ратчет (за последен път видян жив). Забележка: бил е буден и е четял книга.

0:10 — влакът тръгва от Винковци (със закъснение).

0:30 — влакът засяда в преспа.

0:37 — звънецът на Ратчет иззвънява. Кондукторът се отзовава. Ратчет казва на френски: «Няма нищо. Излъгал съм се.»

Около 1:17 — мисис Хюбърд мисли, че в купето й има мъж. Звъни на кондуктора.“

Мосьо Бук кимна одобрително.

— Много е ясно — каза той.

— Няма ли там нещо, което да ви се вижда странно?

— Не, всичко ми се струва доста ясно и разбрано. Изглежда съвсем недвусмислено, че убийството е било извършено в 1:15 часа. Показанията на кондуктора сочат това, а историята на мисис Хюбърд го потвърждава. За себе си аз ще направя едно предположение за самоличността на убиеца. Бих казал, приятелю, че това е едрият италианец. Той идва от Америка — от Чикаго — и си спомнете, че ножът е италианско оръжие и той нанася с него не един, а няколко удара.

— Това е вярно.

— Без съмнение това е разгадката на мистерията. Несъмнено той и този Ратчет са участвували заедно в онова отвлечане. Касети е италианско име. Ратчет по някакъв начин го е измамил. Италианецът го проследява, изпраща му най-напред предупредителни писма и накрая му отмъщава по най-брутален начин. Съвсем просто.

Поаро поклати глава със съмнение.

— Страх ме е, че не е чак толкова просто — измърмори той.

— Аз съм убеден, че това е истината — каза Бук, като проявяваше все по-голяма влюбеност в собствената си теория.

— А какво ще кажете за прислужника със зъбобола, който се кълне, че италианецът не е напускал купето?

В това е затруднението.

Очите на Поаро блеснаха.

— Да, неприятен е този факт. За нещастие на вашата теория и за голямо щастие на нашия приятел, италианеца, прислужникът на мистър Ратчет е имал зъбобол.

— Това ще може да се обясни — каза Бук с превъзходна сигурност.

Поаро отново поклати глава.

— Съвсем не е толкова просто — измърмори повторно той.

ГЛАВА VI

ПОКАЗАНИЯТА НА РУСКАТА ПРИНЦЕСА

— Нека чуем какво ще каже Пиер Мишел за това копче — рече Поаро.

Повикаха отново кондуктора на спалния вагон. Той ги погледна въпросително. Мосьо Бук се прокашля.

— Мишел — каза той, — ето тук едно копче от вашата униформа. Намерено е в купето на американката, Какво ще кажете за това?

Ръката на кондуктора машинално заопипва куртката.

— Не съм загубвал копче, мосьо — отвърна той, — Трябва да има някаква грешка.

— Много странно.

— Не мога да обясня това, мосьо.

Кондукторът имаше учуден вид, но в никакъв случай не личеше да се чувства виновен или объркан. Бук каза многозначително:

— Поради обстоятелствата, при които е било намерено, изглежда почти сигурно, че това копче е било изпуснато от мъжа, който е бил в купето на мисис Хюбърд миналата нощ, когато тя е позвънила.

— Но, мосьо, там нямаше никого. Изглежда, така се е сторило на дамата.

— Не й се е сторило, Мишел. Убиецът на мистър Ратчет е минал оттам и е изпуснал това копче.

Когато разбра значението на думите на мосьо Бук, Пиер Мишел изпадна в състояние на силна възбуда.

— Не е вярно, мосьо, не е вярно! — извика той. — Вие ме обвинявате в престъпление! Мен? Аз съм невинен. Аз съм абсолютно невинен. Защо ще убивам някакъв пътник, когато виждам за пръв път?

— Къде бяхте, когато иззвъня звънецът на мисис Хюбърд?

— Казах ви, мосьо — в съседния вагон, говорех с колегата.

— Ще го повикаме.

— Повикайте го, мосьо, моля ви да го повикате. Кондукторът на съседния вагон беше повикан. Той веднага потвърди думите на Пиер

Мишел. Прибави, че там е бил и кондукторът на вагона от Букурещ. Тримата разговаряли за положението, в което били изпаднали поради снега. Говорили десетина минути, когато на Мишел му се сторило, че чува да се звъни. Той отворил вратите между двата вагона и всички вече чули ясно. Звъняло се настойчиво. Мишел се втурнал да се отзове на повикването.

— И така, виждате, мосьо, че не съм виновен! — извика разтревожено Мишел.

— А копчето от униформата на кондуктор от спалните вагони — как бихте обяснили това?

— Не мага да го обясня, мосьо. Това е загадка за мен. Всички мои копчета са на мястото си.

Двамата други кондуктори също заявиха, че не са загубвали колчета. Както и че не са били по никое време в купето на мисис Хюбърд.

— Успокойте се, Мишел — каза Бук, — и се съсредоточете върху момента, когато сте притичали на звъненето на мисис Хюбърд. Срецнахте ли въобще някого в коридора.

— Не, мосьо.

— Видяхте ли някой да се отдалечава от вас по коридора?

— Също не.

— Странно — каза Бук.

— Не е толкова странно — възразя Поаро. — Това е въпрос на време. Мисис Хюбърд се събужда и открива, че има някой в купето ѝ. Няколко минути тя лежи скована от страх, със затворени очи. Вероятно точно тогава мъжът се е измъкнал в коридора. След това тя започва да звъня. Но кондукторът не идва веднага. Той чува едва третото или четвъртото иззвъняване. Бих казал, че е имало достатъчно време...

— За какво? За какво, драги? Спомнете си, че навсякъде около влака има дебели преспи сняг.

— Нашият тайнствен убиец има два начина да действа — рече бавно Поаро. — Той би могъл да влезе в някоя от тоалетните или пък да изчезне в едно от купетата.

— Но те всички са заети.

— Да.

— Искате да кажете, че би могъл да влезе в собственото си купе? Поаро кимна.

— Всичко съвпада, съвпада — измърмори Бук. — През това десетминутно отсъствие на кондуктора убиецът излиза от купето си, влиза в купето на Ратчет, убива го, заключва отвътре вратата, слага веригата, излиза през купето на мисис Хюбърд и докато дойде кондукторът, той е на сигурно място пак в своето купе.

Поаро измърмори:

— Не е толкова просто, драги. Нашият приятел, лекарят, ще потвърди същото.

С жест на ръката Бук освободи тримата кондуктори да си вървят.

— Остава ни да видим още осем пътници — каза Поаро. — Пет пътници от първа класа — принцеса Драгомирова, граф и графиня Андени, полковник Арбътнот и мистър Хардман. Трима пътници от втора класа — мис Дебенхем, Антонио Фоскарели и прислужничката, госпожица Шмид.

— Кого ще повикате най-напред, италианеца ли?

— Как настоявате на вашия италианец! Не, ще започнем от върха на дървото. Може би госпожа принцесата ще бъде така добра да ни отдели няколко минути. Предайте й това, Мишел.

— Да, мосьо — каза кондукторът, който в момента излизаше от вагона.

— Кажете й, че можем да отидем в нейното купе, ако не желае да си направи труда да дойде тук! — извика Бук.

Но принцеса Драгомирова не прие това предложение. Тя се появи във вагон-ресторанта, кимна леко и седна срещу Поаро.

Малкото й, жабешко лице изглеждаше дори по-жълто от предишния ден. Тя наистина беше грозна, но също като при жабите очите й бяха подобни на скъпоценни камъни, тъмни и властни, разкриващи скрита енергия и интелектуална сила, която можеше веднага да се почувствува.

Гласът й беше дълбок, напълно ясен, с някакво леко дращение.

Тя прекъсна изисканите извинения на мосьо Бук:

— Няма нужда се извинявате, господа. Разбирам, че е било извършено убийство. Естествено трябва да разпитате всички пътници. Ще бъда доволна да ви окажа пълно съдействие, доколкото това е по силите ми.

— Много сте любезна, мадам — каза Поаро.

— Съвсем не. Това е дълг. Какво искате да знаете?

— Името и адреса ви, мадам. Може би ще предпочетете да ги напишете сама?

Поаро подаде лист хартия и молив, но принцесата ги отказа с жест.

— Можете вие да ги запишете — каза тя. — Няма нищо трудно — Наталия Драгомирова, авеню Клебер № 17, Париж.

— Вие се връщате у дома от Константинопол, мадам?

— Да. Бях на гости в Австрийското посолство. Придружава ме прислужницата ми.

— Бихте ли били така добра да изложите накратко вашите действия през миналата нощ, от вечерята нататък?

— С удоволствие. Наредих на кондуктора да оправи леглото ми, докато съм във вагон-ресторанта. Легнах си веднага след вечеря. Четох до единайсет часа, после загасих лампата. Не можах да заспя поради ревматичните болки, от които страдам. Към един без четвърт позвъних за прислужницата си. Тя ми направи масаж, почете ми на глас и усетих, че ми се доспива. Не мога да ви кажа точно кога излезе тя от купето ми. Може да е седяла половин час, а може би и повече.

— Влакът беше ли спрял тогава?

— Беше спрял.

— Не чухте ли нещо — нещо необикновено през това време, мадам?

— Не чух нищо необикновено.

— Как се казва вашата прислужница?

— Хилдегарде Шмид.

— Отдавна ли работи при вас?

— От петнайсет години.

— Смятате ли, че може да имаме доверие в нея?

— Напълно. Семейството ѝ произлиза от едно имение на моя починал съпруг в Германия.

— Предполагам, че сте били в Америка, мадам. Внезапната промяна на темата накара възрастната дама да повдигне вежди.

— Много пъти.

— Познавали ли сте някога едно семейство на име Армстронг — семейство, в което се разигра трагедия?

С вълнение в гласа старата дама отвърна:

— Вие говорите за мои приятели, мосьо.

— В такъв случай сте познавали добре полковник Армстронг.

— Познавах го слабо; но жена му, Соня Армстронг, беше моя кръщелница. Бях приятелка с майка ѝ, актрисата Линда Арден, Линда Арден беше голям гений, една от най-големите трагични актриси в света. Никой не можеше да я надмине в ролите на лейди Макбет, на Магда. Аз не бях само почитателка на нейното изкуство, а и нейна приятелка.

— Тя покойница ли е?

— Не, не, жива е, но живее в пълно уединение. Здравето ѝ е много крехко и повечето време трябва да лежи.

— Струва ми се, че тя имаше и втора дъщеря.

— Да, много по-млада от мисис Армстронг.

— А тя жива ли е?

— Разбира се.

— Къде се намира?

Старата жена го изглежда остро.

— Трябва да ви попитам за причината на тези въпроси. Какво общо имат те с цялата тази работа... с убийството във влака?

— Ето как са свързани с него, мадам: убитият във влака е същият човек, който е бил отговорен за отвличането и убийството на детето на мисис Армстронг.

— А!

Правите вежди се склчиха. Принцеса Драгомирова се изпъчи още повече.

— Тогава според мен това убийство е прекрасно събитие! Трябва да извините моето леко предубеждение.

— Това е напълно естествено, мадам. А сега да се върнем към въпроса, на който не отговорихте. Къде е по-младата дъщеря на Линда Арден, сестрата на мисис Армстронг?

— Честна дума, не мога да ви кажа, мосьо. Загубила съм връзката с по-младото поколение. Струва ми се, че преди няколко години тя се ожени за англичанин и отиде в Англия, но в момента не мога да си спомня името му.

Тя млъкна за миг, а след това попита:

— Има ли още нещо, което да ви интересува, господа?

— Само едно, мадам, един донякъде личен въпрос. Какъв е цветът на вашия пенъоар?

Тя повдигна леко вежди.

— Предполагам, че имате причина да задавате такъв въпрос. Моят пенъор е от син сатен.

— В такъв случай нямам повече въпроси, мадам. Много съм ви задължен, че ми отговорихте с такава готовност.

Тя направи лек жест с обсипаната си с пръстени ръка.

После, когато се изправи, и другите станаха заедно с нея, тя се обърна към Поаро:

— Извинете ме, мосьо, но мога ли да попитам за името ви? Вашето лице ми е някак си познато.

— Името ми, мадам, е Еркюл Поаро — на вашите услуги.

Тя помълча малко.

— Еркюл Поаро — каза тя. — Да. Сега си спомням. Това е съдба. Принцесата излезе изправена, с малко вдървени движения.

— Истинска дама! — възкликна Бук. — Какво мислите за нея, приятелю?

Но Еркюл Поаро само поклати глава.

— Питам се какво искаше да каже тя с думата „съдба“.

ГЛАВА VII

ПОКАЗАНИЯТА НА ГРАФ И ГРАФИНЯ АНДРЕНИ

След това бяха повикани граф и графиня Андрени. Но графът влезе сам във вагон-ресторанта.

Отблизо нямаше съмнение, че е красив мъж. Беше висок най-малко метър и осемдесет, с широки рамена и тънък в кръста. Беше облечен в много добре ушит костюм от английски туид и ако не бяха дългите му мустаци и нещо в конструкцията на скулите, можеше да бъде взет за англичанин. — Е, господа, с какво мога да ви бъда полезен? — попита той.

— Разбирате, мосьо — каза Поаро, — че пред вид случилото се аз съм длъжен да задам известни въпроси на всички пътници.

— Да, да, напълно — отвърна без затруднение графът. — Разбирам добре положението ви. Но се боя, че съпругата ми и аз не ще можем да ви помогнем много. Спахме и не сме чули абсолютно нищо.

— Знаете ли кой е убитият, мосьо?

— Разбрах, че това е едрият американец — лицето му беше наистина неприятно. Хранеше се на тази маса.

Андрени посочи с глава масата, на която бяха седели Ратчет и Мъкуийн.

— Да, да, мосьо, вие сте напълно прав. Но исках да попитам дали знаете името на този човек?

— Не. — Графът изглеждаше напълно озадачен от въпросите на Поаро. — Ако желаете да узнаете името му, сигурно можете да го намерите в паспорта, нали? — добави той.

— Името в паспорта му е Ратчет — отвърна Поаро. — Но това не е истинското му име. Той е същият онзи Касети, който е бил отговорен за едно нашумяло отвлечение, станало в Америка.

Докато говореше, Поаро наблюдаваше зорко графа, но той, изглежда, не се развълнува от тази новина. Само отвори малко по-широко очи.

— А! — възкликна Андрени. — Това сигурно ще хвърли светлина върху тази работа. Америка е необичайна страна.

— Вие може би сте били там, господин графе?
— Една година съм живял във Вашингтон.
— Може би познавате семейство Армстронг?
— Армстронг ли... Армстронг... трудно е да си спомня... човек среща толкова хора в живота.

Той се усмихна и повдигна рамена.

— Но да се върнем на въпроса, господа — каза той. — С какво още мога да ви бъда полезен?

— Кога си легнахте, господин графе?

Погледът на Поаро се спря бегло върху плана. Граф и графиня Андриени заемаха съседните купета № 12 и 13.

— Докато бяхме във вагон-ресторанта, оправиха за през нощта едното купе. Като се върнахме, поседяхме известно време в другото...

— В кой номер?

— В №13. Играхме пикет. Към единадесет часа съпругата ми си легна. Кондукторът оправи и моето купе и аз също си легнах. Спах непробудно до сутринта.

— Забелязахте ли спирането на влака?

— Разбрах това едва тази сутрин.

— А съпругата ви?

Графът се усмихна.

— Когато пътува с влак, съпругата ми винаги взима лекарство за сън. И този път тя взе обичайната си доза трионал. — Той помълча. — Съжалявам, че не мога с нищо да ви помогна.

Поаро му подаде лист хартия и писалка.

— Благодаря ви, господин графе. Това е чиста формалност, но бихте ли ни дали името и адреса си.

Графът го написа бавно и грижливо.

— По-добре е аз да го напиша — каза той любезно. — Името на моето имение е малко трудно за хора, които не знаят езика ни.

Той подаде листа на Поаро и стана.

— Не ще бъде необходимо съпругата ми да идва тук — каза той.
— Тя не може да ви съобщи нищо повече от мен.

Очите на Поаро блеснаха.

— Несъмнено, несъмнено — съгласи се той. — Но въпреки това смятам, че би било добре да поговоря малко с госпожа графинята.

— Уверявам ви, че съвсем не е необходимо — прозвуча властно гласът на графа.

Поаро примига.

— Това ще бъде чиста формалност — каза той, — но, разбирате ли, необходимо е за моя доклад.

— Както обичате.

Графът се съгласи неохотно. Той се поклони леко, е чуждестранен маниер, и напусна вагон-ресторанта.

Поаро посегна към един от паспортите. В него бяха вписани имената и титлите на графа. Погледна към другите данни — *„придружава се от съпругата си. Име — Елена-Мария; моминско име — Голденберг; възраст — двадесет години.“* Върху паспорта някой немарлив чиновник бе направил мазно петно.

— Дипломатически паспорт — каза Бук. — Трябва да внимаваме, приятелю, да не обидим графа. Тези хора не могат да имат нищо общо с убийството.

— Бъдете спокоен, стари приятелю, ще бъда крайно тактичен. Чиста формалност.

Гласът му секна, когато графиня Андрени влезе във вагон-ресторанта. Видът ѝ беше срамежлив и изключително очарователен.

— Искали сте да ме видите, господа.

— Чиста формалност, госпожо графиньо. — Поаро се изправи галантно и с поклон я покани да седне на мястото срещу него. — Искях само да ви попитам дали сте видели, или чули нещо миналата нощ, което би могло да хвърли светлина върху случилото се.

— Съвсем нищо, мосьо. Спала съм.

— Не сте ли чули например някаква суматоха в съседното купе? Американката, която го заема, е изпаднала в истерия и е звъняла на кондуктора.

— Нищо не съм чула. Бях взела лекарство за сън.

— А! Разбирам. Няма защо да ви задържам повече. — А когато тя бързо стана: — Само за минутка — тези данни тук, вашето моминско име, възрастта и така нататък точни ли са?

— Напълно точни, мосьо.

— Може би в такъв случай ще подпишете тази бележка, в която се твърди това.

Тя бързо се подписа с красив, наклонен почерк — „Елена Андрени“.

— Вие придружавате ли съпруга си в Америка, мадам?

— Не, мосьо. — Тя се усмихна и леко се изчерви. — Тогава не бяхме женени; съпрузи сме едва от една година.

— А, да, благодаря ви, мадам. Между другото, вашият съпруг пуши ли?

Готова да си тръгне, тя го изглежда.

— Да.

— Лула?

— Не. Цигари и пури.

— А! Благодаря ви.

Тя не си тръгна; очите ѝ го гледаха с любопитство. Бяха прекрасни тъмни очи с формата на бадеми и дълги черни мигли, които подчертаваха прелестната бледност на бузите ѝ. Устните ѝ, ярко начервени по чуждестранен маниер, бяха леко разтворени. Видът ѝ беше екзотичен и красив.

— Защо ме попитахте за това?

— Мадам — Поаро направи грациозен жест с ръка, — детективите трябва да задават всякакви въпроси. Например може би ще ми кажете какъв е цветът на вашия пенъоар.

Тя го изглежда втренчено, След това се изсмя.

— Той е от шифон^[1] със златист цвят. Това от значение ли е наистина?

— От голямо значение, мадам.

— А вие наистина ли сте детектив? — попита тя любопитно.

— На вашите услуги, мадам.

— Мислех, че когато минаваме през Югославия, във влака няма да има детективи..., докато стигнем до Италия.

— Аз не съм югославски детектив, мадам. Аз съм международен детектив.

— На Обществото на народите ли принадлежите?

— Принадлежа на целия свят, мадам — каза театрално Поаро. — Работя предимно в Лондон. Говорите ли английски? — прибави той на този език.

— Говоря малко, да. Акцентът и беше очарователен, Поаро се поклони още веднъж.

— Няма да ви задържам повече, мадам. Виждате, че не беше толкова страшно.

Тя се усмихна, кимна и си тръгна.

— Красива жена — произнесе се за нея Бук. Той въздъхна. — Това не ни помага много.

— Да — съгласи се Поаро. — Двама души, които нищо не са видели и нищо не са чули.

— Да повикаме ли сега италианеца?

Поаро не отговори веднага. Той изучаваше мазното петно върху един унгарски дипломатически паспорт.

---

[1] Тънка, полупрозрачна материя. — Б. пр. ↑

ГЛАВА VIII

ПОКАЗАНИЯТА НА ПОЛКОВНИК АРБЪТНОТ

Поаро се съвзе с леко потрепване. Когато очите му срещнаха нетърпеливия поглед на мосьо Бук, очите му леко заблестяха.

— А! Мой мили, стари приятелю — каза той. — Виждате ли, аз станах това, което наричат сноб! Струва ми се, че трябва да привършим с първата класа преди втората. Смятам сега да разпитаме хубавеца полковник Арбътнот.

Понеже откри, че френският на полковник Арбътнот е крайно ограничен, Поаро проведе разпита си на английски.

Бяха установени името, възрастта, домашния адрес и точното военно звание на Арбътнот. Поаро продължи:

— Вие се връщате от Индия, както се казва, „в отпуск“, нали? — И той добави израза „в отпуск“ и на френски.

Полковник Арбътнот не се интересува как наричат нещо някакви си чужденци и отговори с истинска британска лаконичност:

— Да.

— Но не се връщате у дома с параход на „П. и О.“^[1]

— Не.

— Защо?

— Предпочетох да пътувам по суша по лични причини. — И с маниера си той сякаш искаше да каже: „Това заслужавате, негодници такива, щом се бъркате в чужди работи.“

— Направо от Индия ли идвате?

Полковникът отвърна сухо:

— Спрях за една нощ да видя Ур на халдейците и прекарах три дни в Багдад при военното аташе, който е мой приятел.

— Спрели сте за три дни в Багдад. Доколкото разбирам, младата англичанка, мис Дебенхем, също идва от Багдад. Може би там сте се запознали с нея?

— Не, не съм. За пръв път видях мис Дебенхем, когато пътувахме заедно във вагона от Киркук до Нисибин.

Поаро се наведе напред. Даде си по-чуждестранен вид, отколкото бе необходимо, и гласът му прозвуча увещателно:

— Мосьо, сега ще отправя апел към вас. Вие с мис Дебенхем сте единствените англичани във влака. Необходимо е да ви попитам и двамата за мнението ви един за друг.

— Това е крайно нетактично — отвърна студено полковник Арбътнот.

— Съвсем не. Вижете, това престъпление най-вероятно е било извършено от жена. Човекът е бил прободен най-малко дванайсет пъти. Дори началник-влакът каза веднага: „Жена го е извършила.“ Е, каква е моята първа задача в такъв случай? Както казват американците „да огледам“ всички жени, които пътуват във вагона Истанбул-Кале. Но е трудно да прецениш една англичанка. Англичаните са толкова сдържани. Затова мосьо, в интерес на правосъдието аз се обръщам към вас. Що за човек е тази мис Дебенхем? Какво знаете за нея?

— Мис Дебенхем — каза разгорещено полковникът — е дама.

— А! — възкликна Поаро с вид на голямо удовлетворение. — И така, вие не смятате за вероятно тя да е замесена в това престъпление?

— Подобна идея е абсурдна — каза Арбътнот — Този човек е напълно непознат за нея... тя никога не го е виждала.

— Тя ли ви каза това?

— Да. Тя веднага се изказа за неприятния му вид. Ако тук е замесена жена, както, изглежда, мислите вие (за мен това е само предположение без никакви доказателства), мога да ви уверя, че мис Дебенхем не би могла да бъде тази жена.

— Вие сте доста засегнат от това — подхвърли с усмивка Поаро.

Полковник Арбътнот го изгледа студено:

— Наистина не разбирам какво искате да кажете.

Погледът му сякаш сконфузи Поаро. Той наведе очи и започна да си играе с листовите хартия пред себе си.

— Всичко това беше между другото — каза той. — Нека бъдем практични и да се върнем на фактите. Това престъпление, имаме причини да вярваме, е било извършено миналата нощ в един и четвърт. Като част от необходимите формалности ние трябва да питаме всеки пътник от нашия вагон какво е правил по това време.

— Точно така. В един и четвърт, доколкото зная, говорех с младия американец — секретаря на убиятия.

— Аха! Вие ли бяхте в неговото купе, или той беше във вашето, сър?

— Аз бях в неговото.

— Става въпрос за младия човек на име Мъкуийн, нали?

— Да.

— Той ваш приятел ли е или познат?

— Не, виждам го сега за пръв път. Вчера поведохме случайно разговор и открихме интерес един към друг. По начало не обичам американците... не са ми симпатични...

Поаро се усмихна, като си спомни критиката на Мъкуийн по отношение на британците.

— Но този младеж ми хареса. Той има някакви глупави, идиотски идеи за положението в Индия; това е най-лошото на американците — толкова са сантиментални и идеалисти. Та той се интересуваше от това, което можех да му кажа. Имам почти трийсетгодишен опит в тази страна. А аз се интересувах от това, което той имаше да ми разправи за финансовото положение в Америка. След това преминахме на световната политика изобщо. Бях крайно изненадан, когато погледнах часовника си и видях, че е два без петнайсет.

— И по това време вие прекъснахте разговора си?

— Да.

— Какво направихте после?

— Отидох в купето си и се приготвих за лягане.

— Беше ли оправено леглото ви?

— Да.

— Това е купе... чакайте да видя... № 15 — предпоследното в противоположния край спрямо вагон-ресторанта, нали?

— Да.

— Къде беше кондукторът, когато отидохте в купето си?

— Седеше в края до една малка масичка. Всъщност точно когато влизах в купето си, Мъкуийн го повика.

— Защо?

— Предполагам, че за да му оправи леглото. Неговото купе не беше приготвено за през нощта.

— Сега, полковник Арбътнот, искам да помислите внимателно. Докато говорихте с мистър Мъкуийн, мина ли някой по коридора пред

вратата?

— Много хора, струва ми се. Не им обръщах внимание.

— Аха! Но аз имам пред вид... да кажем, последния час и половина от вашия разговор. На Винковци вие слязохте, нали?

— Да, но само за около минута. Имаше виелица. Студът беше ужасен. Накара ни с благодарност да се върнем в задухата, въпреки че смятам за скандален начина, по който претоплят тези влакове.

Мосьо Бук въздъхна.

— Много трудно е да задоволим всички — каза той. — Англичаните отварят всичко, след това идват други и затварят всичко. Много е трудно.

Нито Поаро, нито полковник Арбътнот му обърнаха внимание.

— А сега, мосьо, припомнете си — подкани го Поаро. — Навън беше студено. Вие се върнахте във влака. Седнахте отново, запушихте — може би цигара, може би лула...

Поаро млъкна за миг.

— Аз пуша лула. Мъкуийн пуши цигари.

— Влакът тръгва отново. Вие пушите лулата си. Разговаряте за положението в Европа... в света. Вече е късно. Повечето хора са си легнали. Мина ли някой покрай вратата — помислете?

Арбътнот се смръщи от усилието да си спомни.

— Трудно мога да кажа — рече той. — Разбирате ли, не обръщах внимание на това.

— Но вие притежавате войнишко око за подробностите. Забелязвате, без да забележите, така да се каже.

Полковникът отново се замисли, но поклати глава.

— Не мога да кажа. Не си спомням някой да е минал освен кондуктора. Чакайте малко... мина и една жена, струва ми се.

— Видяхте ли я? Млада ли беше... стара?

— Не я видях. Не гледах натам. Чух само някакво шумолене и усетих миризмата на парфюм.

— Парфюм? Приятен парфюм?

— Ами, доста миризлив, ако разбирате какво имам пред вид. Искам да кажа, че можете да го подушите от стотина метра. Но забележете — продължи бързо полковникът, — че може да е било и по-рано. Разбирате ли, както току-що се изразихте, това беше точно едно от тези неща, които забелязвате, без да сте ги забелязали, така да се

каже. Същата вечер по едно време си рекох: „Жена... парфюм... добре се е наплескала.“ Но не мога да бъда сигурен кога е било, освен... да, трябва да е било след Винковци.

— Защо?

— Защото си спомням, че усетих миризмата, нали разбирате... когато говорех за петгодишния план на Сталин. Спомням си, че идеята за жена ме наведе на мисълта за положението на жените в Русия. А помня, че заприказвахме за Русия към края на разговора.

— Не можете ли да определите това по-точно?

— Н-не. Грубо казано, трябва да е било през последния половин час.

— След като влакът беше спрял ли стана това?

Полковникът кимна:

— Да, почти сигурен съм.

— Е, да минем на друго. Били ли сте някога в Америка, полковник Арбътнот?

— Никога. Не желая да ходя там.

— Познавали ли сте някога полковник Армстронг?

— Армстронг... Армстронг... познавах двама или трима с това име. Тоби Армстронг, който беше в 60-и полк... него ли имате пред вид? И Селби Армстронг — убиха го на Сомата.

— Имам пред вид полковник Армстронг, който се ожени за американка и чието единствено дете беше отвлечено и убито.

— А, да, спомням си, че съм чел за това... потресаваща история. Струва ми се, че никога не съм се срещал с него, въпреки че знаех кой е, разбира се. Тоби Армстронг. Приятен човек. Всички го харесваха. Направи много добра кариера. Получи ордена „Виктория“.

— Човекът, който бе убит миналата нощ, беше отговорен за убийството на детето на полковник Армстронг.

Лицето на Арбътнот помрачня.

— Тогава според мен свинята си е получила заслуженото. Въпреки че аз бих предпочел да го видя обесен или поставен на електрическия стол, както му се полага.

— Всъщност, полковник Арбътнот, вие предпочитате закона и реда пред личното отмъщение, нали?

— Е, не можем да живеем сред кръвни вражди и да се ръгаме един друг като корсиканците или Мафията — каза полковникът. —

Каквото и да разправят, съдът със съдебни заседатели е добра система.

Поаро го гледа замислено минута-две.

— Да — каза той. — Сигурен съм, че вашият възглед е такъв. Добре, полковник Арбътнот, смятам, че няма какво повече да ви питам. Има ли нещо, което да си спомняте за миналата нощ и което сега, когато се огледате назад... да ви се вижда подозрително?

Полковник Арбътнот помисли за миг.

— Не — отвърна той. — Съвсем нищо. Освен... — Той се поколеба.

— Но да, продължете, моля.

— Всъщност това е нещо незначително — продължи бавно полковникът. — Но вие казахте каквото и да е.

— Да, да. Продължете.

— О, нищо особено. Обикновена дреболия. Но когато се върнах в купето си, забелязах, че вратата на купето след моето — крайното купе, нали разбирате...

— Да, № 16.

— Е, неговата врата не беше напълно затворена. И човекът там погледна крадешком навън. След това бързо дръпна вратата. Разбира се, знаей, че в това няма нищо — просто ми се стори малко странно. Искам да кажа, че няма нищо необикновено да отворите някоя врата и да си подадете главата навън, ако искате да видите нещо. Но вниманието ми беше привлечено от потайното поведение на този човек.

— Да-а-а — проточи Поаро със съмнение.

— Казах ви, че това не е от значение — подхвърли извинително Арбътнот. — Но нали знаете как е... ранните часове на сутринта... всичко много тихо... тая работа ми се видя зловеща... като в криминален роман. Глупости всъщност. — Той стана. — Е, ако не ви трябва повече...

— Благодаря ви, полковник Арбътнот, няма нищо друго.

Военният се поколеба за миг. Първоначалното му естествено отвращение от факта, че го разпитват „чужденци“, се беше изпарило.

— А по отношение на мис Дебенхем — каза той неловко, — можете да ми повярвате, че тя е момиче на място. „Пука сахиб“^[2] е.

Полковникът се изчерви леко и си отиде.

— Какво означава „пука сахиб“? — попита с интерес доктор Константин.

— Означава — отвърна Поаро, — че бащата и братята на мис Дебенхем са посещавали същия вид училище, каквото е посещавал полковник Арбътнот.

— О! — възкликна разочаровано доктор Константин. — В такъв случай това няма нищо общо с престъплението.

— Точно така — каза Поаро.

Той се замечта, като барабанеше леко с пръсти по масата. След малко вдигна поглед.

— Полковник Арбътнот пуши лула — каза той. — В купето на мистър Ратчет намерих една чистачка за лула. Мистър Ратчет е пушил само пури.

— Вие мислите, че...

— Той е единственият мъж досега, който признава, че пуши лула. И той знаеше кой е полковник Армстронг... може би дори да се е познавал с него, въпреки че не го призна.

— И вие мислите за възможно... Поаро закима енергично.

— Точно така... невъзможно е... напълно невъзможно един почтен, възгласав стопроцентов англичанин да наръга неприятеля си на дванайсет места с нож! Не чувствувате ли, приятелю, колко невъзможно е?

— Това диктува психологията — каза Бук.

— Човек трябва да уважава психологията. Това престъпление е подписано и подписът не е на полковник Арбътнот. Но да минем към следващия разпит.

Този път Бук не спомена за италианеца. Но мислеше за него.

---

[1] Параходна компания. — Б. пр. ↑

[2] Истински господар (инд.). — Б. пр. ↑

ГЛАВА IX

ПОКАЗАНИЯТА НА МИСТЪР ХАРДМАН

Мистър Хардман — едрият, крещящо облечен американец, който седеше на една маса с италианеца и прислужника, беше последният от първокласните пътници, когото следваше да разпитат.

Беше облечен в доста крещящ кариран костюм, розова риза, бляскава игла за вратовръзка и когато влезе във вагон-ресторанта, дъвчеше нещо. Лицето му беше едро, месесто, с груби черти и добродушно изражение.

— Добро утро, джентълмени — каза той. — С какво мога да ви бъда полезен?

— Научихте ли за убийството, мистър... хм... Хардман?

— Разбира се.

Той сръчно прехвърли дъвката в устата си.

— Принудени сме да разпитаме всички пътници във влака.

— Нямам нищо против. Предполагам, че това е единственият правилен начин в този случай.

Поаро погледна в паспорта пред себе си.

— Вие сте Сайръс Бетман Хардман, поданик на Съединените щати, на четирийсет и една година, търговски пътник, предлагащ ленти за пишещи машини.

— О'кей, точно така.

— Пътувате от Истанбул за Париж?

— Точно така.

— Причини?

— По работа.

— Винаги ли пътувате в първа класа, мистър Хардман?

— Да, сър. Фирмата заплаща пътните ми разноски. — Той намигна.

— А сега, мистър Хардман, да минем към събитията през миналата нощ.

Американецът кимна.

— Какво можете да ни кажете за случилото се?

— Абсолютно нищо.

— А, това е жалко. Може би, мистър Хардман, ще ни кажете точно какво правихте миналата нощ след вечеря?

За първи път американецът сякаш нямаше готов отговор. Накрая каза:

— Извинете ме, джентълмени, но какви сте вие? Осведомете ме.

— Това е мосьо Бук, директор в Компанията на спалните вагони. Този джентълмен е лекарят, който направи оглед на трупа.

— А вие?

— Аз съм Еркюл Поаро. Натоварен съм от компанията да разследвам случая.

— Чувал съм за вас — рече мистър Хардман. Той се замисли за още няколко минути. — Струва ми се, че най-добре ще е да си кажа всичко.

— Наистина ще бъде за препоръчване да ни кажете всичко, което знаете — отвърна сухо Поаро.

— Щяхте да наговорите куп неща, ако аз знаех нещо. Но аз не зная. Както ви казах, не зная абсолютно нищо. А трябваше да зная нещо. Това ме вбесява. Трябваше да зная.

— Моля да ни обясните, мистър Хардман. Мистър Хардман въздъхна, извади дъвката и бръкна в джоба си. В същото време целият му вид сякаш претърпя промяна. Престана да прилича на герой от пиеса и стана по-реална личност. Звучните носови тонове в гласа му се измениха.

— Този паспорт е малко неверен — каза той. — Всъщност ето кой съм аз.

Поаро се загледа в картичката, подхвърлена му през масата. Бук надзърна през рамото му. На картичката пишеше:

„Мистър САЙРЪС Б. ХАРДМАН
Детективско бюро «Мъкнийл»
НЮ ЙОРК“

Поаро познаваше това име. Беше едно от най-известните частни детективски бюро в Ню Йорк и се ползуваше с много добър престиж.

— А сега, мистър Хардман — каза той, — нека чуем какво значи това.

— Разбира се. Ето как стоят нещата. Дойдох в Европа по следите на двама мошеници — нищо общо с тази работа. Преследването завърши в Истанбул. Телеграфирах на шефа, получих нареждане да се върна и щях да тръгна обратно за малкия, стар Ню Йорк, когато получих ей това.

Той побутна едно писмо през масата.

То носеше печатен надпис „хотел Токатлиан“ в горния край и гласеше:

„Уважаеми господине,

Бяхте ми посочен като оперативен работник от детективското бюро «Мъкнийл». Бъдете така добър да дойдете в апартамента ми днес към четири часа следобед.“

Беше подписано „С. Е. Ратчет“.

— Е, и?

— Обадох му се в указаното време и мистър Ратчет ме осведоми за положението. Показа ми няколко писма, които беше получил.

— Разтревожен ли беше?

— Даваше си вид, че не е, но всъщност беше доста уплашен. Направи ми едно предложение. Трябваше да пътувам в същия влак с него до Париж и да се погрижа някой да не го ликвидира. Е, джентълмени, аз пътувах в един влак с него и въпреки това някой го ликвидира. Наистина се чувствам виновен. Тая работа не ми се вижда никак добра.

— Той даде ли ви указания какво да правите?

— Разбира се. Беше предвидил всичко. Идеята му беше аз да пътувам в съседното до неговото купе... но тя веднага пропадна. Единственото място, което можах да заема, беше № 16, и го получих с доста труд. Предполагам, че кондукторът си държи шестнайсетото купе за резерв. Но сега не става въпрос за това. Когато се запознах с положението, стори ми се, че № 16 има добра стратегическа позиция. Пред спалния вагон от Истанбул беше само вагон-ресторантът, вечерно време вратата на платформата в предния край се заключва.

Единственият път, по който би могъл да се вмъкне някой убиец, беше през вратата в задния край или откъм останалата част от влака — и в двата случая той би трябвало да мине покрай моето купе.

— Предполагам, че нямате никаква представа за самоличността на възможния нападател.

— Знаех как изглежда. Мистър Ратчет ми го описа.

— Какво?

Тримата мъже се наведоха нетърпеливо напред, Хардман продължи:

— Дребен мъж, мургав, с женски глас — така каза старецът. Каза също, че не вярва да се появи през първата нощ във влака. По-вероятно било втората или третата нощ.

— Той е знаел нещо — подхвърли мосьо Бук.

— Сигурно е знаел повече, отколкото е казал на секретаря си — добави замислено Поаро. — Съобщи ли ви нещо за този свой неприятел? Каза ли ви например защо животът му е в опасност?

— Не, по този въпрос се въздържах някак. Каза само, че този човек искал да пролее кръвта му и имал намерението да го направи.

— Дребен мъж, мургав, с женски глас — рече замислено Поаро.

След това погледна остро Хардман и каза:

— Разбира се, вие знаехте кой е той?

— Кой, мистър?

— Ратчет. Не го ли познахте?

— Не ви разбирам.

— Ратчет беше Касети, убиецът на малката Армстронг.

Мистър Хардман свирна продължително.

— Ето ти изненада! — каза той. — Да, сър! Не, не го познах. Когато се гледаше делото, бях на Запад. Предполагам, че съм виждал негови снимки във вестниците, но не бих познал и майка си дори, ако я е снел някой вестникарски фотограф. Е, не се съмнявам, че доста хора са имали зъб на Касети.

— Познавате ли някого, свързан със случая Армстронг, който да отговаря на това описание — дребен, мургав, с женски глас?

Хардман размисли за минута-две.

— Трудно е да се каже. Почти всички, свързани с този случай, са починали.

— Спомнете си за момичето, което се хвърли от прозореца.

— Разбира се. Това е добра идея. Тя беше някаква чужденка. Може би има някакви роднини жабари. Но не трябва да забравяте, че освен случая Армстронг имаше и други такива. Касети в течение на доста време се занимаваше с отвличания. Не можете да се спрете само на този случай.

— Да, но имаме причини да вярваме, че това престъпление е свързано със случая Армстронг.

Мистър Хардман го погледна въпросително. Поаро не отговори. Американецът поклати глава.

— Не мога да си спомня някой да отговаря на това описание в случая Армстронг — каза бавно той. — Но, разбира се, аз не съм се занимавал с него и много неща не са ми известни.

— Добре, продължете разказа си, мистър Хардман.

— Съвсем малко има за разправяне. Спях през деня, а нощем стоях буден на пост. Първата нощ не се случи нищо подозрително. Миналата нощ беше същото, що се отнася до мен. Бях оставил вратата си леко открената и наблюдавах. Никакъв непознат човек не е минавал.

— Сигурен ли сте в това, мистър Хардман?

— Напълно сигурен. Никой не се е качвал във влака отвън и никой не е идвал от задните вагони. Мога да се закълна.

— Можете ли да виждате кондуктора от вашето положение?

— Разбира се. Той седи на малката седалка почти на една линия с вратата ми.

— Напускал ли е мястото си, след като влакът спря на Винковци?

— Това последната гара ли беше? Да, отзова се на няколко извънмявания — трябва да е било точно след като влакът спря окончателно. После мина покрай мен за задния вагон — остана там към четвърт час. Някакъв звънец зазвъня като бесен и той дотича. Излязох в коридора, за да видя какво става — чувствувах се малко изнервен, нали разбирате, — но се оказа, че причината е американката. Вдигаше суматоха за нещо. Захилих се. След това кондукторът отиде до друго купе и се върна, за да вземе бутилка минерална вода за някого. После седна на мястото си, преди да отиде в другия край, за да оправи нечие легло. Струва ми се, че след това не е ставал до към пет часа сутринта.

— Дали е задрямвал изобщо?

— Това не мога да кажа. Възможно е.

Поаро кимна. Ръцете му машинално оправиха листовете на масата. Той взе отново официалната картичка.

— Бъдете така добър да се подпишете тук — каза той.

Другият изпълни молбата му.

— Предполагам, че няма кой да потвърди вашата самоличност, мистър Хардман.

— Във влака ли? Ами кажи-речи. Освен може би младия Мъкуийн. Познавам го доста добре — виждал съм го в бюрото на баща му в Ню Йорк, но това не значи, че той ще си спомни за мен при толкова оперативни работници. Не, мистър Поаро, ще трябва да почакате и да телеграфирате до Ню Йорк, когато снегът ни освободи. Но това е о'кей. Не ви разправям празни приказки. Е, довиждане, джентълмени. Радвам се, че се запознах с вас, мистър Поаро.

Поаро му поднесе табакерата си.

— Но може би предпочитате лула?

— Аз не.

Той си взе цигара и излезе с бодри стъпки. Тримата мъже се спогледаха.

— Смятате ли, че е такъв, за какъвто се представя? — попита доктор Константин.

— Да, да. Познавам този тип хора. Освен това казаното от него може лесно да се провери.

— Даде ни много интересни сведения — каза Бук.

— Да, наистина.

— Дребен мъж, мургав, с писклив глас — продължи замислено мосьо Бук.

— Описание, което не отговаря на нито един от хората във влака — добави Поаро.

ГЛАВА X

ПОКАЗАНИЯТА НА ИТАЛИАНЕЦА

— А сега — каза Поаро със закачлив блясък в погледа — ще доставим удоволствие на господин Бук, като повикаме италианеца.

Антонио Фоскарели влезе във вагон-ресторанта с бързи, котешки стъпки. Лицето му сияеше. Беше типично италианско лице, лъчезарно и мургаво.

Говореше добре и гладко френски, с лек акцент.

— Името ви е Антонио Фоскарели?

— Да, мосьо.

— Както виждам, вие сте натурализиран американски поданик.

Американецът се захили:

— Да, господине. Така е по-добре за работата ми.

— Вие сте агент на автомобилите „Форд“, нали?

— Да, разбирате ли...

Последва многословно обяснение. След него не остана почти нищо, което тримата мъже да не научат за търговските методи на Фоскарели, за пътуванията му, неговите доходи, мнението му за Съединените щати и повечето от европейските страни. От него нямаше нужда да се измъкват сведения. Сведенията сами изтичаха.

Когато с последен изразителен жест той млъкна и избърса челото си с носна кърпа, добродушното му, детинско лице светна от задоволство.

— Както виждате — каза той, — въртя голяма търговия. Съвременен съм. Зная как се продава.

— През последните десет години вие често сте били в Съединените щати, нали?

— Да, господине. О, как добре си спомням деня, когато за първи път се качих на парахода, за да отида в Америка, толкова далеч! Майка ми, малката ми сестричка...

Поаро прекъсна потока възпоминания.

— По време на престойте ви в Съединените щати срещали ли сте починалия?

— Никога. Но аз познавам този тип хора. О, да. — Той щракна изразително с пръсти. — Те са напълно почтени, много добре облечени, но под външността им нещо не е в ред. От личния си опит мога да кажа, че той е бил голям мошеник. Това е моето скромно мнение.

— Вашето мнение е напълно вярно — рече сухо Поаро. — Ратчет е бил Касети, който се е занимавал с отвличания на деца.

— Нали ви казах! Научил съм се да бъде проникателен... да чета по лицето на човека. Това е необходимо. Само в Америка учат хората как да продават добре.

— Помните ли случая Армстронг?

— Не го помня добре. Името, да! Беше някакво малко момиченце — почти бебе — нали?

— Да, една много трагична история. Италианецът сякаш беше първият човек, който не се съгласяваше с тази гледна точка.

— А, да, случват се такива неща — каза той философски — в такава велика цивилизация като Америка ...

Поаро го прекъсна:

— Среждали ли сте някога някой от членовете на семейство Армстронг?

— Не. Струва ми се, че не съм. Трудно е да се каже. Ще ви цитирам няколко цифри. Само миналата година продадох...

Мосьо, моля ви да не се отклонявате от въпроса.

Италианецът разтвори ръце в извинителен жест.

— Хиляди извинения.

— Кажете ми, моля, точните ви действия през миналата нощ, след вечерята.

— С удоволствие. Стоях тук колкото можах повече. По-забавно е. Говорих с американския господин на моята маса. Той продава ленти за пишещи машини. След това се върнах в купето си. Беше празно. Клетият Джон Бул^[1], който го дели с мен, беше отишъл да прислужва на господаря си. Накрая се върна — с печално лице както винаги. Той не говори — казва само да и не. Нещастна раса са това англичаните — не са симпатични. Седна в ъгъла съвсем вдървен и чете книга. После дойде кондукторът и оправи леглата ни.

— Номера 4 и 5 — измърмори Поаро.

— Точно така — крайното купе. Моето легло е горното. Качих се на него. Пуших и четох. Дребният англичанин го хвана, струва ми се, зъбобол. Извади някакво шишенце, от което миришеше много силно. Легна в леглото и започна да пъшка. Скоро след това заспах. Всеки път, когато се събуждах, го чувах да пъшка.

— Знаете ли дали е напуснал купето през нощта?

— Не вярвам. Щях да го чуя. Светлината от коридора — човек се събужда веднага, като мисли, че е митническа проверка на някоя граница.

— Той говори ли ви нещо за господаря си? Изразявал ли е неприязън към него?

— Казах ви, че не обичаше да говори. Не беше симпатичен. Мълчеше като риба.

— Споменахте, че пушите; какво — лула, пури, цигари?

— Само цигари.

Поаро му предложи цигара и той я прие.

— Били ли сте някога в Чикаго? — попита мосьо Бук.

— О, да — прекрасен град, — но познавам по-добре Ню Йорк, Вашингтон, Детройт. Били ли сте в Щатите? Не? Трябва да отидете...

Поаро побутна към него през масата лист хартия.

— Подпишете се тук и напишете постоянния си адрес, ако обичате.

Италианецът написа исканото с размах. След това стана — усмивката му беше все така любезна.

— Това ли е всичко? Не съм ли ви необходим повече? Довиждане, господа. Искане ми се да се измъкнем от снега. Имам една среща в Милано... — Той поклати тъжно глава. — Ще загубя добра сделка.

Италианецът си отиде. Поаро погледна приятеля си.

— Бил е дълго време в Америка — каза мосьо Бук — и е италианец, а италианците използват ножове! И са големи лъжци. Не обичам италианците.

— Вижда се — отвърна с усмивка Поаро. — Може би сте прав, но ще ви изтъкна, приятелю, че няма абсолютно никакви улики срещу този човек.

— А какво става с психологията? Нали италианците убиват с ножове?

— Напълно вярно — каза Поаро. — Особено при разгорещена свада. Но това престъпление е от друг вид. Имам малката идея, приятелю мой, че това е много внимателно планирано и режисирано престъпление. Престъпление, извършено с предвидливост и проникателност. Не е... как да се изразя... южняшко престъпление. Това е престъпление, което показва черти на хладнокръвен, изобретателен, обмислящ ум — струва ми се, англосаксонски ум.

Той взе последните два паспорта.

— Нека сега да видим мис Мери Дебенхем.

---

[1] Наричателно име за англичанин. — Б. пр. ↑

ГЛАВА XI

ПОКАЗАНИЯТА НА МИС ДЕБЕНХЕМ

Когато Мери Дебенхем влезе във вагон-ресторанта, тя потвърди предишната оценка на Поаро за нея.

Беше облечена спретнато в черен костюм и сива френска блуза, а гладките къдрици на тъмната ѝ коса бяха грижливо сресани. Държането ѝ беше спокойно и безупречно като косата ѝ.

Тя седна срещу Поаро и мосьо Бук и ги изгледа въпросително.

— Вашето име е Мери Хермиън Дебенхем и сте на двадесет и шест години, нали? — започна Поаро.

— Да.

— Англичанка?

— Да.

— Ще бъдете ли така добра, мадмоазел, да ми напишете на този лист вашия постоянен адрес?

Тя изпълни молбата му. Почеркът ѝ беше ясен и четлив.

— А сега, мадмоазел, какво можете да ни кажете за произшествието от миналата нощ?

— Боя се, че няма какво да ви кажа. Легнах си и съм спала.

— Разтревожихте ли се много, мадмоазел, от това, че във влака е извършено престъпление?

Тя явно не очакваше този въпрос. Сивите ѝ очи се разшириха леко.

— Не ви разбирам добре.

— Зададох ви един съвсем обикновен въпрос, мадмоазел. Ще го повторя. Разтревожена ли сте много от това, че във влака е извършено престъпление?

— Не съм мислила по въпроса от тази гледна точка. Не, мога да кажа, че съвсем не съм разтревожена.

— Значи, престъпленията... са нещо ежедневно за вас, а?

— Естествено тази случка е неприятна — отвърна спокойно Мери Дебенхем.

— Вие сте напълно англосаксонка, мадмоазел. Не изпитвате вълнения.

Тя се усмихна леко.

— Страхувам се, че не мога да изпадна в истерия, за да докажа чувствителността си. В края на краищата всеки ден умират хора.

— Умират, да. Но убийствата са по-редки от естествената смърт.

— О, разбира се.

— Познавахте ли починалия?

— Видях го за пръв път, когато обядвах вчера тук.

— И какво впечатление ви направи?

— Почти не му обърнах внимание.

— Не ви ли се стори зла личност? Тя повдигна леко рамена.

— Наистина не мога да кажа, че съм мислила за това.

Поаро я изгледа изпитателно.

— Струва ми се, че се отнасяте малко пренебрежително към начина, по който провеждам разпита — каза той с блясък в очите. — Мислите, че един английски разпит не би бил проведен по този начин. Там всичко би било както си му е редът, всички биха се придържали към фактите — би била една добре организирана работа. Но аз, мадмоазел, си имам моите малки оригиналности. Първо оглеждам свидетеля, определям характера му и съставям въпросите си в зависимост от това. Преди малко разпитах един господин, който искаше да ми каже какво мисли за всяко нещо. Него например го връщах винаги точно на въпроса. Искях да ми отговаря с да или не, така или иначе. А след това идвате вие. Веднага виждам, че ще бъдете методична и ще се придържате към известен ред. Ще се ограничите с разискваните въпроси. Вашите отговори ще бъдат кратки и по същество. И понеже, мадмоазел, човешката природа е капризна, аз ви задавам съвсем различни въпроси. Питам ви какво чувствувате, какво мислите. Не ви ли се нрави този метод?

— Простете, но ще ви кажа, че това ми се струва губене на време. Фактът дали съм харесала, или не лицето на мистър Ратчет едва ли би помогнал да се открие кой го е убил.

— Знаете ли кой е бил всъщност този Ратчет, мадмоазел?

Тя кимна.

— Мисис Хюбърд го разправя на всички.

— А какво мислите за случая Армстронг?

— Беше нещо ужасно — каза решително момичето. Поаро я погледна замислено.

— Вие пътувате от Багдад, струва ми се, мис Дебенхем.

— Да.

— До Лондон?

— Да.

— Какво сте правили в Багдад?

— Служих като гувернантка на две деца.

— Ще се върнете ли на същото място след почивката си?

— Не съм сигурна.

— Защо?

— Багдад е доста откъснат. Струва ми се, че ще предпочета някаква работа в Лондон, стига да намеря нещо подходящо.

— Разбирам. Помислих, че може би ще се омъжите.

Мис Дебенхем не отговори. Тя вдигна очи и се загледа в лицето на Поаро. Погледът ѝ ясно казваше: „Вие сте нахален.“

— Какво е мнението ви за дамата, която споделя купето с вас — мис Олсон?

— Вижда ми се приятно, естествено същество.

— Какъв е цветът на нейния пенъоар? Мери Дебенхем го зяпна.

— Някакъв кафеникав цвят, от естествена вълна.

— А! Мога ли да спомена, без да бъда нескромен, надявам се, че забелязах цвета на вашия пенъоар по пътя от Алеп за Истанбул? Бледорозоволилав, струва ми се.

— Да, точно така.

— Имате ли друг пенъоар, мадмоазел? Яркочервен например?

— Не. Той не е мой.

Поаро се наведе напред. Приличаше на котка, която дебне мишка.

— А чий е?

Момичето се стресна и се дръпна назад.

— Не зная. Какво искате да кажете?

— Вие не казвате: „*Не, нямам такъв пенъоар.*“ Вие казвате: „*Той не е мой*“ — с което изразявате, че тази вещ принадлежи на някой друг.

Тя кимна.

— Някой друг във влака ли?

— Да.

— Чий е?

— Току-що ви казах. Не зная. Тази сутрин се събудих към пет часа с чувството, че влакът отдавна стои на едно място. Отворих вратата и погледнах навън в коридора, като мислех, че сме на някаква гара. На известно разстояние надолу по коридора видях някого в яркочервено кимоно.

— И не знаете кой е бил? Каква беше косата ѝ — тъмна или прошарена?

— Не мога да кажа. Имаше нощно кепе и видях само тила ѝ.

— А на ръст?

— Височка и стройна според мен, но е трудно за се каже с положителност. Кимоното имаше бродирани дракони.

— Да, да, точно така, дракони.

Поаро помълча известно време. Измърмори на себе си:

— Не мога да разбера. Не мога да разбера. Всичко това няма никакъв смисъл. — След това вдигна поглед и каза: — Не е необходимо да ви задържам повече мадмоазел.

— О. — Тя сякаш се смути, но все пак стана веднага. На вратата обаче се поколеба за миг и се върна.

— Шведката — мис Олсон ѝ беше името, нали — ми се вижда доста разтревожена. Казаха ѝ сте че тя е видяла последна този човек жив. Струва ми се мисли че поради това я подозирате. Мога ли да ѝ предам, че греша? Наистина тя е същество, което не би убило и муха...

Докато говореше, мис Дебенхем се усмихна леко.

— По кое време отиде тя да вземе аспирин от мисис Хюбърд?

— Малко след десет и половина.

— И колко време се бави?

— Около пет минути.

— Напускала ли е купето през нощта?

— Не.

Поаро се обърна към доктора:

— Може ли Ратчет да е убит толкова рано? Докторът поклати глава.

— В такъв случай мисля, че можете да успокоите приятелката си, мадмоазел.

— Благодаря ви. — Тя внезапно му отправи усмивка, която будеше симпатия. — Моята спътница прилича на овца, знаете ли. Щом се уплаши, започва да блее.

Мери Дебенхем се обърна и излезе.

ГЛАВА XII

ПОКАЗАНИЯТА НА КАМЕРИЕРКАТА ГЕРМАНКА

Мосьо Бук гледаше с любопитство приятеля си.

— Не ви разбирам напълно, драги. Какво се опитвахте да направите?

— Търсех някаква пукнатина, приятелю.

— Пукнатина?

— Да — в бронята от самообладание на младата дама. Искях да разколебая хладнокръвието ѝ. Успях ли? Не зная. Но зная едно — тя не очакваше да постъпя така.

— Вие я подозирате — каза Бук бавно. — Но защо? Тя изглежда много очарователна млада дама... последният човек на света, който да е замесен в такова престъпление.

— Съгласен съм — прибави Константин. — Тя е студена. Няма чувства. Не би наръгала човек; би го дала под съд.

Поаро въздъхна.

— Вие двамата трябва да се отървете от убеждението си, че това е непредумишлено, внезапно престъпление. А колкото до причините, поради които подозирам мис Дебенхем, те са две. Едната се състои в нещо, което дочух и което вие още не знаете.

Той им разказа за странната размяна на думи, която беше доловил по време на пътуването от Алеп.

— Любопитно наистина — възкликна Бук, след като Поаро свърши. — Нуждае се от обяснение. Ако е така, както смятате, и двамата са замесени — тя и вдървеният англичанин.

Поаро кимна.

— И точно това не се потвърждава от фактите — каза той. — Виждате ли, ако и двамата бяха замесени, какво можехме да очакваме — че всеки от тях ще даде алиби на другия. Нали? Но не — не става така. Алибито на мис Дебенхем се потвърждава от една шведка, с която не са се познавали преди, а алибито на полковник Арбътнот се подкрепя от Мъкуийн, секретаря на починалия. Не, това решение на загадката е твърде лесно.

— Казахте, че имате и друга причина да я подозирате — припомни му мосьо Бук.

Поаро се усмихна.

— Ах, да. Но тя е чисто психологическа. Питам се: възможно ли е мис Дебенхем да е съставила плана за това престъпление? Аз съм убеден, че зад тази работа се крие хладнокръвен, интелигентен и находчив ум. Мис Дебенхем отговаря на това описание.

Бук поклати глава.

— Смятам, че грешите, приятелю. Не мога да си представя тази млада англичанка в ролята на престъпница.

— Е добре — отвърна Поаро и взе единствения останал паспорт, — да минем към последното име от нашия списък. Хилдегарде Шмит, камериерка.

Повикана от сервитьора, Хилдегарде Шмит влезе във вагон-ресторанта и почтително застана в очакване.

Поаро с жест я покани да седне.

Тя седна, скръсти ръце и зачака спокойно да започне разпитът. Имаше вид на напълно спокойно същество... напълно порядъчна... може би не твърде интелигентна.

Методите на Поаро спрямо Хилдегарде Шмит бяха в пълен контраст с държането му към Мери Дебенхем.

Показа се крайно любезен и мил и накара жената да се чувства напълно непринудено. После, след като я помоли да напише името и адреса си, той внимателно премина към въпросите.

Разпитът се проведе на немски.

— Искаме да научим колкото може повече за всичко, което се е случило миналата нощ — каза той. — Знаем, че не сте в състояние да ни дадете много сведения, отнасящи се до самото престъпление, но може би сте видели или чули нещо, което на вас не говори нищо, но за нас ще бъде съществено. Разбирате ли?

Камериерката, изглежда, не го разбра. Широкото ѝ, кротко лице запази изрази си на глупаво спокойствие и тя отвърна:

— Не зная нищо, мосьо.

— Е, например знаете, че миналата нощ вашата господарка ви е повикала, нали?

— Това да.

— Спомняте ли си часа?

— Не си спомням, мосьо. Бях заспала, когато кондукторът дойде и ми каза.

— Да, да. Така ли ви викат обикновено?

— Това не беше необичайно, мосьо. Благородната дама често се нуждае от прислужване през нощта. Тя не може да спи добре.

— Е, добре, вас ви повикаха и вие станяхте. Пеньоар ли облякохте?

— Не, мосьо, облякох си дрехи. Не бих искала да отида при нейно превъзходителство по пеньоар.

— Но вашият пеньоар е много хубав... яркочервен, нали?

Тя го погледна втренчено.

— Моят пеньоар е от тъмносин бархет, мосьо.

— Аха! Да продължим. Това беше просто една малка шега от моя страна. И така, вие отидохте при госпожа принцесата. Какво направихте, когато влязохте при нея?

— Направих ѝ масаж, мосьо, а след това ѝ почетох на глас. Аз не чета много добре на глас, но нейно превъзходителство казва, че така е по-добре. Помага ѝ да заспи по-бързо. Когато ѝ се доспа, мосьо, тя ми каза да си отида и аз затворих книгата и се върнах в купето си.

— Знаете ли в колко часа беше това?

— Не, мосьо.

— Ами колко време бяхте при госпожа принцесата?

— Около половин час, мосьо.

— Добре, продължете.

— Най-напред донесох на нейно превъзходителство едно допълнително одеяло от моето купе. Беше много студено въпреки отоплението. Завих я с одеялото и тя ми каза лека нощ. Налях ѝ малко минерална вода. После загасих лампата и си излязох.

— А след това?

— Няма нищо повече, мосьо. Върнах се в купето си и заспах.

— И не срещнахте ли никого по коридора?

— Не, мосьо.

— Не сте видели например една дама в яркочервено кимоно с бродирани дракони?

Тя опули кротките си очи.

— Не, мосьо, не съм. Нямаше никого освен кондуктора. Всички спяха.

— Но сте видели кондуктора, нали?

— Да, мосьо.

— Какво правеше той?

— Излезе от едно купе, мосьо.

Какво! — Бук се наведе напред. — Кое купе?

Хилдегарде Шмит отново доби изплашен вид и Поаро погледна с укор приятеля си.

— Естествено — каза той. — Кондукторът често трябва да се отзовава на звънци през нощта. Спомняте ли си кое купе беше?

— Някъде към средата на вагона. През две или три врати от купето на госпожа принцесата.

— Аха! Кажете ни, ако обичате, къде точно стана това и какво се случи?

— Той едва не се сблъска с мен, мосьо. Беше, когато се връщах с одеялото от моето купе към купето на принцесата.

— И той излезе от купето и едва не се сблъска с вас? В коя посока отиваше?

— Към мен, мосьо. Извини се и продължи по коридора към вагон-ресторанта. Зазвъня някъде звънец, но ми се струва, че той не се отзова на звъненето. — Тя помълча и после каза: — Не разбирам. Как...

Поаро й заговори успокоително.

— Това е просто въпрос на време — поясни той. — Въпрос на практика. Този беден кондуктор, изглежда, е имал доста напрегната нощ — най-напред е събудил вас, а след това е тичал на повикванията.

— Този не беше същият кондуктор, който ме събуди, мосьо. Друг беше.

— А, друг! Виждали ли сте го преди това?

— Не, мосьо.

— А! Мислите ли, че ще го познаете, ако го видите?

— Мисля, че да.

Поаро прошепна нещо на ухото на мосьо Бук. Той стана и отиде до вратата да даде някакво нареждане.

Поаро продължи да задава въпросите си с лекота и приятелски маниер.

— Били ли сте някога в Америка, фрау Шмит?

— Никога, мосьо. Сигурно е прекрасна страна.

— Може би сте чули кай е бил в действителност човекът, когото убиха — че е бил отговорен за смъртта на едно малко дете.

— Да, чух, мосьо. Ужасно е... жестоко. Добрият господ не трябва да допуска такива неща. Ние в Германия не сме толкова зли.

В очите на жената се появиха сълзи. Беше заговорило силното ѝ майчинско чувство.

— Едно отвратително престъпление — каза мрачно Поаро.

Той извади парче батиста от джоба си и ѝ го подаде.

— Това вашата носна кърпа ли е, фрау Шмит? Последва мигновена тишина, когато жената я заразглежда. След малко тя вдигна поглед. Лицето ѝ беше леко зачервено.

— Не, не е моя, мосьо.

— Има инициал „Х“, виждате ли? Затова помислих, че е ваша.

— А! Мосьо, тази носна кърпа е на някоя дама. Много е скъпа. Бродирана е на ръка. Бих казала, че е купена от Париж.

— Значи, не е ваша и не знаете на кого е?

— Аз? О, не, мосьо.

От тримата души, които слушаха, само Поаро долови лекото колебание в отговора ѝ.

Бук прошепна нещо на ухото му. Поаро кимна и каза на жената:

— Тримата кондуктори от спалните вагони идват. Бихте ли били така добра да ми кажете кого от тях сте срещнали миналата нощ, когато сте отивали с одеялото към купето на принцесата?

Тримата мъже влязоха — Пиер Мишел, едрият, рус кондуктор от вагона Атина—Париж и пълният, масивен кондуктор от букурещкия вагон.

Хилдегарде Шмит ги погледна и веднага поклати глава.

— Не, мосьо — каза тя. — Никой от тези не е мъжът, когото видях миналата нощ.

— Но тези са единствените кондуктори във влака. Сигурно имате грешка.

— Не напълно сигурна съм. Тези мъже всичките са високи, едри. Този, когото видях, беше дребен и мургав. Имаше малки мустачки. Гласът му, когато ми каза „пардон“, беше слаб като на жена. Наистина, мосьо, спомням си този човек много добре.

ГЛАВА XIII

РЕЗЮМЕ НА ПОКАЗАНИЯТА НА ПЪТНИЦИТЕ

— Дребен, мургав мъж с женски глас — повтори Бук. Тримата кондуктори и Хилдегарде Шмит си бяха отишли.

Мосьо Бук направи отчаян жест.

— Нищо не разбирам от цялата тази работа, ама съвсем нищо! Значи, в края на краищата неприятелят, за когото е говорил Ратчет, е бил във влака? Но къде е той сега? Как е могъл да се изпари във въздуха? Свят ми се завива. Кажете нещо, приятелю, умолявам ви. Покажете ми как невъзможното е станало възможно!

— Добре казано — рече Поаро. — Невъзможното не е могло да се случи и тогава невъзможното трябва да е възможно въпреки очевидните признаци.

— Тогава бързо ми обяснете какво всъщност се е случило миналата нощ във влака.

— Не съм магьосник, драги мой. И аз като вас съм крайно озадачен. Този случай се развива по много странен начин.

— Съвсем не се развива. Стои си на същото място. Поаро поклати глава.

— Не, това не е вярно. Сега сме по-напреднали. Знаем някои неща. Чухме показанията на пътниците.

— И какво ни разкри това? Съвсем нищо.

— Не бих казал така, приятелю.

— Може би преувеличавам. Американецът, Хардман и камериерката германка — да, те ни осведомиха по за нещо допълнително. Искам да кажа, че направиха цялата работа още по-неразбираема.

— Не, не, не — успокои го Поаро.

— Говорете тогава, нека чуем мъдростта на Еркюл Поаро.

— Не ви ли казах, че и аз като вас съм много озадачен? Но поне можем да се изправим с лице пред нашия проблем. Можем да подредим грижливо и методично фактите, които имаме.

— Продължете, моля ви — каза доктор Константин.

Поаро прочисти гърлото си и изглади едно парче попивателна.

— Нека огледаме случая, както той изглежда в момента. Първо, има няколко неоспорими факта. Този човек — Ратчет, или Касети, миналата нощ е бил прободен с нож на дванайсет места и е умрял. Това е факт номер едно.

— Съгласен съм с вас, съгласен, стари приятелю, — каза Бук с ироничен жест.

Еркюл Поаро съвсем не се ядоса. Той продължи спокойно:

— Засега няма да се спирам върху някои доста странни очевидностии, които ние с доктор Константин вече разисквахме. Ще се върна па тях след малко. Следващият важен факт според мен е времето на престъплението.

— Това също е едио от малкото неща, които знаем — съгласи се Бук. — Престъплението е било извършено в един и четвърт през нощта. Всичко сочи, че е така.

— Не всичко. Вие преувеличавате. Разбира се, има известен брой улики, които подкрепят този възглед.

— Доволен съм, че признавате поне това.

Поаро продължи спокойно, без да се смути от прекъсването.

— Ние имаме три възможности: първата — престъплението е извършено, както казвате, в един и петнайсет. Това се подкрепя от уликата на часовника, показанията на мисис Хюбърд и показанията на германката Хилдегарде Шмит. Съвпада със заключението на доктор Константин. Втора възможност — престъплението е било извършено по-късно и уликата на часовника е била подправена нарочно. Трета възможност — престъплението е било извършено по-рано и часовникът поправен поради същите причини, както по-горе. Ако приемем първата възможност като най-вероятна и подкрепена от повечето показания, ние трябва да приемем и някои факти, произтичащи от нея. Най-напред, ако престъплението е било извършено в един и четвърт, престъпникът не би могъл да напусне влака и се повдига въпросът: Къде е той? И кой е? Нека най-напред изследваме внимателно показанията. Първо научаваме за съществуването на този мъж — дребен, мургав, с женски глас — от Хардман. Той казва, че Ратчет му е разправил за тази личност и го наел да следи за него. Ние нямаме доказателства, които да подкрепят това твърдение, освен думите на самия Хардман. Нека след това изследваме

въпроса: Хардман дали е лицето, за което се представя — оперативен работник от детективско бюро в Ню Йорк? Това, което е интересно според мен в този случай, е, че ни липсват всички улеснения, с които разполага полицията. Не можем да установим добросъвестността на някои от тези хора. Трябва да се уповаваме само на дедукцията. Това според мен прави цялата работа много по-интересна. Липсва обичайната практика. Всичко е въпрос на интелект. Аз си задавам въпроса: *„Можем ли да приемем твърденията на Хардман по отношение на самия него?“* Вземам решение и отговарям: *„Да.“* На мнение съм, че можем да приемем твърденията на Хардман.

— Вие, значи, разчитате на интуицията — на това, което американците наричат предчувствие — каза доктор Константин.

— Съвсем не. Разглеждам вероятностите. Хардман пътува с фалшив паспорт — това веднага ще го направи обект на съмнение. Първото нещо, което ще сторят полицаите, когато се появят на сцената, ще бъде да задържат Хардман и да телеграфират, за да се уверят дали твърденията му са верни. Ще бъде трудно да се установи добросъвестността на много от пътниците, в повечето случаи полицията вероятно няма и да се опита да го направи, още повече, че спрямо тези пътници не се проявява никакво съмнение. Но в случая на Хардман това е много лесно. Той или е личността, за която се представя, или не е. Поради това аз казвам, че ще се докаже, че с него всичко е в ред.

— Вие го освобождавате от подозрение?

— Съвсем не. Погрешно ме разбрахте. Доколкото зная, всеки американски детектив може да има лични причини да иска да убие Ратчет. Не, казвам само, че можем да приемем твърденията на Хардман по отношение на самия него. В такъв случай версията, че Ратчет го е потърсил и наел, е вероятна, но не съм сигурен, че е вярна. Ако я приемем за вярна, трябва да потърсим потвърждение. Намираме го на доста невероятно място — в показанията на Хилдегарде Шмит. Нейното описание на човека в униформа на кондуктор от спалните вагони, когото е видяла, съвпада напълно. Има ли друго потвърждение на тези две версии? Има. Например копчето, което мисис Хюбърд е намерила в нейното купе. А има и още едно потвърждаващо показание, на което може би не сте обърнали внимание.

— Кое е то?

— Фактът, че и полковник Арбътнот, и Хектор Мъкуийн споменават, че кондукторът е минал покрай тяхното купе. Те не са отдали никакво значение на този факт, но, господа, Пиер Мишел ни заяви, че не е напускал стола си освен в точно определени случаи, никой от които не би го отвел в далечния край на коридора — покрай купето, в което са седели Арбътнот и Мъкуийн. Поради това тази версия за дребния, мургав човек с женски глас, облечен в униформата на кондуктор от спалните вагони, почива на преките или непреки показания на четирима свидетели.

— Една дребна подробност — обади се доктор Константин. — Ако историята на Хилдегарде Шмит е вярна, как тогава истинският кондуктор не спомена да я е видял, когато е отивал да се отзове на звънеца на мисис Хюбърд?

— Това е лесно обяснимо, струва ми се. Когато е отивал при мисис Хюбърд, прислужницата е била при господарката си. Когато се е върнала в купето си, кондукторът е бил при мисис Хюбърд.

Бук с труд се сдържа, докато свършиха.

— Да, да, приятелю — каза той нетърпеливо на Поаро. — Но въпреки че се възхищавам от метода ви да вървите стъпка по стъпка, вие още не сте засегнали главния въпрос. Всички сме съгласни, че тази личност съществува. Въпросът е — къде е отишла тя?

Поаро поклати глава с укор.

— Грешите. Склонен сте да поставяте телето пред майка му. Преди да се запитам: „Къде е изчезнал този човек?“, аз си задавам въпроса: „Съществувал ли е наистина този човек?“ Защото, виждате ли, ако този човек е бил измислен — изфабрикуван, — колко лесно би било той да изчезне! Затова аз най-напред се опитвам да установя, че такъв човек от плът и кръв наистина съществува.

— И като стигнете до факта, че е съществувал... е добре... къде е той сега?

— Има само два отговора на това, драги. Или той е скрит на толкова потайно място във влака, че ние не можем никак да се досетим за него, или в противен случай той е, както може да се каже, две личности. Поточно той е и сам себе си — човекът, от когото се е страхувал мистър Ратчет, и пътник във влака, толкова добре замаскиран, че мистър Ратчет не го е познал.

— Това е добра идея — каза Бук и лицето му светна. Но после отново се помрачи. — Само че има едно възражение...

Поаро взе думите от устата му.

— Ръстът на мъжа. Това искахте да кажете, нали? С изключение на прислужника на мистър Ратчет всички пътници са едри мъже — италианецът, полковник Арбътнот, Хектор Мъкуийн, граф Андрени. И така, остава ни само прислужникът, което не е много вероятно предположение. Но има и друга възможност. Спомнете си „женския“ глас. Това ни дава избор. Човекът може да е облечен като жена или наистина да е жена. Една висока жена в мъжки дрехи би изглеждала ниска.

— Но сигурно Ратчет е щял да знае...

— Може би той е знаел. Може би жената вече е правила опит да го убие и за да изпълни по-добре целта си, е била облечена в мъжки дрехи. Възможно е Ратчет да е отгатнал, че тя ще използва пак същия трик, и е казал на Хардман да внимава за такъв мъж. Но въпреки това той му споменава за женския глас.

— Това е една възможност — каза Бук. — Но...

— Слушайте, приятелю, струва ми се, че сега трябва да ви кажа за някои несъответствия, забелязани от доктор Константин.

Той разказа подробно за заключенията, до които те с доктора бяха стигнали, изхождайки от естеството на раните на убития. Мосьо Бук изпъшка и отново хвана главата си с ръце.

— Зная — каза Поаро съчувствено. — Зная точно как се чувствувате. Свят ви се завива, нали?

— Цялата работа е фантастична — извика Бук.

— Точно така. Всичко е абсурдно, невероятно, невъзможно! Така казах и аз. И все пак, приятелю, имаме налице убийство! Човек не може да избяга от фактите.

— Това е лудост!

— Лудост, нали? И то такава лудост, приятелю, че понякога изпитвам чувството, че всъщност всичко трябва да е много просто... Но това е само една от моите „малки идеи“.

— Двама убийци — изпъшка Бук. — И то в „Ориент експреса“!

При тази мисъл той едва не се разплака.

— А сега нека направим фантазията още по-фантастична — продължи бодро Поаро. — Миналата нощ във влака има двама странни

непознати. Единият е кондукторът от спалните вагони, отговарящ на описанието, дадено ни от мистър Хардман и видян от Хилдегарде Шмит, полковник Арбътнот и мистър Мъкуийн. Има и една жена в червено кимоно — висока, стройна, — видяна от Пиер Мишел, мис Дебенхем, мистър Мъкуийн и от мен и помирисана, ако мога да кажа така, от полковник Арбътнот. Коя е тя? Никой във влака не признава да притежава яркочервено кимоно. Тя също е изчезнала. Едно и също лице ли е тя с мнимия кондуктор? Или е съвсем друга личност. Къде са тези двама души? И между другото къде са униформата на кондуктора от спалните вагони и яркочервеното кимоно?

— А! Това е вече нещо положително — скочи нетърпеливо Бук. — Трябва да претърсим багажа на всички пътници. Да, това ще бъде нещо.

Поаро също стана.

— Ще направя една догадка — каза той.

— Знаете ли къде са?

— Имам известна идея.

— Къде?

— Ще намерите яркочервеното кимоно в багажа на един от мъжете, а униформата на кондуктора от спалните вагони — в багажа на Хилдегарде Шмит.

— Хилдегарде Шмит? Вие мислите, че...

— Не това, което мислите вие. Ще се изразя така: ако Хилдегарде Шмит е виновна, униформата може да се намери в нейния багаж, но ако е невинна, тази униформа непременно ще бъде там.

— Но как така... — започна Бук и млъкна. — Какъв е този шум, който се приближава? — извика той. — Прилича ми на локомотив в движение.

Шумът стана по-силен и по-ясен. Състоеше се от пискливи викове и протести на някакъв женски глас. Вратата в края на вагон-ресторанта се разтвори широко. Вътре нахлу мисис Хюбърд.

— Ужасно! — извика тя. — Това е ужасно! В моята тоалетна торбичка! Моята тоалетна торбичка! Един голям нож... целият в кръв!

И като политна внезапно напред, тя припадна върху рамото на мосьо Бук.

ГЛАВА XIV

ОРЪЖИЕТО КАТО ДОКАЗАТЕЛСТВО

С повече сила, отколкото кавалерство Бук положи припадналата дама в един стол и опря главата ѝ на масата. Доктор Константин извика един от сервитьорите, който дотича веднага.

— Дръжте главата ѝ така — нареди докторът. — Ако се съвземе, дайте ѝ малко коняк. Разбирате ли?

След това се втурна след другите двама. Интересуваше се само от престъплението — съвсем не го интересуваха припадащите дами на средна възраст.

Възможно е мисис Хюбърд да се е свестила малко по-бързо в резултат на тези методи, отколкото би го сторила в противен случай. Няколко минути по-късно тя седеше вече изправена, отпиваше коняк от чашата, която ѝ бе поднесъл сервитьорът, и отново заговори:

— Просто не мога да кажа какъв ужас беше! Предполагам, че никой във влака не може да разбере чувствата ми. Винаги, още от дете, съм била много, много чувствителна. Щом като видя кръв... уф... дори сега ми става лошо, като си помисля.

Сервитьорът отново ѝ подаде чашата.

— Още малко, мадам.

— Смятате ли, че ще е по-добре? Цял живот съм била въздържателка. Никога не се докосвам до спиртни напитки, до вино. Всички членове на семейството ми са въздържатели. Но щом това е само като лекарство...

Тя отпи още веднъж.

Междувременно Поаро и Бук, следвани по петите от доктор Константин, бяха излезли от вагон-ресторанта и бързаха по коридора на истанбулския вагон към купето на мисис Хюбърд.

Сякаш всички пътници във влака се бяха струпали в коридора. Кондукторът, с разтревожен израз на лицето, се мъчеше да ги задържи.

— Няма какво да видите — викаше той на френски и го повтаряше на няколко други езика.

— Пуснете ме да мина, моля — каза Бук.

Той промъкна закръгленото си тяло през препречилите пътя му пътници и влезе в купето, а Поаро го следваше по петите.

— Радвам се, че дойдохте, мосьо — въздъхна с облекчение кондукторът. — Всички се опитваха да влязат. Американката надаваше такива крясъци — господи! Помислих, че и нея убиват! Притичах, а тя крещеше като луда, извика, че трябва да ви намери, и тръгна, като крещеше колкото и глас държи и разправяше какво се е случило на всеки, покрай чието купе мина. — Той прибави с жест на ръката: — Ето, тук е, мосьо. Не съм го докосвал.

Върху дръжката на вратата, през която се минаваше в съседното купе, висеше голяма гумена тоалетна торба на квадрати. Под нея на пода, където беше изпаднала от ръцете на мисис Хюбърд, лежеше една кама с право острие — евтина имитация на ориенталска кама, с релефно украсена дръжка и тънко, дълго острие. Острието беше изцапано с ивици, подобни на ръжда.

Поаро вдигна камата внимателно.

— Да — измърмори той. — Няма съмнение. Липсващото оръжие... а, докторе?

Докторът го разглежда.

— Не е необходимо да сте толкова внимателен — каза Поаро. — По него няма да има други отпечатыци освен тези на мисис Хюбърд.

Константин не го разглежда дълго.

— Това е оръжието — заяви той. — Отговаря на всяка от раните.

Моля ви, приятелю, не казвайте това.

Докторът го погледна учудено.

— Ние и така сме претрупани от съвпадения. Двама души решават миналата нощ да наръгат мистър Ратчет. Прекалено съвпадение би било и двамата да изберат едно и също оръжие.

— Що се отнася до това, съвпадението може би не е толкова голямо, колкото изглежда — каза докторът. — Хиляди от тези имитации на ориенталски ками се произвеждат и изпращат по базарите в Константинопол.

— Вие ме утешихте малко, но съвсем малко — рече Поаро.

Той погледна замислено вратата пред себе си, повдигна тоалетната торба и опита дръжката. Вратата не помръдна. На около тридесет сантиметра над дръжката имаше резе. Поаро дръпна резето и отново направи опит, но вратата оставаше заключена.

— Заключихме я от другата страна, ако не сте забравили — припомни му докторът.

— Вярно — отвърна разсеяно Поаро. Той сякаш мислеше за нещо друго. Челото му се сбърчи, сякаш бе изпаднал в недоумение.

— Съвпада, нали? — подхвърли Бук. — Мъжът минава през това купе. Когато затваря междинната врата след себе си, той напипва тоалетната торба. Тази мисъл му минава през главата и той бързо пъха в нея изцапания с кръв нож. После събужда неволно мисис Хюбърд и се измъква през другата врата в коридора.

— Както казвате, така трябва да се е случило — измърмори Поаро.

Ала изражението на недоумение не изчезна от лицето му.

— Но какво има? — попита Бук. — Нещо не ви задоволява, нали?

Поаро го погледна бързо.

— Нещо не ви ли прави впечатление? Не, явно не. Е, то е дребна работа.

Кондукторът подаде глава в купето.

— Американката се връща.

Доктор Константин доби виновно изражение. Той чувствуваше, че се е отнесъл доста безцеремонно с мисис Хюбърд. Но тя не го упрекна. Енергията ѝ беше съсредоточена върху друг въпрос.

— Ще ви кажа само едно — рече тя задъхана, когато стигна до прага. — Няма да остана в това купе повече! Не бих спала в него тази нощ дори да ми платите милион долари.

— Но, мадам...

— Зная какво ще ми кажете и ви заявявам още сега, че няма да направя такова нещо! Бих предпочела да стоя цяла нощ в коридора. Тя заплака.

— О! Да знаеше дъщеря ми... ако можеше да ме види сега...

Поаро я прекъсна твърдо:

— Не ме разбрахте, мадам. Искането ви е напълно разумно. Багажът ви ще бъде пренесен веднага в друго купе.

Мисис Хюбърд свали носната си кърпа от очите.

— Така ли? О, веднага се почувствувах по-добре. Но нали всичко е заето, освен ако някой от господата...

Заговори мосьо Бук.

— Багажът ви, мадам, ще бъде изнесен от този вагон. Ще ви се даде купе в съседния вагон, който беше прикачен в Белград.

— Но това е чудесно. Аз не съм прекалено нервна жена, но да спя тук в съседство с умрял човек... — Тя потръпна. — Ще полудея.

— Мишел! — извика Бук. — Преместете този багаж в някое свободно купе на вагона Атина—Париж.

— Да, мосьо — същото купе като това ли, № 3?

— Не — каза Поаро, преди приятелят му да успее да отговори. — Струва ми се, по-добре ще е сега госпожата да има друг номер. № 12 например.

— Добре, мосьо.

Кондукторът взе багажа. Мисис Хюбърд се обърна е благодарност към Поаро.

— Много мило и деликатно от ваша страна. Повярвайте ми, ценя вашата добрина.

— Няма защо, мадам. Ще дойдем с вас, за да ви настаним удобно.

Мисис Хюбърд бе придружена от тримата мъже до новото ѝ купе. Тя се огледа щастливо около себе си.

— Това е чудесно.

— Удобно ли ви е, мадам? Купето е същото като това, което напуснахте.

— Така е... само че е обърнато в друга посока. Но това няма значение, защото тези влакове вървят най-напред в едната посока, а сетне в другата. Казах на дъщеря ми: „Искам купе с лице към локомотива“, а тя ми отвърна: „От това няма да имаш никаква полза, мамо, защото, ако легнеш да спиш към едната страна, когато се събудиш, влакът ще върви откъм другата.“ И нейните думи излязоха напълно верни. Миналата вечер влязохме в Белград с едната страна, а отпътувахме с другата.

— Във всеки случай, мадам, вие сега сте напълно щастлива и доволна, нали?

— Не, не бих казала това. Тук сме заседнали в снежна пряспа и никой не предприема нищо, а параходът ми ще отплува в други ден.

— Мадам — каза мосьо Бук, — ние всички сме в същото положение, всички до един.

— Да, това е вярно — призна мисис Хюбърд. — Но на никой от другите не е минал убиец през купето посред нощ.

— Това, което все още ме озадачава, мадам — каза Поаро, — е как човекът е влязъл във вашето купе, ако междинната врата е била със спуснато резе, както казвате вие. Сигурна ли сте, че беше със спуснато резе?

— Ами шведката я опита пред очите ми.

— Нека възстановим тази малка сцена. Вие лежахте на леглото си... ето така... и казвате, че не сте могли сама да видите?

— Не можех заради тоалетната торба. О, господи, ще трябва да си намеря нова торба! Повдига ми се, като я погледна.

Поаро взе торбата и я закачи върху дръжката на свързващата двете купета врата.

— Точно така, разбирам — каза той. — Резето е под дръжката — тоалетната торба го закрива. Вие не сте могли да видите от мястото си дали резето е сложено, или не.

— Та нали тъкмо това ви казах!

— И шведката, мис Олсон, застана така, между вас и вратата. Опита го и ви каза, че е сложено.

— Точно така.

— Въпреки това, мадам, тя може да е сбъркала. Разбирате ли какво искам да кажа? — Поаро сякаш непременно искаше да ѝ обясни. — Резето е просто едно издадено парче метал — ето. Когато се обърне надясно, вратата е заключена; когато се остави нагоре, не е. Възможно е шведката да е опитала само вратата и тъй като тя е била заключена от другата страна, да е предположила, че е заключена откъм вас.

— Струва ми се, това би било глупаво от нейна страна.

— Мадам, най-кротките, най-милите хора не винаги са и най-умните.

— Това е така, разбира се.

— Между другото, мадам, по този път ли минахте за Смирна?

— Не. Отплувах направо за Истанбул и един приятел на дъщеря ми — мистър Джонсън (прекрасен човек, бих искала да ви запозная), ме посрещна и разведе из Истанбул, който намирам за крайно разочароващ град — целият се руши. А пък тия джамии и огромните терлици, които надяват върху обувките си... та, докъде стигнах?

— Споменахте, че ви посрещнал някой си мистър Джонсън.

— Така е, той ме качи на един френски куриерски параход за Смирна, а съпругът на дъщеря ми ме чакаше на кея. Какво ще каже, когато чуе за всичко това! Дъщеря ми ме уверяваше, че това било най-безопасният, най-лесният и възможен начин на пътуване. „Само ще седнеш в купето си — каза тя — и ще стигнеш направо в Париж, а там ще те посрещнат от «Американ експрес»“. И какво ще направя, за да отменя запазеното си място на парахода? Трябва да ги уведомя. А сега нямам никаква възможност да го сторя. Просто ужасно...

Мисис Хюбърд отново прояви признаци, че ще се разплаче.

Поаро, който нервничеше леко, се възползува от случая.

— Вие претърпяхте шок, мадам. Ще наредим на сервитьора да ви донесе чай и бисквити.

— Май не съм много по чая — каза плачливо мисис Хюбърд. — Това е по-скоро английски обичай.

— Тогава кафе, мадам. Имате нужда от нещо ободряващо.

— Главата ми е доста замаяна от този коняк. Струва ми се, че с удоволствие бих изпила малко кафе.

— Прекрасно, Трябва да възобновите силите си.

— О, какъв смешен израз.

— Но преди това, мадам, има една малка формалност. Позволявате ли да претърся багажа ви?

— За какво?

— Ще започнем претърсване на багажа на всички пътници. Не искам да ви припомням неприятното преживяване, но вашата тоалетна торба — спомнете си.

— Господи! Май по-добре ще е да го претърсите! Просто не бих могла да понеса още една изненада от този род.

Прегледът свърши бързо. Мисис Хюбърд пътуваше с малко багаж — една кутия за шапки, един евтин куфар и добре натъпкана пътна чанта. Съдържанието и на трите беше обикновено и нормално и прегледът нямаше да трае повече от няколко минути, ако мисис Хюбърд не ги беше забавила, като настоя да обърнат нужното внимание върху снимките на „моята дъщеря“ и на двете доста грознички деца — „Децата на дъщеря ми. Хитри са, нали?“.

ГЛАВА XV

ДАННИТЕ ОТ БАГАЖА НА ПЪТНИЦИТЕ

След като изрече куп неискрени, учтиви фрази и каза на мисис Хюбърд, че ще нареди да ѝ донесат кафе, Поаро успя да си отиде, придружен от двамата си приятели.

— Е, започнахме и не намерихме нищо — забеляза Бук. — С кого ще се заемем сега?

— Струва ми се, най-просто ще бъде да вървим по дължината на вагона и да влизаме в купетата подред. Това значи, че започваме с № 16 — любезния мистър Хардман.

Мистър Хардман пушеше пура и ги посрещна приветливо.

— Влезте, джентълмени... разбира се, ако въобще е възможно. Тук е малко тесничко за гости.

Мосьо Бук обясни целта на посещението им и едрият детектив кимна с разбиране.

— Това е о'кей. Право да ви кажа, дори се чудех, че не сте го направили по-рано. Ето ви ключовете, джентълмени, и ако желаете да претърсите и джобовете ми, нямам нищо против. Да ви сваля ли чантите?

— Кондукторът ще свърши това. Мишел!

Двете чанти на мистър Хардман бяха прегледани бързо. Те съдържаха огромно количество спиртни напитки. Мистър Хардман намигна.

— На границите рядко претърсват чантите ви, особено ако дадете нещичко на кондуктора. Подхвърлих пачка турски банкноти още веднага и досега не съм имал неприятности.

— А в Париж?

Мистър Хардман отново намигна.

— Докато стигна до Париж — каза той, — това, което ще остане от цялото количество, ще влезе в бутилка с надпис „Шампоан“.

— Вие не вярвате в забраната на алкохола, мосьо Хардман — усмихна се Бук.

— Ами да си призная — отвърна Хардман, — забраната на алкохола никога не ме е безпокоила.

— Аха! — възкликна Бук. — Вашите потайни барчета. — Той произнесе тези думи внимателно, сякаш ги вкусваше. — Американските термини са толкова необикновени, толкова изразителни.

— Много бих искал да отида в Америка — подхвърли Поаро.

— Там ще научите някои нови методи — каза Хардман. — Европа се нуждае от разбуждане. Тя е полузаспала.

— Вярно, че Америка е страна на прогреса — съгласи се Поаро. — У американците има много неща, от които се възхищавам. Само че, може би защото съм старомоден, намирам американките по-малко очарователни от моите съотечественички. Французойките или белгийките — кокетни, очарователни, смятам, че никой не може да се сравнява с тях.

Хардман се извърна да погледа снега за минута.

— Може би сте прав, мосьо Поаро — каза той, — но предполагам, че всяка нация харесва най-много собствените си жени.

Той премига, сякаш очите го бяха заболели от снега.

— Доста блести, нали? — забеляза той. — Вижте какво, джентълмени, тази работа започва да ми действа на нервите. Убийството, снегът и всичко, а няма какво да правиш. Само седиш и си убиваш времето. Бих искал да се заема с някого или с нещо.

— Истинският енергичен дух на Запада — каза с усмивка Поаро.

Кондукторът върна чантите на местата им и контрольорите минаха в съседното купе. Полковник Арбътнот седеше в ъгъла, пушеше лула и четеше някакво списание.

Поаро обясни тяхната задача. Полковникът не възрази. Имаше два тежки кожени куфара.

— Останалата част от багажа ми замина по море — обясни той.

Подобно на повечето военни полковникът беше подредил грижливо багажа си. Претърсването отне само няколко минути. Поаро забеляза пакетче чистачки за лула.

— Винаги ли използвате този вид? — попита той.

— Обикновено да. Ако мога да намеря от тях.

— Аха! — кимна Поаро.

Тези чистачки за лула бяха също като чистачката, която той бе намерил на пода в купето на убития.

Когато отново се озоваха в коридора, доктор Константин направи забележка в този дух.

— Въпреки това не мога да повярвам — измърмори Поаро. — Не отговаря на характера му, а с това се изчерпва всичко.

Вратата на следващото купе беше затворена. Купето се заемаше от принцеса Драгомирова. Почукаха на вратата и плътният глас на принцесата каза: „Влезте.“

Този път говори Бук. Той много почтително и учтиво обясни целта на посещението им.

Принцесата го изслуша мълчаливо, с невъзмутимо изражение на дребното си, жабешко лице.

— Щом трябва, господа — каза тя спокойно, когато Бук свърши, — не е необходимо да приказваме повече. Ключовете са у прислужницата ми. Тя ще ви бъде в помощ.

— Винаги ли прислужницата ви пази ключовете, мадам? — попита Поаро.

— Да, мосьо.

— А ако нощем на някоя граница митническите власти поискат да се отвори някой куфар?

Старата дама повдигна рамена.

— Това е малко вероятно. Но в такъв случай кондукторът би отишъл да я повика.

— Тогава вие имате пълно доверие в нея, мадам.

— Вече ви казах това — рече спокойно принцесата. — При мен не служат хора, в които нямам доверие.

— Да — съгласи се замислено Поаро. — Доверието е наистина нещо рядко в наши дни. Може би е по-добре да ти прислужва по-обикновена жена, в която да имаш доверие, отколкото някоя камериерка... например една елегантна парижанка.

Той видя как тъмните, умни очи се завъртяха бавно и погледът им се спря върху лицето му.

— Какво точно искате да кажете, мосьо Поаро?

— Нищо, мадам. Аз ли? Нищо.

— О, да. Вие мислите, нали, че би трябвало да имам някаква умна францужойка, която да се грижи за тоалета ми?

— Може би това би било по-нормално, мадам. Тя поклати глава.

— Шмит ми е предана. — Тя силно подчерта тия думи. — Предаността е нещо, което не се купува с пари.

Германката бе дошла с ключовете. Принцесата ѝ каза на нейния роден език да отвори куфарите и да помогне на господата при претърсването. Остана в коридора да гледа снега. Поаро също беше при нея, като предостави на Бук задачата да претърси багажа.

Тя го изгледа с мрачна усмивка.

— Е, мосьо, не желаете ли да видите какво има в куфарите ми?

Той поклати глава.

— Мадам, това е само една формалност, нищо повече.

— Толкова ли сте сигурен?

— Във вашия случай — да.

— А при това аз познавах и обичах Соня Армстронг. Какво мислите тогава? Че не бих си изцапала ръцете да убия негодник като този Касети? Е, може би сте прав. — Тя помълча една-две минути, после продължи: — Знаете ли какво бих искала да направя с такъв човек? Бих искала да извикам на слугите си: „Пребийте го до смърт и го хвърлете на бунището!“ Така ставаха нещата, когато бях млада, мосьо.

Поаро продължи да мълчи и да слуша внимателно. Принцесата го погледна бързо.

— Вие не казвате нищо, мосьо Поаро. Питам се за какво мислите.

Той я изгледа с прям поглед.

— Мисля, мадам, че вашата сила е във волята ви, а не в ръцете.

Тя сведе поглед към своите тънки, в черни ръкавици ръце, които завършваха с жълти пръсти, наподобяващи крака на граблива птица, и обкичени с пръстени.

— Вярно е — отвърна тя. — Нямам никаква сила в ръцете си. Не зная дали трябва да съжалявам за това, или да съм довольна.

После се обърна внезапно и се прибра в купето, където прислужницата редеше бързо куфарите. Там тя прекъсна извиненията на Бук:

— Няма нужда да се извинявате, мосьо. Извършено е убийство. Трябва да се предприемат известни действия. Това е всичко.

— Много сте любезна, мадам.

Когато си тръгнаха, тя наведе леко глава. Вратите на двете следващи купета бяха затворени. Бук спря и се почеса по главата.

— Дявол да го вземе! — възкликна той. — Може да възникнат неприятности. Те имат дипломатически паспорти. Техният багаж не подлежи на проверки.

— На митнически проверки — да. Но убийството е нещо различно.

— Зная. И въпреки това... не бих искал да имаме усложнения.

— Не се безпокойте, приятелю. Графът и графинята ще бъдат разумни. Вижте колко любезно прие претърсването принцеса Драгомирова.

— Тя е благородничка. Тези двамата са със същото социално положение, но графът ми направи впечатление на човек с малко резки обноски. Не му стана приятно, когато настояхте да разпитате жена му. А това ще го обезпокои още повече. Бих казал... да ги пропуснем. В края на краищата те не могат да имат нищо общо с тази работа. Защо да си навличам излишни неприятности.

— Не съм съгласен с вас — рече Поаро. — Сигурен съм, че граф Андени, ще се покаже разумен. Нека да опитаме поне.

И преди Бук да отговори, той почука силно на вратата на № 13.

Един глас отвътре извика: „Влезте.“

Графът седеше в ъгъла до вратата и четеше вестник. Графинята се бе сгушила в противоположния ъгъл, до прозореца. Под главата ѝ имаше възглавница и тя приличаше на заспала.

— Простете, господин графе — започна Поаро. — Моля да ни извините за безпокойството. Претърсваме багажа на всички във влака. В повечето случаи това е чиста формалност. Но трябва да се направи. Мосьо Бук намекна, че понеже имате дипломатически паспорт, можете с право да поискате да бъдете освободен от претърсването.

Графът помисли за миг.

— Благодаря ви — каза той, — но не искам да се прави изключение за мен. Бих предпочел нашият багаж да бъде претърсен като багажа на другите пътници.

Той се обърна към жена си.

— Надявам се, че нямаш възражения, Елена.

— Никакви — отвърна без колебание графинята. Последва бързо и повърхностно претърсване. Поаро сякаш се опитваше да прикрие

неудобството си с дребни, безцелни забележки. Като свали един куфар от син марокен^[1] с инициали и коронка, той например каза:

— На вашия куфар има един съвсем мокър етикет, мадам.

Графинята не отговори на тази забележка. Всъщност тя сякаш се отегчаваше от цялата тази процедура и докато мъжете претърсваха багажа ѝ в съседното купе, остана свита в своя ъгъл и се вглеждаше замечтано навън през прозореца.

Поаро завърши претърсването, като отвори малкото шкафче над умивалника и огледа набързо съдържанието му — гъба, крем за лице, пудра и малко шишенце с етикет „Трионал“.

После групата се оттегли при размяна на учтивости от двете страни.

Следваха купетата на мисис Хюбърд, на починалия и на Поаро.

Стигнаха до второкласните купета. Първото купе, № 10 и 11, се заемаше от Мери Дебенхем, която четеше книга, и Грета Олсон, която беше дълбоко заспала, но при влизането им се събуди стреснато.

Поаро повтори своята формула. Шведката сякаш се развълнува, но Мери Дебенхем прояви спокойно безразличие.

Поаро се обърна към шведката.

— Ако разрешите, мадмоазел, ще претърсим най-напред вашия багаж, а после може би ще бъдете така добра да видите как се чувства американката. Преместихме я в едно от купетата на съседния вагон, но тя все още е много развълнувана поради откритието си. Наредих да ѝ занесат кафе; струва ми се обаче, че тя е от тези хора, за които е първа необходимост да има с кого да разговарят.

Добрата жена веднага прояви съчувствие. Тя ще отиде веднага. Това сигурно е било ужасно за нервите на мисис Хюбърд, а бедната и без това е била разстроена от пътуването и раздялата с дъщеря си. О, да, естествено тя ще отиде веднага — куфарът ѝ не е заключен — и ще вземе със себе си малко нишадър.

Тя излезе, без да се бави. Прегледаха бързо вещите ѝ. Бяха крайно оскъдни. Явно още не беше забелязала липсващите мрежи от кутията за шапки.

Мис Дебенхем беше оставила книгата си. Наблюдаваше Поаро. Той я помоли за ключовете ѝ, тя му ги подаде. После, когато Поаро свали един куфар и го отвори, тя каза:

— Защо я отпратихте, мосьо Поаро?

— Кой, аз ли, мадмоазел? Ами да се погрижи за американката.

— Прекрасен претекст, но все пак претекст.

— Не ви разбирам, мадмоазел.

— Смятам, че ме разбирате много добре. — Тя се усмихна. — Искахте да бъда сама. Така е, нали?

— Слагате в устата ми думи, които не съм казал, мадмоазел.

— И мисли в главата ви, нали? Не, струва ми се, че не сте искрен. Мислите са вече там. Така е, нали?

— Мадмоазел, ние имаме една поговорка...

— Който се оправдава, се обвинява, това ли щяхте да кажете? Трябва да ми признаете, че до известна степен и аз мога да проявявам наблюдателност и здрав разум. По една или друга причина вие сте си внушили, че зная нещо за това отвратително деяние — за това убийство на човек, когото никога досега не съм виждала.

— Вие си въобразявате тези неща, мадмоазел.

— Не, нищо не си въобразявам. Но ми се струва, че се губи много време, когато не се казва истината и вместо да се пристъпи направо към същината на нещата, се говори и действа със заобикалки.

— А вие не обичате да губите време. Не, вие обичате да пристъпвате направо към същината на въпроса. Обичате директния метод. Е добре. Ще приложам към вас директния метод. Ще ви попитам за значението на едни думи, които дочух по време на пътуването ни от Сирия. Бях слязъл от влака на гарата в Кония, за да се „поразтъпча“, както се казва. Вашият глас и гласът на полковника, мадмоазел, стигнаха до мен от нощната тъма. Вие му казахте: „Не сега. Не сега. Когато всичко свърши. Когато остане зад нас.“ Какво имавте пред вид с тези думи, мадмоазел?

Тя каза много спокойно:

— Смятате ли, че съм имала пред вид... убийството?

— Аз питам вас, мадмоазел.

Мис Дебенхем въздъхна и се замисли за миг. После сякаш се пробуди от сън и каза:

— Тези думи имаха своето значение, мосьо, но не съм в състояние да ви ги обясня. Мога само да ви дам тържествено честна дума, че преди да се кача във влака, никога не съм виждала този човек Ратчет.

— И вие отказвате да обясните тези думи?

— Да, щом искате да го изразите така, отказвам. Те са свързани с... една задача, с която се бях нагърбила.

— Задача, която сега е приключена.

— Какво искате да кажете?

— Приключена е, нали?

— Защо мислите така?

— Слушайте, мадмоазел, ще ви припомня една друга случка. В деня, когато трябваше да стигнем в Истанбул, влакът закъсня. Вие бяхте много развълнувана. Вие, която сте толкова спокойна, с такова самообладание. Бяхте загубили спокойствието си.

— Не исках да изпусна връзката.

— Така казахте. Но, мадмоазел, „Ориент експресът“ тръгва от Истанбул всеки ден от седмицата. Дори да бяхте изпуснали връзката, щяхте да се забавите само двадесет и четири часа.

Мис Дебенхем за пръв път показва признаци на раздразнение.

— Изглежда, не разбирате, че човек може да има приятели, които очакват пристигането му в Лондон, и че закъснение от един ден обърква предвижданията и причинява куп неприятности.

— А, така било, значи? Приятели очакват вашето пристигане. И вие не желаете да им причинявате неудобства?

— Естествено.

— И въпреки това... странно е...

— Кое е странно?

— В този влак... ние имаме отново закъснение. И този път много по-сериозно закъснение, още повече, че нямате възможност да изпратите телеграма на приятелите си или да се свържете с тях по междуна... междуна...

— Искате да кажете, международната линия? Телефона?

— А, да, както го наричат в Англия: „повикване по куфара“.

Мери Дебенхем се усмихна леко въпреки волята си.

— Междуградско повикване — поправи го тя. — Да, както казахте, крайно неприятно е, че не можете да изпратите известие нито по телефона, нито по телеграфа.

— И въпреки това, мадмоазел, този път вашето държане е напълно различно. Вие не проявявате нетърпение. Вие сте спокойна и настроена философски.

Мери Дебенхем се изчерви и прехапа устни. Не изпитваше вече желание да се усмихва.

— Не ми отговаряте, мадмоазел.

— Извинете. Не знаех, че трябва да се отговори.

— Обяснението за промяната в държането ви, мадмоазел.

— Не ви ли се струва, че вдигате много шум за нищо, мосьо Поаро?

Поаро разпери ръце в извинителен жест.

— Това може би е наша грешка, на детективите. Очакваме държането винаги да бъде последователно. Не признаваме промените на настроението.

Мери Дебенхем не отговори.

— Добре ли познавате полковник Арбътнот, мадмоазел?

Стори му се, че тя изпита облекчение от промяната на темата.

— Запознах се с него по време на това пътуване.

— Имате ли някаква причина да подозирате, че той може би е познавал този Ратчет?

Тя поклати решително глава.

— Напълно сигурна съм, че не го познава.

— Защо сте толкова сигурна?

— От неговите думи.

— И въпреки това, мадмоазел, ние намерихме една чистачка за лула на пода в купето на убития. А полковник Арбътнот е единственият мъж във влака, който пуши лула.

Той я наблюдаваше зорко, но тя не даде израз нито на изненада, нито на външение.

— Глупости — отвърна тя само. — Невъзможно. Полковник Арбътнот е последният човек в света, който може да бъде замесен в престъпление, особено такова театрално престъпление като това.

Мисълта ѝ дотолкова съвпаднаше с мнението на Поаро, че той едва не се съгласи с нея. Но вместо това подхвърли:

— Трябва да ви напомня, че не го познавате много добре, мадмоазел.

Тя повдигна рамене.

Познавам достатъчно добре този тип хора.

Той я попита много внимателно:

— Все още ли отказвате да ми разкриете значението на тези думи... „Когато това остане зад нас“?

— Нямам какво повече да ви кажа — отговори студено тя.

— Няма значение — рече Еркюл Поаро, — аз ще го откроя.

Той се поклони и напусна купето, като затвори вратата след себе си.

— Разумно ли беше това, приятелю? — попита Бук. — Вие я предупредихте, а чрез нея предупредихте и полковника.

— Приятелю, ако искате да хванете заек, пускате куче в дупката и ако заекът е там, той се втурва да бяга. Това само направих.

Влязоха в купето на Хилдегарде Шмит.

Жената стоеше в готовност, с почитително, но равнодушно лице.

Поаро прегледа набързо съдържанието на малкото куфарче върху седалката. След това даде знак на кондуктора да свали по-големия куфар от мрежата за багаж.

— Ключовете? — каза той.

— Не е заключен, мосьо.

Поаро натисна ключалките и вдигна капака.

— Аха! — възкликна той и се обърна към Бук, — Помните ли какво казах? Погледнете тук за миг.

Най-отгоре в куфара лежеше една набързо сгъната кафява униформа на кондуктор от спалните вагони. Равнодушието на германката веднага се изпари.

— Ах! — извика тя. — Това не е мое! Не съм го сложила аз! Откакто напуснахме Истанбул, не съм поглеждала в този куфар! Истина, истина ви казвам.

Тя местеше умолителния си поглед от единия към другия.

Поаро я хвана нежно за ръката и я успокои:

— Не, не, всичко е наред. Ние ви вярваме. Не се вълнувайте. Толкова съм сигурен, че не вие сте скрили униформата тук, колкото и че сте добра готвачка. Чувате ли? Вие сте добра готвачка, нали?

Смаяна, жената се усмихна въпреки желанието си.

— Да, наистина, всички мои господарки са казвали това. Аз...

Тя млъкна с отворена уста и отново доби уплашен вид.

— Не, не — каза Поаро. — Уверявам ви, че всичко е наред. Вижте, ще ви кажа как се е случило това, Мъжът в униформата на кондуктор от спалните вагони излиза от купето на убийтия. Сблъсква се

с вас. Това е лош късмет за него. Той се е надявал, че никой няма да го види. Какво да прави тогава? Трябва да се отърве от униформата. Сега вече тя не е предпазно средство, а опасност.

Поаро погледна мосьо Бук и доктор Константин, които слушаха с внимание.

— Навън има сняг. Снегът, който обърква всичките му планове. Къде може да скрие тези дрехи? Всички купета са пълни. Не, той минава покрай едно купе с отворена врата и вижда, че е празно. Сигурно е на жената, с която току-що се е сблъскал. Той се вмъква вътре, сваля униформата и я натиква бързо в един куфар на мрежата за багаж. Може да измине доста време, преди да я открият.

— А после? — попита Бук.

— Това трябва да обсъдим — отвърна Поаро с предупреждаващ поглед.

Той вдигна куртката. Едно копче, третото отгоре надолу, липсваше. Поаро бръкна в джоба и извади един кондукторски ключ, с който се отварят вратите на купетата.

— Ето обяснението на това как нашият човек е могъл да минава през заключени врати — каза Бук. — Въпросите, които зададохте на мисис Хюбърд, бяха излишни. Независимо дали междинната врата е била заключена, или не, човекът е могъл лесно да мине през нея. В края на краищата щом имаме униформа на кондуктор от спалните вагони, защо да нямаме и ключ от тях?

— Защо не наистина — съгласи се Поаро.

— Всъщност ние трябваше да се досетим. Спомнете си, Мишел каза, че когато се отзовал на извънмяването, вратата на купето на мисис Хюбърд към коридора била заключена.

— Точно така, мосьо — потвърди кондукторът, — Затова си помислих, че дамата сигурно е сънувала.

— Но сега е лесно — продължи Бук. — Несъмнено той е смятал да заключи и междинната врата, но може би е чул някакво движение откъм леглото и това го е смутило.

— Сега остава само да намерим и червеното кимоно — рече Поаро.

— Вярно. А последните две купета са заети от мъже.

— Въпреки това ще ги претърсим.

— О! Разбира се. Помня какво казахте.

Хектор Мъкуийн никак не се възпротиви на претърсването.

— Предпочитам да претърсите багажа ми — каза той с печална усмивка. — Чувствувам съвсем определено, че съм най-подозрителната личност във влака. Остава само да намерите завещание, в което старецът ми оставя всичките си пари, и работата ще бъде съвсем наред.

Бук го изглежда подозрително.

— Просто се пошегувах — побърза да прибави Мъкуийн. — Всъщност той никога не би ми оставил и един цент. Аз му бях полезен... знаех езици и прочее. Ако човек говори само добър американски, лесно могат да го излъжат. Аз самият не съм лингвист, но зная достатъчно, за да се оправям с покупки и хотели на френски, немски и италиански.

Гласът му беше малко по-висок от обикновено. Сякаш въпреки волята си леко се безпокоеше от претърсването. Поаро се появи.

— Нищо — каза той. — Няма дори компрометиращо завещание.

Мъкуийн въздъхна.

— Е, цяла планина се свали от рамената ми — каза той с чувство за хумор.

Те минаха в последното купе. Претърсването на багажа на едрия италианец и на слугата не даде никакъв резултат.

Тримата мъже застанаха в края на вагона и се спогледаха.

— А сега какво? — попита Бук.

— Ще се върнем във вагон-ресторанта — отвърна Поаро. — Знаем всичко, което можехме да узнаем. Имаме показанията на пътниците, данните от багажа им и видяното от собствените ни очи. Не можем да очакваме никаква друга помощ. Сега трябва да използваме мозъците си.

Той бръкна в джоба си за табакерата. Тя беше празна.

— Ще дойда при вас след миг — каза той. — Ще ми трябват цигари. Това е много труден, много странен случай. Кой е носил яркочервеното кимono? И къде е то сега? Бих искал да знам. В този случай има нещо... някакъв фактор, който ми се изплъзва! Труден е, защото са го направили труден. Но ще го разискваме. Извинете ме за минутка.

Поаро забърза по коридора към купето си. Знаеше, че има запас от цигари в един от своите куфари.

Свали го и натисна ключалката. След това приклепна на пети и се загледа втренчено.

Най-отгоре в куфара лежеше грижливо сгънато едно тънко, яркочервено, копринено кимоно с избродирани дракони.

— Значи, така — измърмори той. — Значи, така. Предизвикателство. Много добре, приемам предизвикателството.

---

[1] Пресована обработена овча или козя кожа. — Б. р. ↑

ЧАСТ ТРЕТА
ЕРКЮЛ ПОАРО СЕ ОБЛЯГА НАЗАД И
МИСЛИ

ГЛАВА I

КОЙ ОТ ТЯХ?

Когато Поаро влезе във вагон-ресторанта, мосьо Бук и доктор Константин разговаряха, Бук изглеждаше подтиснат.

— Ето го — каза директорът, когато видя Поаро. Приятелят му седна и той прибави: — Ако разкриете този случай, драги мой, наистина ще повярвам, че съществуват чудеса.

— Този случай ви безпокои, а?

— Безпокои ме естествено. Нищо не мога да разбера от него.

— Съгласен съм с вас — каза докторът. Погледна с интерес към Поаро.

— Откровено казано — продължи той, — не виждам какво възнамерявате да направите сега.

— Така ли? — възкликна замислено Поаро. Извади табакерата си и запали една от своите тънки цигари. Погледът му беше замечатан.

— За мен именно това е интересното в този случай — каза той. — Ние не можем да следваме нито един от нормалните пътища. Тези хора, чиито показания взехме — дали казват истината, или лъжат? Нямаме други начини да разберем освен тези, които можем да измислим сами. А това е упражнение на мозъка.

— Много добре, но имате ли с какво да започнете? — попита Бук.

— Току-що ви казах. Имаме показанията на пътниците и на собствените си очи.

— Хубави показания! Нищо не ни казват. Поаро поклати глава.

— Не съм съгласен, приятелю. Показанията на пътниците ни дават няколко интересни точки.

— Наистина ли? — подхвърли скептично Бук. — Не можах да го забележа.

— То е, защото не сте слушали.

— Е добре, кажете ми... какво съм пропуснал.

— Ще се спра само на един пример — първите показания, които чухме — показанията на младия Мъкуийн. Според мен той каза нещо

доста значително.

— За писмата ли?

— Не, не за писмата. Доколкото си спомням, думите му бяха: „Пътувахме. Мистър Ратчет искаше да види света. Пречеше му незнанието на езици. Длъжността ми беше повече на разводач, отколкото на секретар.“

Той погледна най-напред лицето на доктора, а след това лицето на Бук.

— Какво? Още ли не разбирате? Това е непростимо, защото ви се представи още един случай преди малко, когато той каза: „Ако човек говори само добър американски, лесно могат да го излъжат.“

— Искате да кажете, че... — Бук изглеждаше все още озадачен.

— А, искате да ви го кажа съвсем ясно. Добре! Господин Ратчет не е говорил френски. Но когато кондукторът се отзова на позвъняването му миналата нощ, някакъв глас му каза на френски, че е станала грешка и няма нужда от него. Освен това използваният израз е напълно идиоматичен, а не такъв, какъвто би избрал човек, който знае само няколко думи френски. „Ce n'est rien. Je me suis trompé.“

— Вярно! — извика възбудено Константин. — Трябваше да обърнем внимание на това. Спомням си, че когато ни повторихте думите, вие наблегнахте на тях. Сега разбирам нежеланието ви да приемете за достоверно доказателство очукания часовник. В един без двајсет и три минути Ратчет е бил вече мъртъв...

— И този, който е говорил, е бил убиецът! — завърши изразително Бук.

Поаро вдигна ръка в знак на несъгласие.

— Нека не бързаме толкова. И нека не приемаме повече от това, което всъщност знаем. Струва ми се, че спокойно можем да кажем, че по това време, в един часа без двајсет и три минути, някакво друго лице е било в купето на Ратчет и че въпросното лице или е било французин, или е могло да говори добре френски.

— Много сте предпазлив, стари приятелю.

— Трябва да се напредва стъпка по стъпка. Ние нямаме истински доказателства, че по това време Ратчет е бил мъртъв.

— Имаме вика, който ви е събудил.

— Да, това е вярно.

— В известно отношение — каза замислено Бук — това откритие не изменя много нещата. Вие сте чули някой да се движи в съседното купе. Този някой не е бил Ратчет, а другият човек. Без съмнение той е измил кръвта от ръцете си, поразтребил е след престъплението, изгорил е обвинителното писмо. После е изчакал всичко да утихне и когато е сметнал, че е безопасно и няма никой наоколо, заключил е отвътре вратата на Ратчет и е сложил резето, отключил е междинната врата към купето на мисис Хюбърд и се е измъкнал оттам. Всъщност всичко е точно така, както си мислехме — с тази разлика, че Ратчет е бил убит около половин час по-рано, а часовникът е бил нагласен на един и четвърт, за да създаде алиби.

— И то не кой знае какво алиби — рече Поаро. — Стрелките на часовника показваха един и петнайсет минути — точно времето, когато неканеният посетител всъщност е напуснал мястото на престъплението.

— Вярно — потвърди Бук леко объркан. — Какво тогава ви говори часовникът?

— Ако стрелките са били нагласени — казвам ако, — в такъв случай времето, което те са били нагласени да показват, трябва да има някакво значение. Естествената реакция би била да заподозрем всеки, който има сигурно алиби за това време — в нашия случай един и петнайсет минути.

— Да, да — каза докторът — Правилно разсъждение.

— Трябва да обърнем малко внимание и на времето, по което неканеният посетител е влязъл в купето. Кога е имал възможността да го стори? Ако не допуснем съучастничеството на истинския кондуктор, има само един момент, когато той е могъл да влезе — докато влакът е бил на Винковци. След тръгването от Винковци кондукторът е седял с лице към коридора и докато всеки от пътниците едва ли би обърнал внимание на един кондуктор от спалните вагони, единственото лице, което би забелязало измамника, е истинският кондуктор. Но по време на престоя във Винковци кондукторът е на перона и наоколо няма никакъв човек.

— И съгласно предишните ни разсъждения този човек трябва да е един от пътниците — заключи Бук. — Връщаме се на мястото, откъдето тръгнахме. Кой от тях?

Поаро се усмихна.

— Направих един списък — каза той. — Ако желаете да го видите, може би ще освежи паметта ви.

Докторът и Бук се загледаха съсредоточено в списъка. Беше написан грижливо и методично по реда, по който бяха разпитвани пътниците:

ХЕКТОР МЪКУИИН — американски поданик.
Легло № 6. Втора класа.

Мотиви: Произтичащи, може би от връзката му с починалия.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. (От полунощ до 1:39 потвърдено от полковник Арбътнот, а от 1:15 до 2:00 потвърдено от кондуктора)

Улики срещу него: Никакви.

Подозрителни обстоятелства: Никакви.

КОНДУКТОРЪТ ПИЕР МИШЕЛ — френски поданик.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. (Видян от Е. П. в коридора по времето, когато е говорил гласът от купето на Ратчет в 12:37. От един часа през нощта до 1:16 потвърдено от другите двама кондуктори.)

Улики против него: Никакви.

Подозрителни обстоятелства: Намерената униформа на кондуктор от спалните вагони е в негова полза, тъй като, изглежда, е била предназначена да хвърли подозрение върху него.

ЕДУАРД МАСТЕРМАН: английски поданик. Легло № 4. Втора класа.

Мотиви: Възможно е да произтичат от връзката с починалия, на когото е бил прислужник или подозрителни обстоятелства.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. (Потвърдено от Антонио Фоскарели.)

Улика против него: Никакви, освен че той е единственият мъж с подходяща височина и фигура, който може да облече униформата на кондуктор от спалните вагони. От друга страна, малко вероятно е той да говори добре френски.

МИСИС ХЮБЪРД — американска поданица. Легло № 3. Първа класа.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта — никакво потвърждение.

Улики против нея или подозрителни обстоятелства: Версията на човека в нейното купе се потвърждава от показанията на Хардман и жената Шмит.

ГРЕТА ОЛСОН — шведска поданица. Легло № 10. Втора класа.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. (Потвърдено от Мери Дебенхем.)

Забележка: Тя последна е видяла Ратчет жив.

ПРИНЦЕСА ДРАГОМИРОВА — натурализирана френска поданица. Легло № 14. Първа класа.

Мотиви: Била е близка позната на семейство Армстронг и кръстница на Соня Армстронг.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. (Потвърдено от кондуктора и прислужницата.)

Улики против нея или подозрителни обстоятелства: Никакви.

ГРАФ АНДРЕНИ — унгарски поданик. Дипломатически паспорт. Легло № 13. Първа класа.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. (Потвърдено от кондуктора — не се покрива периодът от 1 до 1:15 часа.)

ГРАФИНЯ АНДРЕНИ — както по-горе. Легло № 12.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. Взела трионал и заспала. (Потвърдено от съпруга ѝ шишенце с трионал в шкафчето ѝ.)

ПОЛКОВНИК АРБЪТНОТ — английски поданик. Легло № 15. Първа класа.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. Говорил с Мъкуийн до 1:30 часа. Отишъл в собственото си купе и не го е напуснал. (Потвърдено от Мъкуийн и кондуктора.)

Улики против него или подозрителни обстоятелства: Чистачката за лула.

САЙРЪС ХАРДМАН — американски поданик. Легло № 16.

Мотиви: Няма известни такива.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. Не е напуснал купето. (Потвърждава се от Мъкуийн и кондуктора.)

Улики против него или подозрителни обстоятелства: Никакви.

АНТОНИО ФОСКАРЕЛИ — американски поданик. (Италианец по рождение.) Легло № 5. Втора класа.

Мотиви: Няма известни такива.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта. (Потвърдено от Едуард Мастерман.)

Улики против него или подозрителни обстоятелства: Никакви, с изключение на това, че използваното оръжие, може да се каже, би подходило на темперамента му. (Цитирам мосьо Бук.)

МЕРИ ДЕБЕНХЕМ — английска поданица. Легло № 11. Втора класа.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта.
(Потвърдено от Грета Олсон.)

Улики против нея или подозрителни обстоятелства:
Дочутият от Е. П. разговор и отказът ѝ да даде обяснения за него.

ХИЛДЕГАРДЕ ШМИТ — германска поданица. Легло № 8. Втора класа.

Мотиви: Никакви.

Алиби: От полунощ до 2 часа през нощта.
(Потвърдено от кондуктора и господарката ѝ.) Легнала си, била събудена от кондуктора жъм 12:38 часа и отишла при господарката си.

ЗАБЕЛЕЖКА: Показанията на пътниците се подкрепят от твърдението на кондуктора, че никой не е влизал или излизал от купето на мистър Ратчет между полунощ и 1 часа през нощта (когато той е бил в съседния вагон) и от 1:15 часа до 2 часа.

— Този документ, нали разбирате — каза Поаро, — е само кратко изложение на показанията, които чухме, подредени за удобство по този начин.

Бук му го върна с гримаса.

— Не, не дава никакви пояснения — отвърна той.

— Може би това ще е повече по ваш вкус — каза Поаро с лека усмивка, като му подаде втори лист хартия.

ГЛАВА II

ДЕСЕТ ВЪПРОСА

На хартията пишеше:

Неща, които се нуждаят от обяснение

1. Носната кърпа с инициал „Х“. Чия е?
2. Чистачката за лула. Полковник Арбътнот ли я е изпуснал? Или някой друг?
3. Кой е носил яркочервеното кимоно?
4. Кой е бил мъжът или жената, преоблечен в униформата на кондуктор от спалните вагони?
5. Защо стрелките на часовника сочат 1:15?
6. Било ли е престъплението извършено по това време?
7. Било ли е извършено по-рано?
8. Било ли е извършено по-късно?
9. Можем ли да бъдем сигурни, че Ратчет е бил прободен не само от едно лице?
10. Какво друго обяснение за раните му би могло да съществува?

— Е, да видим какво сме в състояние да направим — каза Бук, като се посъвзе от това предизвикателство спрямо мисловните му способности. — Да започнем с носната кърпа. Нека бъдем методични и да спазваме реда.

— Разбира се — потвърди Поаро, като кимна със задоволство.

Бук продължи някак си поучително: — Инициалът „Х“ е свързан с трима души — мисис Хюбърд, мис Дебенхем, чието второ име е Хермиън, и прислужницата Хилдегарде Шмит.

— Аха! А от тях трите?

— Трудно е да се каже. Но струва ми се, че бих посочил мис Дебенхем. Доколкото знаем, тя може да се назовава с второто си име, а

не с първото. Освен това спрямо нея вече има известно подозрение. Този разговор, приятелю, който вие сте дочули, наистина е малко странен, а също така странен е и отказът ѝ да го обясни.

— Що се отнася до мен, аз категорично посочвам американката — заяви доктор Константин. — Носната кърпа е доста скъпа, а както цял свят знае, американците не се въздържат да купуват скъпи неща.

— Значи, и двамата елиминирате прислужницата? — попита Поаро.

— Да. Както тя самата каза, това е кърпа на човек от висшите класи.

— А вторият въпрос — чистачката за лула? Дали полковник Арбътнот я е изпуснал, или някой друг?

— Това е труден въпрос. Англичаните не убиват с нож. В това сте прав. Склонен съм да мисля, че някой друг е изпуснал чистачката за лула... и го е направил, за да хвърли подозрение върху дългокракия англичанин.

— Както сам казахте, мосьо Поаро — намеси се докторът, — две такива следи биха представлявали прекалена небрежност. Съгласен съм с мосьо Бук. Носната кърпа е истинска немарливост — поради това никоя жена не признава, че е нейна. А чистачката за лула е лъжлива улика. В потвърждение на това забележете, че полковник Арбътнот не прояви никакво объркване и призна непринудено, че пуши лула и използва такъв вид чистачки.

— Добре разсъждавате — каза Поаро.

— Въпрос № 3 — кой е носил червеното кимоно? — продължи Бук. — Ще призная, че по този въпрос нямам никакво мнение. А вие какво мислите по въпроса, доктор Константин?

— Нищо.

— Тогава тук се признаваме за победени. В следващия въпрос обаче има известни възможности. Кой е бил мъжът или жената, който се е маскирал в униформата на кондуктор от спалните вагони? Е, можем да посочим със сигурност известен брой хора, които не са могли да бъдат. Хардман, полковник Арбътнот, Фоскарели, граф Андени и Хектор Мъкуийн са твърде високи. Мисис Хюбърд, Хилдегарде Шмит и Грета Олсон са твърде обемисти. Остават прислужникът, мис Дебенхем, принцеса Драгомирова и графиня Андени — а никой от тях не звучи убедително! В единия случай

Грета Олсон, а в другия Антонио Фоскарели се кълнат, че мис Дебенхем и прислужникът не са напускали купетата си. Хилдегарде Шмит се кълне, че принцесата е била в своето купе, а граф Андруни ни казва, че съпругата му е взела приспивателно. В такъв случай изглежда, че не е бил никой от тях — което е немислимо.

— Както казва нашият стар приятел Евклид — измърмори Поаро.

— Трябва да бъде един от четиримата — реши доктор Константин, — освен ако е външен човек, който е намерил къде да се скрие, а ние сме съгласни, че това е невъзможно.

Мосьо Бук мина на следващия въпрос от списъка.

— № 5 — защо стрелките на счупения часовник показват 1:15? Мога да си представя две обяснения за това. Или е било направено от убиеца, за да си състави алиби, и след това не е могъл да напусне купето, когато е възнамерявал да го стори, понеже е чул да минават хора, или в противен случай... почакайте... идва ми нещо на ум...

Другите двама изчакаха почтително, докато Бук се терзаше в умствена агония.

— Ето — каза той накрая. — Убиецът в униформа на кондуктор от спалните вагони не е този, който е нагласил стрелките на часовника! Това е направено от лицето, което нарекохме Втори убиец — левака, — с други думи, жената в червеното кимоно. Тя идва по-късно и премества назад стрелките на часовника, за да си създаде алиби.

— Браво! — извика доктор Константин. — Въображението ви работи добре.

— Всъщност — каза Поаро — тя го е наръгала в мрака, без да разбере, че е вече мъртъв, но се е сетила, че в джоба на пижамата му има часовник, извадила го е.

Бук го изгледа студено.

— Можете ли да предложите нещо по-добро? — попита той.

— В момента не — призна Поаро. — Въпреки това — продължи той — ми се струва, че и двамата не сте оценили достатъчно най-интересното в този часовник.

— В това ли се състои въпрос № 6? — попита докторът. — На този въпрос — било ли е извършено убийството по това време — 1:15, аз отговарям „не“.

— Съгласен съм — заяви Бук. — Следващият въпрос е: „По-рано ли е било?“ Аз казвам: „Да“. И вие, докторе, нали?

Докторът кимна.

— Да, но на въпроса „По-късно ли е било?“ също може да се отговори утвърдително. Аз съм съгласен с вашата теория, мосьо Бук, а струва ми се, че и мосьо Поаро е съгласен, въпреки че не иска да го признае. Първият убиец е дошъл преди 1:15, но вторият е дошъл след 1:15. А що се отнася до предположението за лявата ръка, не трябва ли да предприемем нещо, за да установим кой от пътниците е левак?

— Аз не изоставих напълно този въпрос — каза Поаро. — Може би забелязахте, че накарах всеки от пътниците или да се подпише, или да напише адреса си. Това не е окончателно доказателство, защото някои хора вършат едни действия с дясната ръка, а други с лявата. Някои пишат с дясната ръка, но играят голф с лявата. Въпреки това все е нещо. Всеки от разпитаните взе писалката с дясната ръка — с изключение на принцеса Драгомирова, която отказа да пише.

— Принцеса Драгомирова — невъзможно! — възкликна Бук.

— Съмнявам се дали би имала достатъчно сила, за да нанесе удара с лявата ръка — каза колебливо доктор Константин. — Тази рана специално е била нанесена със значителна сила.

— С повече сила, отколкото би могла да притежава една жена?

— Не, не бих казал това. Но ми се струва, че е била необходима повече сила, отколкото би могла да употреби една възрастна жена, а принцеса Драгомирова е физически доста крехка.

— Би могло да бъде въпрос на влияние на духа върху тялото — рече Поаро. — Принцеса Драгомирова има силен характер и огромна воля. Но нека засега не се спираме на това.

— Да минем на въпроси № 9 и 10. Можем ли да сме сигурни, че Ратчет е бил прободен не само от едно лице, и какво друго обяснение за раните би могло да има? Според мен — говоря като лекар — не може да има друго обяснение за тези рани. Да се предполага, че един и същ човек е ръгал най-напред слабо, а след това силно, отначало с дясната, а после с лявата ръка и че може би половин час по-късно е нанесъл нови рани на мъртвото тяло... е безсмислено.

— Да — съгласи се Поаро. — Безсмислено е. А мислите ли, че в идеята за двама убийци има смисъл?

— Както сам казахте, какво друго обяснение би могло да има?

Поаро втренчи поглед право пред себе си.

— Точно това се питам — каза той. — Точно това не преставам да се питам.

Той се облегна назад.

— Отсега нататък всичко се крие тук — той се тупна по челото. — Ние разчистихме всичко. Всички факти са пред нас... правилно и методично подредени. Пътниците седяха тук един след друг и даваха показания. Ние знаем всичко, което може да се знае — отвън... — Той се усмихна мило на Бук. — Ние винаги сме се шегували, нали, по въпроса за облягането назад и намирането на истината чрез мислене. Е добре, аз се каня да потвърдя на практика моята теория — тук, пред очите ви. Вие двамата трябва да направите същото. Нека и тримата да затворим очи и да мислим... Един или повече от пътниците е убил Ратчет. Кой от тях?

ГЛАВА III

НЯКОИ ТОЧКИ, КОИТО ПРЕДИЗВИКВАТ НОВИ МИСЛИ

Измина почти четвърт час, преди някой да проговори.

Мосьо Бук и доктор Константин започнаха с опит да последват указанията на Поаро. Постараха се да се оправят сред бъркотията от противоречиви подробности и да стигнат до ясно и забележително решение.

Мислите на Бук протекоха приблизително така:

„Разбира се, трябва да помисля. Но аз вече мислих... Поаро явно смята, че онова момиче, англичанката, е замесено в тази работа... Чувствувам, без да искам обаче, че това е крайно неправдоподобно... Англичаните са изключително студени. Може би е така, защото просто не приличат на останалите хора... Но това не е важно. Изглежда, италианецът не е могъл да го направи — жалко. Предполагам, че слугата-англичанин не лъже, когато казва, че другият не е напуснал купето. Но защо да лъже? Не е лесно да се подкупват англичани, те са толкова недостъпни. Цялата работа е крайно неуспешна. Кога ли ще се измъкнем от тази бъркотия. Трябва да се прави поне нещо за спасяването ни. Толкова са бавни в тези държави... часове минават, преди някой да се сети да направи нещо. А полицаите им си дават такава важност и така лесно се обиждат на достойнство — ще бъде крайно досадно да се разправяме с тях. Ще надует здравата този случай. Такава възможност рядко им се пада. Ще се появи във всички вестници...”

И оттук нататък мислите на мосьо Бук продължиха по добре утъпканата пътека, по която бяха минавали вече стотици пъти.

Мислите на доктор Константин протекоха така:

„Странен е този дребен човек. Гений ли е? Или е някакъв чудак? Ще разгадае ли тази загадка? Невъзможно. Не виждам никакъв изход. Всичко е толкова объркано... Може би всички лъжат... Но даже и това не помага. Ако всички лъжат, е също толкова объркано, както и ако всички казват истината. Тези рани са странни. Не ми е ясно... По-

лесно би било да се разбере, ако беше застрелян — в края на краищата думата «пищовджия» би трябвало да значи, че той стреля с пистолет. Интересна страна е Америка. Искане ми се да отида там. Толкова е напредничава. Когато се върна у дома, трябва да се видя с Дементиус Загоне — той е бил в Америка и има модерни идеи. Интересно какво ли прави Зия в момента? Ако жена ми разбере някога...“

И мислите му се отклониха към напълно лични въпроси.

Еркул Поаро седеше съвсем неподвижно. Човек можеше да помисли, че е заспал.

А после, след четвърт час пълна неподвижност, внезапно веждите му започнаха бавно да се повдигат. Той въздъхна леко. Измърмори под носа си:

— Защо пък не? А ако е така... е, ако е така, това обяснява всичко. — Той отвори очи. Бяха зелени на котка. Каза тихо: — Е добре. Аз помислих. А вие?

Потънали в мислите си, и двамата мъже се стреснаха.

— Аз също мислих — заяви Бук с отсенка на вина. — Но не стигнах до никакво заключение. Разкриването на престъпленията е ваш занаят, приятелю, не мой.

— Аз също мислих много сериозно — каза докторът, без да се изчерви, като откъсна мислите си от някои порнографски подробности. — Премислих голям брой възможни теории, но никоя не ме задоволява.

Поаро кимна любезно. Кимването му сякаш искаше да каже: „Точно така. Това трябваше да кажете. Вие ми дадохте повода, който очаквах.“

Той се изправи в стола си, изпъчи гърди, поглади мустаци и заговори с маниера на оратор, който държи реч пред публично събрание.

— Приятели, прегледах мислено фактите и показанията на пътниците — ето резултата. Виждам все още смътно известно обяснение, което би обхванало фактите, така както ги знаем. Това обяснение е много странно и засега не съм сигурен дали е вярно. За да открия това окончателно, трябва да направя известни експерименти.

Най-напред бих искал да спомена някои точки, които предразполагат към определени мисли. Нека започнем с една бележка, която ми подхвърли мосъо Бук на самото това място по повод на

първия ни съвместен обед във влака. Той изтъкна факта, че бяха ни заобиколили хора от всички класи, от всякакви възрасти и националности. Това е доста рядък случай по това време на годината. Например вагоните Атина—Париж и Букурещ—Париж са почти празни. Спомнете си също така за пътника, който не се яви. Струва ми се, че този факт е показателен. Освен това има и някои по-незначителни подробности, които ми се струват многозначителни — например положението на тоалетната торба на мисис Хюбърд, името на майката на мисис Армстронг, детективските методи на мистър Хардман, намекът на мистър Мъкуийн, че сам Ратчет е изгорил бележката, която намерихме, малкото име на принцеса Драгомирова и мазното петно върху един унгарски паспорт. Двамата мъже се бяха втренчили в него.

— Говорят ли ви нещо тези подробности? — попита Поаро.

— Съвсем нищо — отвърна откровено Бук.

— А вие, господин докторе?

— Не разбирам ни най-малко за какво говорите. Междувременно мосьо Бук се хвана за единственото по-реално нещо, което бе споменал приятелят му, и започна да рови сред паспортите. Той извади паспорта на граф и графиня Андруени и като го отвори, възкликна:

— Това ли имате пред вид? Това мръсно петно?

— Да. Това е съвсем прясно петно от мазнина. Забелязвате ли откъде започва?

— В началото на данните за съпругата на графа — по-точно при собственото ѝ име. Но признавам, че все още нищо не разбирам.

— Ще подходя към въпроса от друга гледна точка. Нека се върнем на носната кърпа, намерена на местопрестъплението. Както казахме преди малко — трима души са свързани с буквата „Х“: мисис Хюбърд, мис Дебенхем и прислужницата Хилдегарде Шмит. Нека сега разгледаме тази носна кърпа от друг аспект. Тя е, приятели, изключително скъпа носна кърпа — луксозен предмет, ръчна изработка, бродирана в Париж. Кой от пътниците, като оставим настрана инициала, би могъл да притежава такава носна кърпа? Не е мисис Хюбърд, която е достойна жена без претенции за екстравагантност в облеклото. Не е и мис Дебенхем — този вид англичанки имат изящни ленени носни кърпи, но не и толкова скъпо парченце батиста, която вероятно струва двеста франка. И съвсем

сигурно не е на прислужницата. Но във влака има две жени, за които е допустимо да притежават такава носна кърпа. Нека видим дали можем да ги свържем някак с буквата „Х“. Двете жени, за които говоря, са принцеса Драгомирова...

— Чието собствено име е Наталия — додаде иронично Бук.

— Точно така. И нейното собствено име, както току-що казах, е наистина многозначително. Другата жена е графиня Андриени. И веднага нещо ни поразява...

— Вас!

— Е добре, мен. Нейното собствено име в паспорта е зацапано с мазно петно. Просто случайност, както би казал всеки. Но да се спрем на това име. Елена. Предположете, че вместо Елена е било Хелена. Главната буква „Х“ лесно може да се превърне в главно „Е“ и да покрие малкото „е“ — а след това е направено мазното петно, за да се заличи поправката.

— Хелена! — извика мосьо Бук. — Това не е лоша идея.

— Разбира се, че не е! Аз търся потвърждение на моята идея, колкото и слабо да е то — и го намирам. Един от етикетите върху куфарите на графинята е леко влажен. Той е точно този етикет, който е залепен върху първата буква от инициалите на куфара. Този етикет е бил нарочно навлажнен, за да се отлепи и постави на друго място.

— Започвате да ме убеждавате — каза Бук. — Но графиня Андриени... сигурно...

— А, почакайте, стари приятелю, вие трябва да се обърнете кръгом и да подходите към случая от съвсем друга страна. Как е трябвало да изглежда това убийство в очите на всекиго? Не забравяйте, че снегът е объркал всички първоначални планове на убиеца. Нека за минутка си представим, че няма сняг, че влакът продължава нормално своя път. Какво щеше да се случи тогава? Убийството, нека го кажем, пак щеше да бъде открито, най-вероятно на италианската граница рано тази сутрин. Повечето от наличните улики щяха да попаднат в ръцете на италианската полиция. Мистър Мъкуийн щеше да даде заплашителните писма, мистър Хардман щеше да разправи своята история, мисис Хюбърд щеше с голямо желание да разкаже как някакъв мъж е минал през купето ѝ, щяха да намерят копчето. Смятам, че само две неща нямаше да са като сега. Мъжът щеше да мине през купето на мисис Хюбърд малко преди един часа, а униформата на

кондуктор от спалните вагони щеше да се намери захвърлена в една от тоалетните.

— Какво искате да кажете?

— Искам да кажа, че убийството е било планирано да изглежда като извършено от външно лице! Щеше да се предположи, че убиецът е слязъл от влака в Брод, където по разписание трябваше да сме в 0:58 часа. Вероятно някой щеше да срещне в коридора някакъв подозрителен кондуктор от спалните вагони. Униформата щеше да бъде оставена на видно място, за да покаже как точно е бил извършен трикът. Никакво подозрение нямаше да падне върху пътниците. Ето как, приятели, е била замислена да изглежда тази работа пред външния свят. Но непредвидената случка с влака променя всичко. Несъмнено това е причината мъжът да остане толкова дълго в купето при жертвата си. Той е чакал влакът да продължи. Но накрая е разбрал, че влакът няма да продължи. Трябвало е да се изготвят други планове. Сега вече ще се знае, че убиецът е все още във влака.

— Да, да — каза нетърпеливо Бук. — Разбирам всичко това. Но какво е значението на носната кърпа?

— Връщам се на този въпрос по малко заобиколен път. Най-напред трябва да разберете, че заплашителните писма са нещо като прикритие. Те могат да са извадени дума по дума от най-обикновен американски криминален роман. Не са действителни. Всъщност те са предназначени само за полицията. Трябва да се запитаме: „Дали те са заблудили Ратчет?“ На пръв поглед отговорът, изглежда, е отрицателен. Нарезданията, дадени на Хардман, изглежда, сочат определен „личен“ неприятел, когото убитият е познавал много добре. Това е така, в случай, че приемем версията на Хардман за вярна. Но Ратчет е получил със сигурност едно писмо с напълно различен характер — писмото, в което се говори за малката Армстронг остатък от това писмо намерихме в купето му. В случай че Ратчет не е разбрал по-рано, с това писмо се цели той да узнае причината, поради която заплашват живота му. Това писмо, както вече казах, не е трябвало да бъде намерено. Първата грижа на убиеца е била да го унищожи. И това е второто объркване на плановите му. Първото беше снегът, а второто — възстановяването на тази част от писмото от нас. Фактът, че бележката е била унищожена така грижливо, може да означава само едно: във влака трябва да се намира някой, който да е свързан така

тясно със семейство Армстронг, че откриването на тази бележка веднага би насочило подозренията върху него.

А сега стигаме до другите две веществени доказателства, които намерихме. Няма да се спирам на чистачката за лула. Вече говорихме доста за нея. Нека разгледаме носната кърпа. Ако го вземем в най-простия му вид, това е веществено доказателство, което направо обвинява някого, чийто инициал е „Х“, и тя е била изпусната неволно от същото това лице.

— Точно така — съгласи се доктор Константин. — Тя разбира, че е изпуснала носната кърпа, и веднага взима мерки да прикрие малкото си име.

— Колко сте бърз. Стигате до заключение много по-рано, отколкото бих си позволил аз.

— Има ли друга възможност?

— Разбира се, че има. Предположете например, че вие сте извършили престъпление и искате да хвърлите подозренията върху някой друг. Е добре, във влака се намира известно лице, свързано тясно със семейство Армстронг — една жена. Да предположим тогава, че оставите при убийтия една носна кърпа, собственост на тази жена... Ще я разпитат, ще се установи нейната връзка със семейство Армстронг и... ето. Имаме мотив и уличаващо веществено доказателство.

— Но в такъв случай, тъй като посоченото лице е невинно, то не би взело мерки да прикрие самоличността си — възрази докторът.

— Така ли? Така ли мислите? Такова би било наистина мнението на първата съдебна инстанция. Но аз познавам човешката природа, приятелю, и ще ви кажа това — когато го изправите внезапно пред опасността да бъде съдено за убийство, и най-невинното лице може да загуби присъствие на духа и да извърши най-невероятни неща. Не, не, мазното петно и смененото място на етикета не доказват вина — те доказват само, че поради някакви неизвестни причини графиня Андриени желае да скрие самоличността си.

— Каква връзка, мислите, би могла да има тя със семейство Армстронг? Тя казва, че никога не е била в Америка.

— Вярно е, и говори на развален английски, и има доста чуждестранен вид, който тя подсилва. Но няма да бъде трудно да се отгатне коя е. Преди малко споменах името на майката на мисис Армстронг. То е Линда Арден, а тя е била много известна актриса —

играла е и Шекспирови роли. Помислете за „Какво ви се харесва“ — гората на Арден и Розалинда. Оттам е взела актьорското си име. Линда Арден, името, под което е била позната в цял свят, не е нейното истинско име. Може да е било Голденберг — доста вероятно е да има средноевропейска кръв в жилите си, може би и малко еврейска. Много народности се преселват в Америка. Ще предложи на вниманието ви, господа, предположението, че младата сестра на мисис Армстронг, която по време на трагедията е била почти дете, е Хелена Голденберг, по-малката дъщеря на Линда Арден, и че тя се е омъжила за граф Андени, когато е бил аташе във Вашингтон.

— Но принцеса Драгомирова казва, че тази дъщеря се е омъжила за англичанин.

— Чието име не може да си спомни! Питам ви, приятели — правдоподобно ли е това? Принцеса Драгомирова е обичала Линда Арден както видните дами обичат големите актриси. Тя е била кръстница на една от дъщерите ѝ. Би ли забравила толкова скоро как се казва по мъж другата ѝ дъщеря? Малко вероятно. Не, струва ми се, спокойно можем да кажем, че принцеса Драгомирова лъже. Тя е знаела, че Хелена е във влака, видяла я е. Щом е научила кой всъщност е Ратчет, тя веднага е разбрала, че Хелена ще бъде заподозряна. И поради това, когато я питаме за сестрата, тя започва да лъже... говори неясно, не е в състояние да си спомни, но ѝ се „струва, че Хелена се е омъжила за англичанин“ — предположение, което е колкото може по-далеч от истината.

Един от сервитьорите влезе през вратата в края на вагона и се приближи към тях. Той се обърна към мосьо Бук.

— Вечерята, мосьо, да я сервираме ли? Готова е вече от известно време.

Бук погледна Поаро. Последният кимна.

— Разбира се, нека се сервира вечерята.

Сервитьорът изчезна през вратата в другия край.

Разнесе се звукът на звънеца и повишеният му глас:

— Първо сервиране. Вечерята е готова. Първо сервиране.

ГЛАВА IV

МАЗНОТО ПЕТНО ВЪРХУ ЕДИН УНГАРСКИ ПАСПОРТ

Поаро седеше на една маса с Бук и доктора.

Събраната във вагон-ресторанта група беше много тиха. Говореха малко. Дори приказливата мисис Хюбърд беше неестествено мълчалива. Когато сядаше, тя измърмори:

— Струва ми се, че няма да имам сърце нищичко да хапна — а след това си взе от всичко, което ѝ поднесоха, поощрявана от шведката, която, изглежда, се смяташе специално задължена да се грижи за мисис Хюбърд.

Преди да се сервира яденето, Поаро бе хванал за ръкава главния сервитьор и му бе пошушнал нещо. Константин се досети какви са били нарежданията му, когато забеляза, че на граф и графиня Андрени сервираха винаги най-назад и че след свършване на вечерята изготвянето на сметката им се забави. И така граф и графиня Андрени останаха последни във вагон-ресторанта.

Когато най-послед станаха и тръгнаха към вратата, Поаро скочи и ги последва.

— Извинете, мадам, изпуснахте си носната кърпа.

Той ѝ поднесе малкото квадратно парче с монограма. Тя взе кърпата, погледна я и му я върна.

— Грешите, мосьо, тази кърпа не е моя.

— Не е ли ваша носната кърпа? Сигурна ли сте?

— Напълно сигурна, мосьо.

— И въпреки това, мадам, на нея има вашия инициал — буквата „Х“.

Графът направи нервно движение. Поаро не му обърна внимание. Очите му бяха втренчени в лицето на графинята.

Тя го изгледа продължително и отвърна:

— Не ви разбирам, мосьо. Моите инициали са Е. А.

— Мисля, че не е така. Вашето име е Хелена, а не Елена. Хелена Голденберг, по-младата дъщеря на Линда Арден — Хелена Голденберг, сестрата на мисис Армстронг.

В течение на една-две минути се възцари мъртва тишина. И графът, и графинята бяха силно пребледнели. Поаро каза с по-мек тон:

— Няма смисъл да отричате. Това е истината, нали?

Графът избухна гневно:

— Искам обяснение, мосьо; с какво право вие...

Графинята го прекъсна, като сложи малката си ръка на устата му:

— Не, Рудолф. Остави ме да говоря. Безполезно е да отричаме това, което казва този господин. По-добре е да седнем и да изясним въпроса.

Гласът ѝ се беше променил. Все още притежаваше богатите южняшки тонове, но внезапно бе станал по-ясен и по-остър. За пръв път прозвуча определено като глас на американка.

Графът замълча. Подчини се на жеста ѝ и двамата седнаха срещу Поаро.

— Вашето твърдение, мосьо, е напълно вярно — каза графинята.

— Аз съм Хелена Голденберг, по-младата сестра на мисис Армстронг.

— Вие не ме осведомихте за този факт сутринта, госпожо графиньо.

— Не.

— Всъщност вашият съпруг и вие ми наговорихте куп лъжи.

— Мосьо! — извика гневно графът.

— Не се нервирай, Рудолф. Мосьо Поаро се изразява малко брутално, но това, което казва, е неоспоримо.

— Доволен съм, че го признавате така леко, мадам. А сега бъдете така добра да ми кажете причините за тази ви постъпка и за промяната на собственото ви име във вашия паспорт.

— Това е изцяло мое дело — обади се графът.

Хелена каза спокойно:

— Наистина, мосьо Поаро, вие можете да отгатнете причината — нашата обща причина. Убитият е убиецът на моята мъничка племенница, човекът, който уби сестра ми, който сломи сърцето на зет ми. Трима от хората, които обичах най-много, от които се състоеше моят дом — целият ми свят!

Гласът ѝ прозвуча пламенно. Тя беше истинска дъщеря на майка си, чиято емоционална сила бе разчувствувала до сълзи толкова зрители.

Графинята продължи по-спокойно:

— От всички хора във влака вероятно само аз имам причини да го убия.

— И вие не сте го убили, мадам? — Кълна ви се, мосьо Поаро, и моят съпруг знае и също ще се закълне, че въпреки голямото изкушение да го направя, не вдигнах ръка против този човек.

— Аз също, господа — призна графът. — Давам ви честната си дума, че миналата нощ Хелена не е напускала своето купе. Тя взе лекарство за сън точно както ви казах. Тя е напълно и изцяло невинна.

Поаро изгледа последователно и двамата.

— Давам ви честната си дума — повтори графът. Поаро поклати леко глава.

— И въпреки това се заехте да промените името в паспорта?

— Мосьо Поаро — заговори графът искрено и разгорещено, — помислете си за моето положение. Смятате ли, че мога да понеса мисълта жена ми да бъде въввлечена в такова противно полицейско следствие? Аз знам, че тя е невинна, и това, което тя каза, е вярно — поради връзката ѝ със семейство Армстронг щеше веднага да бъде заподозряна. Щяха да я разпитват, да я арестуват може би. След като по нещастно съвпадение попаднахме в същия влак с Ратчет, бях уверен, че това е единствената възможна постъпка. Признавам, мосьо, че ви излъгах във всичко освен в едно. Миналата нощ жена ми изобщо не е напускала купето.

Той говореше така убедително, че беше невъзможно да не му се повярва.

— Не казвам, че не ви вярвам, мосьо — отвърна бавно Поаро. — Зная, че вашият род е горд и старинен. Наистина би било крайно неприятно жена ви да бъде въввлечена в подобно полицейско следствие. Мога да ви съчувствувам за това. Но как тогава обяснявате присъствието на носната кърпа на жена ви в купето на убития?

— Тази носна кърпа не е моя, мосьо — каза графинята.

— Въпреки инициала „Х“?

— Въпреки инициала. Имам подобни носни кърпи, но нито една не е точно такава. Зная, разбира се, че не мога да се надявам да ми повярвате, но ви уверявам, че е така. Тази носна кърпа не е моя.

— Може да е била оставена там от някого, за да замеси вас?

Тя се усмихна леко.

— Подмамват ме да призная въпреки всичко, че е моя? Но наистина, мосьо Поаро, кърпата не е моя — каза тя съвършено искрено.

— Тогава щом носната кърпа не е ваша, защо променихте името в паспорта?

Вместо нея отговори графът:

— Защото чухме, че е била намерена носна кърпа с инициал „Х“. Обсъдихме заедно въпроса, преди да дойдем на разпита. Изтъкнах на Хелена, че ако се разбере, че малкото ѝ име започва с „Х“, ще бъде веднага подложена на много по-строг разпит. А работата беше толкова проста — много лесно можеше да се промени Хелена на Елена.

— Вие имате заложибите на доста изкусен престъпник, господин графе — забеляза сухо Поаро. — Голяма естествена изобретателност и явно изразено безсъвместно решение да заблудите правосъдието.

— О, не, не — жената се наведе напред — Мосьо Поаро, той ви обясни как беше. — Тя престана да говори на френски и започна на английски. — Изплаших се, изплаших се до смърт, разбирате ли? Тогава беше така ужасно... и сега всичко да се съживи отново! И да ме подозират и може би да ме хвърлят в затвора! Просто бях ужасно изплашена, мосьо Поаро. Не можете ли да ме разберете?

Гласът ѝ беше прекрасен — дълбок, богат, умоляващ, гласът на дъщерята на Линда Арден, актрисата.

Поаро я изгледа сериозно.

— За да ви повярвам, мадам — а аз не казвам, че няма да ви повярвам, — вие трябва да ми помогнете.

— Да ви помогна?

— Да, причината за това убийство се крие в миналото — в трагедията, която е разбила дома ви и е помрачила вашата младост. Отведете ме в миналото, мадам, за да намеря там звеното, което обяснява всичко.

— Какво бих могла да ви кажа? Всички са мъртви. — Тя повтори скръбно: — Всички са мъртви... всички... Роберт, Соня... милата, милата Дейзи. Тя беше толкова сладка, толкова щастлива, имаше такива прелестни къдрици. Всички бяхме луди по нея.

— Имаше и още една жертва, мадам. Може да се каже — непряка жертва.

— Бедната Сузана ли? Да, забравих за нея. Полицията я разпитва. Бяха убедени, че има нещо общо с престъплението. Може да е било така, но го е сторила, без да го съзнава. Струва ми се, че беше разговаряла с някого и го уведомила за времето, по което Дейзи излизаше. Бедничката Сузана, така се изтормози — смяташе, че тя е виновна. — Хелена потръпна. — Хвърли се от прозореца. О! Беше ужасно!

Графинята скри лице в ръцете си.

— Каква беше тя по народност, мадам?

— Французойка.

— Как беше фамилното ѝ име?

— Изглежда странно, но не мога да си спомня — всички я наричахме Сузана. Хубавичко, усмихнато момиче. Обичаше много Дейзи.

— Беше детска прислужница, нали?

— Да.

— А коя беше бавачката?

— Една квалифицирана медицинска сестра. Казваше се Шенгелберг. Тя също обичаше Дейзи и сестра ми.

— Сега, мадам, искам да помислите внимателно, преди да отговорите на този въпрос. Откакто сте във влака, видели ли сте някой познат?

Тя го погледна втренчено.

— Аз ли? Не, никого.

— А принцеса Драгомирова?

— О, нея ли? Познавам я, разбира се. Мислех, че имате пред вид някого... някого от... от онова време.

— Точно това имах пред вид, мадам. Сега пак помислете внимателно. Не бързайте с отговора, минали са няколко години. Лицата може да са изменили външния си вид.

Хелена се замисли дълбоко. После каза:

— Не, сигурна съм, никого не познавам.

— Вие самата по това време сте били младо момиче — нямате ли някой, който да следи за уроците ви или да се грижи за вас?

— О, да, имах един цербер — нещо като комбинация на моя гувернантка и секретарка на Соня. Беше англичанка или по-скоро шотландка — едра, червенокоса жена.

— Как се казваше?

— Мис Фрийбоди.

— Млада или стара?

— На мен ми се виждаше ужасно стара. Предполагам, че не е била на повече от четиридесет години. Сузана, разбира се, се грижеше за дрехите ми и ми прислужваше.

— А къщата нямаше ли други обитатели?

— Само прислугата.

— И вие сте сигурна, напълно сигурна, мадам, че не познавате никого във влака?

— Никого, мосьо. Абсолютно никого — отговори тя убедително.

ГЛАВА V

МАЛКОТО ИМЕ НА ПРИНЦЕСА ДРАГОМИРОВА

Когато графът и графинята си отидоха, Поаро погледна другите двама.

— Виждате ли — подхвърли той, — напредваме!

— Чудесна работа — каза възторжено Бук. — Що се отнася до мен, аз дори и насън не бих подозрял граф и графиня Андрени. Да си призная, мислех, че не са замесени в случая. Няма съмнение — предполагам, че тя е извършила престъплението. Доста печално. Но няма да я гилотинират. Има смекчаващи вината обстоятелства. Няколко години затвор — това ще е всичко.

— Вие сте напълно сигурен във вината ѝ, така ли?

— Драги приятелю, наистина не може да има съмнение в това, нали? Мислех, че вашето успокояващо поведение цели само да заглади нещата, докато ни освободят от снега и полицията се заеме със случая.

— Вие не вярвате в твърдението на графа... на честната му дума... че жена му е невинна?

— Драги мой — естествено, какво друго би могъл да каже? Той боготвори жена си. Иска да я спаси! Лъже много добре — с маниерите на голям благородник, но може ли това да бъде друго освен лъжа?

— Ами знаете ли, идва ми на ум нелепата мисъл, че е възможно да казва истината.

— Не, не. Спомнете си носната кърпа. Носната кърпа решава окончателно въпроса.

— О, не съм толкова сигурен за носната кърпа. Не забравяйте, винаги съм казвал, че има две възможности по въпроса за собствеността на носната кърпа.

— Въпреки това...

Мосьо Бук млъкна. Вратата в края на вагона се отвори и принцеса Драгомирова влезе във вагон-ресторанта. Тя дойде право при тях и тримата мъже станаха.

Принцесата заговори на Поаро, без да обръща внимание на другите:

— Струва ми се, мосьо — каза тя, — че при вас има една моя носна кърпа.

Поаро изгледа победоносно другите двама.

— Тази ли е, мадам?

Той извади малкото парче батиста.

— Тази е. Ето моя инициал в ъгъла.

— Но мадам, това е буквата „Х“ — каза господин Бук. — Вашето малко име, простете, е Наталия.

Тя го изгледа хладно.

— Вярно е, мосьо. Инициалите на моите носни кърпи са винаги с руски букви. Латинската буква „Х“; на руски „Н“.

Бук беше поразен. Имаше нещо в тази неукротима стара дама, което го караше да се вълнува и чувствава неудобно.

— При разпита тази сутрин вие не ни казахте, че носната кърпа е ваша.

— Не ме попитахте — отвърна сухо принцесата.

— Моля, седнете, мадам — каза Поаро.

Тя въздъхна.

— Май ще е по-добре да седна. Настаня се на стола.

— Не е необходимо да се нрави голяма история от това, господа. Вашият следващ въпрос ще бъде — как моята носна кърпа се е намерила до трупа на убития, нали? Отговорът ми е, че нямам никаква представа.

— Наистина ли нямате никаква представа?

— Никаква.

— Ще ме извините, мадам, но доколко можем да вярваме в истинността на отговорите ви?

Поаро каза тези думи много тихо. Принцеса Драгомирова отвърна с презрение:

— Предполагам, че казвате това, защото не ви уведомих, че Хелена Андрени е сестрата на мисис Армстронг.

— Всъщност вие предназначено ни излъгахте по този въпрос.

— Разбира се. Пак бих постъпила по същия начин. Майка ѝ беше моя приятелка. Аз вярвам, господа, в лоялността към приятелите, семейството и класата.

— И не вярвате в полагането на всички усилия за подпомагане на правосъдието, нали?

— В този случай аз смятам, че правосъдието... че е било дадено правосъдие в точния смисъл на думата.

Поаро се наведе напред.

— Виждате ли затруднението ми, мадам? Дори по този въпрос за носната кърпа — трябва ли да ви вярвам? Или вие прикривате дъщерята на вашата приятелка?

— О! Виждам какво искате да кажете. — По лицето ѝ плъзна мрачна усмивка. — Е, господа, това мое твърдение лесно може да се докаже. Ще ви дам адреса на фирмата в Париж, която прави моите носни кърпи. Ще трябва само да им покажете въпросната кърпа и те ще ви уведомят, че е била направена по моя поръчка преди малко повече от година. Носната кърпа е моя, господа. Тя стана.

— Има ли още нещо, за което искате да ме питате?

— Вашата прислужница, мадам, дали е познала носната кърпа, когато ѝ я показахте тази сутрин?

— Сигурно я е познала. Значи, е видяла кърпата и не е казала нищо? Е, добре, това показва, че и тя може да бъде лоялна.

Принцесата кимна леко и излезе от вагон-ресторанта.

— Значи, така — измърмори тихичко Поаро. — Когато попитах прислужницата дали знае на кого принадлежи носната кърпа, забелязах у нея съвсем леко колебание. Двоумеше се да признае ли, че е на господарката ѝ, или не. Но как се съгласува това с моята странна основна идея? Да, може би е така.

— Ах! — възкликна Бук с характерен жест. — Каква ужасна стара дама!

— Възможно ли е тя да е убила Ратчет? — попита Поаро доктора.

Той поклати глава отрицателно.

— Тези удари, които са били нанесени с голяма сила и са проникнали в мускулите, никога не биха могли да бъдат нанесени от човек с толкова крехка физика.

— А по-слабите удари?

— По-слабите — да.

— Мисля за случилото се тази сутрин, когато ѝ казах, че нейната сила се крие във волята, а не в ръцете — каза Поаро. — Тази забележка беше нещо като клопка. Искях да видя дали ще погледне дясната или лявата си ръка. Тя не направи нито едното, нито другото. Погледна и

двете си ръце. Но ми даде странен отговор. Каза: „*Не, няма сила в тях. Не зная дали да съжалявам, или да бъда доволна.*“ Странна забележка. Потвърждава убеждението ми по отношение на престъплението.

— Но това не решава въпроса за човека, който си служи с лявата ръка.

— Не. Между другото, забелязахте ли, че граф Андени държи носната си кърпа в десния вътрешен джоб на самото?

Бук поклати глава. Мислите му се занимаваха с изумителните разкрития през току-що изминалия половин час. Той измърмори:

— Лъжи... и пак лъжи... Поразен съм от количеството лъжи, които ни се казаха тази сутрин.

— Остават още лъжи за разкриване — подхвърли весело Поаро.

— Така ли мислите?

— Ще се разочаровам много, ако не е така.

— Това двуличие е ужасно — каза мосьо Бук, — но изглежда, че ви се нрави — прибави той с укор.

— Това двуличие има следното предимство — поясни Поаро. — Ако изправите пред истината някого, който ви е излъгал, той обикновено признава — често пъти просто от изненада. За да се произведе нужният ефект, трябва само да отгатнете правилно. Това е единственият възможен начин в този случай. Вземам поред всеки пътник, разглеждам показанията му и си казвам: „Ако еди-кой си лъже, то в коя точка от показанията си лъже и каква е причината за лъжата?“ И си отговарям, че ако лъже — ако, забележете това, — той би могъл да лъже само поради тази причина и в тази точка. Ние направихме това с голям успех при графиня Андени. Сега ще продължим и ще се опитаме да приложим същия метод към няколко други лица.

— А да предположим, приятелю, че вашите догадки се окажат погрешни.

— Тогава един човек поне ще бъде напълно освободен от подозрение.

— Аха! Процес на елиминиране.

— Точно така.

— И с кого ще се заемем сега?

— Ще се заемем с нашия „пука сахиб“, полковник Арбътнот.

ГЛАВА VI

ВТОРИ РАЗГОВОР С ПОЛКОВНИК АРБЪТНОТ

Полковник Арбътнот беше явно обезпокоен, че го викат повторно във вагон-ресторанта. Когато влезе и седна, на лицето му се изписа неприятно изражение.

— Е? — каза той.

— Много се извинявам, че ви безпокоя за втори път — рече Поаро. — Но ми се струва, че има някои данни, за които бихте могли да ни осведомите.

— Наистина ли? Не вярвам.

— Най-напред виждате ли тази чистачка за лула?

— Да.

— Ваша ли е?

— Не зная. Не слагам инициалите си по своите чистачки.

— Известно ли ви е, полковник Арбътнот, че сте единственият човек сред пътниците във вагона Истанбул—Кале, който пуши лула?

— В такъв случай сигурно е моя.

— Знаете ли къде беше намерена?

— Нямам никаква представа.

— Беше намерена до трупа на убития. Полковник Арбътнот повдигна вежди.

— Можете ли да ни кажете, полковник Арбътнот, как е могла да попадне там?

— Ако питате дали аз съм я изпуснал там, отговорът е — не, не съм.

— Влизали ли сте изобщо в купето на мистър Ратчет?

— Дори не съм говорил с този човек.

— Никога не сте говорили с него и не сте го убили? Веждите на полковника отново се повдигнаха иронично.

— Ако го бях убил, едва ли щях да ви осведомя за този факт. Но всъщност не съм го убил.

— А, добре — измърмори Поаро. — Това не е от значение.

— Извинете?

— Казах, че това не е от значение.

— О! — Арбътнот имаше вид на поразен. Той се вгледа неспокойно в Поаро.

— Защото, разбирате ли — продължи дребният човек, — чистачката за лула не е от значение. Самият аз мога да се сетя за единайсет други чудесни обяснения за присъствието ѝ там.

Арбътнот го гледаше втренчено.

— Всъщност исках да ви видя по съвсем друг въпрос. Може би мис Дебенхем ви е уведомила, че дочух няколко думи, които тя ви каза на гарата в Кония.

Арбътнот не отговори.

— Тя каза: „Не сега. Когато всичко свърши. Когато остане зад нас.“ Знаете ли за какво са се отнасяли тези думи?

— Съжалявам, мосьо Поаро, но съм длъжен да не отговоря на въпроса ви.

— Защо?

— Ще ви предложи да попитате самата мис Дебенхем за значението на тези думи — каза твърдо полковникът.

— Вече го сторих.

— И тя ви отказа?

— Да.

— В такъв случай дори на вас би трябвало да бъде напълно ясно, че устните ми ще бъдат запечатани.

— Не искате да издадете тайната на една дама?

— Можете и така да го наречете, ако ви харесва.

— Мис Дебенхем ми каза, че се отнасяло до нейна лична работа.

— Тогава защо не повярвате на думите ѝ?

— Защото, полковник Арбътнот, мис Дебенхем е, така да се каже, силно подозрителна личност.

— Глупости! — възрази разгорещено полковникът.

— Не са глупости.

— Нямате каквито и да било улики против нея.

— Нито дори факта, че мис Дебенхем е била гувернантка в семейство Армстронг по времето, когато са отвлели малката Дейзи Армстронг?

За миг настъпи мъртва тишина. Поаро кимна леко.

— Виждате ли — каза той, — ние знаем повече, отколкото предполагате. Ако мис Дебенхем е невинна, защо тогава скри този факт? Защо ми каза, че никога не е била в Америка?

Полковникът се прокашля.

— Не е ли възможно да грешите?

— Не греша. Защо ме излъга мис Дебенхем? Полковник Арбътнот повдигна рамене.

— Най-добре е да попитате самата нея. Но аз продължавам да мисля, че грешите.

Поаро повиши глас и извика. Един от сервитьорите дойде от другия край на вагон-ресторанта.

— Идете да попитате англичанката от № 11 дали ще има добрината да дойде тук.

— Добре, мосьо.

Сервитьорът излезе. Четиримата мъже седяха и мълчаха. Лицето на полковник Арбътнот сякаш бе изрязано от дърво — сковано и безизразно.

Сервитьорът се върна.

— Дамата ей сега ще дойде, мосьо.

— Благодаря.

След една-две минути Мери Дебенхем влезе във вагон-ресторанта.

ГЛАВА VII

САМОЛИЧНОСТТА НА МЕРИ ДЕБЕНХЕМ

Тя не носеше шапка. Главата ѝ беше отметната предизвикателно назад. Вчесаната назад коса, извивката на ноздрите ѝ напомняха скулптура върху носа на кораб, който храбро се бори с развълнувано море. В този момент беше красива. Погледът ѝ се спря на Арбътнот за миг — само за миг.

— Искали сте да ме видите? — обърна се тя към Поаро.

— Искях да ви попитам, мадмоазел, защо ни излъгахте тази сутрин?

— Защо съм ви излъгала? Не разбирам какво искате да кажете.

— Скрихте факта, че по време на трагедията в семейство Армстронг сте живели в къщата им. Казахте ми, че никога не сте били в Америка.

Той я видя как потръпна и как после се съвзе.

— Да — каза тя, — вярно е.

— Не, мадмоазел, не е вярно.

— Не ме разбрахте. Искам да кажа, вярно е, че съм ви излъгала.

А, признавате го?

Устните ѝ се свиха в усмивка.

— Разбира се. След като сте ме разкрили.

— Поне сте откровена, мадмоазел.

— Струва ми се, че не ми остава нищо друго.

— Това е така, разбира се. А сега, мадмоазел, мога ли да ви попитам за причината на тези отклонения от истината?

— Струва ми се, причината е очевидна, мосьо Поаро.

— За мен не е очевидна, мадмоазел.

— Аз трябва сама да си изкарвам прехраната — каза тя с тих, равен глас, в който имаше примесени нотки на твърдост.

— Искате да кажете...

Тя вдигна очи и го погледна в лицето.

— Какво знаете вие, мосьо Поаро, за борбата да намерите и запазите някое прилично място! Какво ще помислите за едно момиче,

което е било задържано във връзка с убийство, чието име и може би снимки са били публикувани в английските вестници — мислите ли, че някоя мила, обикновена англичанка от средната класа би пожелала да наеме това момиче за гувернантка на дъщерите си?

— Не виждам защо не — ако нямате вина.

— О, вина — не става въпрос за вината, а за лошата слава! Досега, мосьо Поаро, аз съм успявала в живота. Била съм у приятни хора, плащали са ми добре. Нямах намерение да рискувам положението, до което съм стигнала, без целта да си заслужава това.

— Осмелявам се да кажа, мадмоазел, че по този въпрос моята преценка би била по-добра от вашата.

Тя повдигна рамене.

— Например вие можехте да ми помогнете по въпроса за установяване на самоличността.

— Какво искате да кажете?

— Възможно ли е, мадмоазел, да не сте познали в лицето на графиня Андрени по-малката сестра на мисис Армстронг, на която сте преподавали в Ню Йорк?

— Графиня Андрени ли? Не. — Тя поклати глава. — Може да ви се вижда невероятно, но не я познах. По времето, когато я познавах, тя беше още съвсем малко момиче, разбирате ли? Това беше преди повече от три години. Вярно е, че графинята ми заприлича на някого — бях озадачена. Но видът ѝ е толкова чуждестранен — никак не можех да предположа, че това е малката американска ученичка. Вярно е, че я погледнах само повърхностно при влизането ѝ във вагон-ресторанта. Повече внимание обърнах на дрехите ѝ, отколкото на лицето ѝ... — Мис Дебенхем се усмихна слабо. — Това е присъщо на жените! А освен това имах достатъчно собствени грижи.

— Няма ли да ми кажете вашата тайна, мадмоазел? Гласът на Поаро беше мек и увещаващ.

— Не мога... не мога — отвърна тя с нисък глас. И внезапно, съвсем неочаквано, тя захлупи лице в опънатите си ръце и заплака сърцераздирателно. Полковникът скочи и застана неловко до нея.

— Аз... виж...

Той млъкна, обърна се и изгледа кръвнишки Поаро.

— Ще строша проклетите ти кокали, мръсен дребосък! — извика той.

— Моля ви, мосьо — запротестира Бук.

Арбътнот отново се беше обърнал към момичето:

— Мери... за бога... Тя скочи.

— Няма ми нищо. Всичко е наред. Вече нямате нужда от мен, нали, мистър Поаро? Ако ви трябва, елате да ме намерите. О, каква идиотка, каква идиотка съм!

Тя излезе бързо от вагона. Преди да я последва, Арбътнот се обърна още веднъж към Поаро:

— Мис Дебенхем няма нищо общо с тази история... нищо, чувате ли? И ако някой я безпокои или ѝ досажда, ще се разправя с мен.

Той излезе.

— Обичам да гледам разгневени англичани — подхвърли Поаро.

— Толкова са забавни. Колкото повече са развълнувани, толкова по-малко сдържат езика си.

Но мосьо Бук не се интересувахе от емоционалните реакции на англичаните. Беше изпълнен с възхищение от приятеля си.

— Драги, вие сте прекрасен! — извика той. — Още едно чудотворно предположение. Това е забележително.

— Невероятно е как се сещате за тези неща! — каза с възхищение и доктор Константин.

— О, този път заслугата не е моя. Това не беше предположение. Графиня Андени всъщност ми го каза.

— Как? Невъзможно!

— Спомняте ли си, че я попитах за нейната гувернантка или компаньонка? Бях вече решил, че ако Мери Дебенхем е замесена в тази работа, тя сигурно е била член на домакинството в качеството на нещо подобно.

— Да, но графиня Андени описа съвсем различен човек.

— Точно така. Висока жена на средна възраст с червена коса — всъщност точната противоположност на мис Дебенхем във всяко отношение, и то дотолкова противоположно, че да бъде съвсем ясно. Но после трябваше бързо да измисли някакво друго име и тук несъзнателната асоциация на представите я издаде. Тя каза мис Фрийбоди, спомнете си.

— Да?

— Е добре, може би не знаете, че в Лондон има един магазин, който се нарича — поне доскоро се наричаше така — „Дебенхем и Фрийбоди“. Името Дебенхем ѝ се въртеше в главата, графинята потърси веднага някакво друго име и първото, за което се сети, беше Фрийбоди. Естествено аз я разбрах веднага.

— Ето още една лъжа. Защо ни излъга?

— Вероятно пак от лоялност. Това затруднява нещата.

— Господи! — възкликна разгорещено мосьо Бук. — Нима всички в този влак лъжат?

— Това скоро ще разберем — каза Поаро.

ГЛАВА VIII

НОВИ ИЗНЕНАДВАЩИ РАЗКРИТИЯ

— Вече нищо не може да ме учуди — заяви Бук. — Нищо! Дори ако се докаже, че всеки човек във влака е бил член от домакинството на Армстронг, пак няма да се изненадам.

— Много дълбокомислена забележка — рече Поаро. — Бихте ли искали да чуете какво ще каже за свое оправдание вашият предпочитан подозрян, италианецът?

— Нима ще направите още едно от тези ваши прочути предположения?

— Именно.

— Наистина крайно изключителен случай — каза доктор Константин.

— Напротив, напълно естествен.

Мосьо Бук вдигна ръце в израз на комично отчаяние.

— Ако това наричате естествено, приятелю... Той не можа да намери думи.

В това време Поаро беше помолил сервитьора от вагон-ресторанта да доведе Антонио Фоскарели.

Когато влезе, в очите на едрия италианец се четеше предпазливост. Той поглеждаше нервно ту па една, ту на друга страна, като животно, хванато в капан.

— Какво искате? — попита той. — Нямам нищо да ви казвам... нищо, чувате ли? За бога... — и той удари с юмрук по масата.

— О, не, имате още нещо да ни съобщите — прекъсна го твърдо Поаро. — Истината!

— Истината ли? — Италианецът хвърли неспокоен поглед на Поаро. Увереността и добродушието бяха изчезнали от държането му.

— Разбира се. Може би аз вече я зная. Но би било във ваш интерес, ако тя излезе спонтанно от самия вас.

— Говорите също като американската полиция. „Признай си всичко“ — те така казват — „Признай си всичко“.

— Аха! Значи вие имате опит с полицията в Ню Йорк?

— Не, не, не съм имал. Те не могат да докажат нищо против мен... въпреки че се опитваха.

— Това е било във връзка със случая Армстронг, нали? — попита спокойно Поаро. — Вие сте били шофьорът?

Погледът му срещна погледа на италианеца. И последните остатъци самонадеяност напуснаха едрия мъж. Той заприлича на спукан балон.

— Щом знаете, защо ме питате?

— Защо излъгахте тази сутрин?

— По делови причини. Освен това нямам доверие на югославската полиция. Те мразят италианците. Не мога да разчитам на правосъдие от тяхна страна.

— Може би те щяха да ви предадат именно на правосъдието.

— Не, не, нямам нищо общо с историята от миналата нощ. Не съм напускал купето си въобще. Англичанинът с дългото лице може да потвърди. Не съм аз убил тази свиня — този Ратчет. Не можете да докажете нищо против мен.

Поаро записваше нещо на лист хартия. Той вдигна очи и каза спокойно:

— Много добре. Можете да си вървите. Фоскарели се размърда неспокойно.

— Нали разбирате, че не съм бил аз... че не мога да имам нищо общо с това?

— Казах, че можете да си вървите.

— Това е съзаклятие. Значи, възнамерявате да ме обвините за чуждо престъпление? И то за такава свиня, която трябваше да седне на електрическия стол! Позор е, че не го екзекутираха. Ако бях аз на негово място... ако мен ме бяха арестували...

— Но не сте били вие. Вие не сте имали нищо общо с отвличането на детето.

— Какво казвате? Та това мъничко същество... тя беше любимката на къщата. Наричаше ме Тонио. Често сядаше в колата и си даваше вид, че държи кормилото и кара. Всички я обожаваха! Дори полицията го разбра. Ах, малката красавица!

Гласът му стана по-мек. В очите му се появиха сълзи. Той внезапно се извърна и излезе от вагон-ресторанта.

— Пиетро — извика Поаро.

Сервитърът от вагон-ресторанта дотича.

— Номер 10 — шведката.

— Добре, мосьо.

— Още един? — извика Бук. — О, не, не е възможно, казвам ви, че не е възможно.

— Трябва да знаем, драги мой. Дори ако накрая за всеки пътник във влака се докаже, че е имал причини да убие Ратчет, ние трябва да знаем. Щом узнаем всичко, ще можем окончателно да определим у кого е вината.

— Вие ми се свят — изстена Бук.

Сервитърът със съчувствие доведе Грета Олсон, Тя плачеше горчиво.

Строполи се в стола срещу Поаро и продължи да плаче, с лице, скрито в голяма носна кърпа.

— Не се тревожете, мадамazel. Не се тревожете. — Поаро я потупа по рамото. — Само няколко истинни думи, нищо повече. Вие бяхте бавачката, която се е занимавала с малката Дейзи Армстронг, нали?

— Вярно... вярно — изплака нещастната жена. — Ах, тя беше същински ангел — мъничък, сладък, доверчив ангел. У нея имаше само доброта и любов... и беше отвлечена от този зъл мъж... били са жестоки с нея... и бедната ѝ майка... и другото малко, което въобще не се роди. Вие не можете да разберете... не знаете... ако бяхте там като мен... ако бяхте видели цялата ужасна трагедия... трябваше тази сутрин да ви кажа истината за себе си. Но ме беше страх... страх. Толкова се радвах, че злодеят е мъртъв... че не може вече да мъчи и убива малки деца. Ах! Просто не мога да говоря... не мога да намеря думи...

Тя се разплака още по-силно.

Поаро продължи да я потупва леко по рамото.

— Успокойте се... успокойте се... разбирам... разбирам всичко... всичко... Уверявам ви. Няма да ви задавам повече въпроси. Достатъчно е, дето признахте, че това, което зная, е истината. Уверявам ви, че разбирам.

Грета Олсон не можеше да говори от хълцания. Тя стана и заопипва като сляпа пътя си към вратата. На прага се сблъска с мъжа, който влизаше. Беше прислужникът Мастерман.

Той дойде направо при Поаро и заговори с обикновения си, спокоен, равнодушен глас.

— Надявам се, че не ви попречих, сър. Помислих, че най-добре ще е да дойда веднага и да ви кажа истината. По време на войната бях ординарец на полковник Армстронг, сър, а след това негов прислужник в Ню Йорк. Скрих този факт тази сутрин. Беше много непочтено от моя страна, сър, и помислих, че е по-добре да дойда и призная всичко. Но се надявам, сър, че въобще не подозирате Тонио. Старият Тонио, сър, не би убил и муха. Мога да се закълна в най-святото, че не е напускал купето през цялата нощ. И така, виждате, сър, той не би могъл да го направи. Тонио може и да е чужденец, сър, но е много кротко същество — не прилича на злите убийци италианци, за които четем.

Той замълча.

Поаро го изгледа продължително.

— Това ли е всичко, което имате да кажете?

— Това е всичко, сър.

Мастерман млъкна и когато Поаро не проговори, той се поклони леко, сякаш се извиняваше, и след мигновено колебание напусна вагон-ресторанта по същия спокоен, скромнен начин, по който бе дошъл.

— Това е много по-невероятно от който и да е криминален роман, четен от мен — каза доктор Константин.

— Съгласен съм — потвърди Бук. — От дванайсет пътника в този вагон за девет се доказва, че са свързани със случая Армстронг. А какво ще последва, питам ви? Или може би трябва да попитам, кой ще последва?

— Почти мога да отговоря на въпроса ви — отвърна Поаро. — Ето че идва нашият американски детектив, мистър Хардман.

— И той ли идва да признае нещо?

Преди Поаро да успее да отговори, американецът стигна до масата им. Той ги изгледа зорко, седна и каза проточено:

— Какво точно става в този влак? Прилича ми на лудница.

Поаро го погледна и очите му светнаха лукаво.

— Напълно сигурен ли сте, мистър Хардман, че не сте били градинар в дома на Армстронг?

— Те нямаха градина — отвърна педантично мистър Хардман.

— Или старши лакей?

— Нямам необходимите обноски за такава работа. Не, никога не съм имал нещо общо с дома Армстронг — но започвам да вярвам, че съм единственият в този влак, който не е бил свързан с него! Можете ли да разберете нещо... това питам аз? Можете ли да разберете?

— Наистина всичко е малко изненадващо — призна спокойно Поаро.

— Не, весело е — отсече мосьо Бук.

— Имате ли някакво собствено предположение относно престъплението, мистър Хардман? — запита Поаро.

— Не, сър. Нищо не разбирам. Не зная какво да мисля. Всички могат да бъдат замесени, но кой е виновният, не мога да си представя. Искam само да зная как разбрахте всичко това?

— Просто направих някои предположения.

— Тогава, повярвайте ми, вие притежавате страхотна досетливост. Да, мога да кажа на целия свят, че сте необикновено досетлив.

Мистър Хардман се облегна и погледна с възхищение Поаро.

— Ще ме извините, но никой не би повярвал такова нещо, когато ви види. Свалям шапка пред вас наистина.

— Много сте любезен, мистър Хардман.

— Съвсем не. Трябва да ви призная майсторството.

— Въпреки това — каза Поаро — проблемът не е още напълно разрешен. Можем ли да кажем авторитетно, че знаем кой е убил Ратчет?

— Мен не ме бройте — отвърна Хардман. — Не мога да кажа нищо. Просто съм изпълнен с естествено възхищение. Какво ще кажете за другите двама, за които още не сте направили никакво предположение? Възрастната американка и прислужницата? Изглежда, можем да ги смятаме за единствените невинни лица във влака.

— Да — усмихна се Поаро, — ако не успеем да ги включим в нашата малка колекция като... какво да кажем... домакиня и готвачка в семейство Армстронг.

— Нищо повече на тоя свят не би ме учудило вече — отвърна мистър Хардман смирено. — Лудница — ето какво е това, лудница.

— О, драги, това би означавало да имаме прекалено много съвпадения — заяви мосьо Бук. — Не могат всички да бъдат замесени.

Поаро го погледна.

— Вие не разбирате — рече той. — Нищо не разбирате. Кажете ми, знаете ли кой уби Ратчет?

— А вие знаете ли? — отвърна на въпроса с въпрос мосьо Бук.

Поаро кимна.

— О, да — каза той. — Зная от известно време. Толкова е ясно, че ми е чудно как и вие не сте го прозрели. — Той погледна Хардман и попита: — А вие?

Детективът поклати глава. Той се вгледа с любопитство в Поаро.

— Не зная — отвърна той. — Нищо не зная. Кой от тях е бил?

Поаро помълча малко. После каза:

— Бъдете така добър, мистър Хардман, да съберете пътниците тук. Този случай има две възможни разрешения. Искам да изложа и двете пред всички вас.

ГЛАВА IX

ПОАРО ПРЕДЛАГА ДВЕ РАЗРЕШЕНИЯ

Пътниците се стълпиха във вагон-ресторанта и насядаха около масите. Всички имаха повече или по-малко еднакви изражения на очакване, примесено с опасения. Шведката продължаваше да плаче, а мисис Хюбърд я успокояваше.

— Трябва да се съвземете, мила. Всичко ще се нареди. Не трябва да губите самообладание. Ако някой от нас е убиец, ние знаем много добре, че това не сте вие. Само някой луд би могъл да помисли подобно нещо. Седнете тук, а аз ще остана при вас и не се безпокойте за нищо.

Гласът ѝ секна, когато Поаро се изправи, Кондукторът от спалния вагон застана нерешително на прага.

— Позволявате ли да остана, мосьо?

— Разбира се, Мишел.

Поаро прочисти гърлото си.

— Госпожи и господа, ще говоря на английски, защото, струва ми се, всички знаете поне малко този език. Ние сме тук, за да разследваме убийството на Самюел Едуард Ратчет, бившия Касети. Има две възможни разрешения на престъплението. Аз ще ги изложа и двете пред вас и ще помоля мосьо Бук и доктор Константин, които присъствуват, да преценят кое решение е правилното.

Всички знаете фактите по случая. Мистър Ратчет бе намерен тази сутрин прободен с нож. Знае се, че е бил жив най-късно в 12:37 часа миналата нощ, когато е говорил през вратата с кондуктора от спалния вагон. В джоба на пижамата му бе намерен силно очукан часовник, спрял на един и четвърт. Доктор Константин, който е направил оглед на тялото, когато е било намерено, определя времето на смъртта между полунощ и два часа. В дванайсет и половина след полунощ, както всички знаете, влакът налетя на пряспа сняг. След това време е било невъзможно за когото и да е да напусне влака.

Показанията на мистър Хардман, който е член на едно нюйоркско детективско бюро (няколко глави се обърнаха да изгледат

мистър Хардман), показват, че никой не би могъл да мине покрай купето му (№ 16, в края на вагона), без той да го види. Поради това сме принудени да заключим, че убиецът трябва да се намира сред пътниците на един само вагон — вагона Истанбул—Кале. Ще ви кажа, че това беше нашата теория.

— Какво! — възкликна изненадан мосьо Бук.

— Но аз ще изложа пред вас и друга теория. Тя е много проста. Мистър Ратчет е имал някакъв враг, от когото се е страхувал. Той го е описал на мистър Хардман и му е казал, че ако въобще бъде направен опит да го убият, най-вероятно такъв опит ще бъде извършен през втората нощ след напускането на Истанбул.

Сега, госпожи и господа, аз ще ви съобщя, че мистър Ратчет е знаел много повече, отколкото е казал. Неговият неприятел, както мистър Ратчет е очаквал, се е качил във влака на Белград или може би на Винковци през вратата, оставена отворена от полковник Арбътнот и мистър Мъкуийн, които току-що са били слезли на перона. Той е имал униформа на кондуктор от спалните вагони, облечена върху обикновените му дрехи, и ключ, който му е позволил да влезе в купето на мистър Ратчет, въпреки че вратата е била заключена. Мистър Ратчет е бил под влиянието на приспивателното лекарство. Този човек го е наръгал с остървение и е напуснал купето през междинната врата, водеща в купето на мисис Хюбърд...

— Точно така — потвърди мисис Хюбърд и поклати глава.

— Когато минавал оттам, той пхнал ножа, с който си е послужил, в тоалетната торба на мисис Хюбърд. Без да знае, е загубил едно копче от униформата си. След това се е измъкнал от купето и е минал по коридора. Натикал е набързо униформата в един куфар в едно празно купе и няколко минути по-късно, облечен в обикновени дрехи, е напуснал влака точно преди той да тръгне. Отново се е възползувал от същия начин за излизане — вратата близо до вагон-ресторанта.

Всички го гледаха с отворени уста.

— Ами часовникът? — попита мистър Хардман.

— В това се състои обяснението на цялата работа. Мистър Ратчет е пропуснал да върне часовника си с един час назад, както би трябвало да стори това в Цариград. Неговият часовник все още е показвал източноевропейско време, което е с един час по-напред от

средноевропейското време. Мистър Ратчет е бил убит в дванайсет и четвърт, а не в един и четвърт.

— Но това обяснение е нелепо! — извика Бук. — Ами гласът, който е говорил от купето в един без двајсет и три? Това е бил или гласът на Ратчет, или гласът на убиеца му.

— Не е задължително. Би могъл да бъде някое... хм... трето лице. Някой, който е отишъл да говори с Ратчет и го е намерил убит. Той е позвънил, за да повика кондуктора, после, както казвате, се е уплашил — хванало го е страх да не го обвинят в убийство — и е говорил вместо Ратчет.

— Възможно е — призна с нежелание мосьо Бук.

Поаро погледна мисис Хюбърд.

— Да, мадам, какво щяхте да кажете?

— Не зная какво бих казала. Смятате ли, че и аз съм забравила да върна часовника си?

— Не, мадам. Смятам, че сте чули човека да минава, но подсъзнателно по-късно ви се е присънил кошмар за някакъв мъж във вашето купе, вие сте се събудили внезапно и сте позвънили за кондуктора.

— Ами предполагам, че това е възможно — призна мисис Хюбърд.

Принцеса Драгомирова гледаше Поаро право в очите.

— Как ще обясните показанията на моята прислужница, мосьо?

— Много просто, мадам. Вашата прислужница е познала, че е ваша носната кърпа, която ѝ показах. Тя съвсем неловко се опита да ви защити. Срећнала е този човек по-рано, докато влакът е бил на гара Винковци. Тя заяви, че го е видяла по-късно, с неясната мисъл да ви осигури неопровержимо алиби.

Принцесата наведе глава.

— Помислили сте за всичко, мосьо. Възхищавам ви се.

Настъпи тишина.

После доктор Константин внезапно удари с юмрук по масата и всички подскочиха.

— Не! — викна той. — Не, не и не! Това обяснение не търпи критика. Уязвимо е в десетина по-незначителни точки. Престъплението не е било извършено по този начин... Мосьо Поаро трябва да знае това много добре.

Поаро го изглежда любопитно.

— Виждам — каза той, — че ще трябва да ви изложа и второто си разрешение. Но не изоставяйте първото прекалено бързо. Може по-късно да се съгласите с него.

Той отново се обърна с лице към другите.

— Има и друго възможно разрешение на загадката на престъплението. Ето как стигнах до него.

Когато изслушах всички показания, облегнах се назад, затворих очи и започнах да мисля. Няколко точки ми се сториха, че заслужават да спра вниманието си върху тях. Изброих тези точки на моите двама колеги. Някои от тях бях вече изяснил, като мазното петно върху един паспорт, и т.н. Ще се спра на точките, които остават. Първата и най-важна точка се състои в забележката, която ми каза мосъо Бук във вагон-ресторанта по време на обeda през първия ден след напускането на Истанбул; състоеше се в това, че присъстващите бяха интересна група, защото бяха много различни — представители на всякакви класи и народности.

Съгласих се с него, но когато се замислих специално над този въпрос, аз се помъчих да си представя дали би могла да се събере подобна група някога при други обстоятелства. И отговорът ми беше, че това е възможно само в Америка. В Америка може да се намери домакинство, съставено от хора толкова различни народности — шофьор италианец, гувернантка англичанка, бавачка шведка, прислужница французойка и т.н. Това ме доведе до моята схема на „досещане“ — тоест да определя роля на всеки в драмата на семейство Армстронг, също както режисьорът разпределя ролите в пиесата. Това ми даде крайно интересни и задоволителни резултати.

Също така обмислих показанията на всяко отделно лице и се получиха доста странни резултати. Да вземем най-напред показанията на мистър Мъкуийн. Първият ми разговор с него беше напълно задоволителен. Но при втория той направи една доста странна забележка. Описах му намирането на едно писмо, в което се споменава за случая Армстронг. Той каза: „Но разбира се...“, след това помълча и продължи: „Искам да кажа, че старецът е бил непредпазлив.“

Почувствувах, че не това бе започнал да казва. Да предположим, че е искал да каже: „Но, разбира се, то беше изгорено!“ В такъв случай

Мъкуийн е знаел за писмото и унищожаването му — с други думи, или той самият е убиецът, или е съучастник на убиеца. Много добре.

След това прислужникът. Той каза, че господарят му имал навика да взима приспивателно, когато пътува с влак. Това можеше и да е вярно, но би ли взел Ратчет приспивателно именно миналата нощ? Автоматичният пистолет под възглавницата му опровергава това твърдение. Миналата нощ Ратчет е имал намерение да бъде нащрек. Той не е знаел нищо за упойката, която му е била дадена. Но кой му я е дал? Явно Мъкуийн или прислужникът.

Сега стигаме до показанията на мистър Хардман. Аз повярвах всичко, което ми каза по отношение на самоличността си, но когато стигнахме до реалните методи, които бе използвал, за да пази мистър Ратчет, твърденията му станаха направо нелепи. Единственият начин, по който би могъл ефикасно да пази Ратчет, е да прекара нощта в неговото купе или на такова място, откъдето да наблюдава вратата му. От показанията му пролича явно само едно — че никой от останалата част на влака не е могъл да убие Ратчет. Неговите показания затвориха кръга около вагона Истанбул—Кале. Това ми се стори доста интересен и необясним факт и аз го запазих настрана за обмисляне.

Вероятно всички вече сте научили за няколко думи, които дочух да си разменят мис Дебенхем и полковник Арбътнот. Интересното в случая според мен беше фактът, че полковник Арбътнот я нарече Мери и явно беше в интимни отношения с нея. Но се предполагаше, че полковникът се е запознал с нея едва преди няколко дни — а аз познавам англичаните от типа на полковника. Дори да бе се влюбил в младата дама от пръв поглед, той щеше да напредва бавно и да спазва външно приличие — без да избързва. Затова заключих, че полковник Арбътнот и мис Дебенхем в действителност се познават добре и по неизвестни причини си дават вид, че са чужди един на друг. Една друга дребна подробност беше това, че мис Дебенхем познаваше израза „далечен разговор“, употребяван от американците за телефонно повикване. А мис Дебенхем ми бе казала, че никога не е била в Щатите.

Да минем на друг свидетел. Мисис Хюбърд ни разказа, че както е лежала в леглото си, не е могла да види дали резето на междинната врата е било поставено, или не и затова помолила мис Олсон да погледне вместо нея. И въпреки че нейното твърдение би било напълно

вярно, ако тя се намираше в купе номер 2, 4, 12 или всяко купе с четен номер, където резето е точно под дръжката на вратата, в нечетните номера, както е в купе № 3, резето се намира доста високо над дръжката и поради това в никакъв случай не може да бъде закрито от тоалетната торба. Бях принуден да заключа, че мисис Хюбърд измисля нещо, което никога не се е случило.

А сега ми позволете да кажа няколко думи за времето. Според мен най-интересната точка по отношение на очукания часовник е мястото, където беше намерен — в джоба на пижамата на Ратчет, крайно неудобно и невероятно място да се държи часовник, особено когато има специална кука за него над леглото. Поради това бях сигурен, че часовникът нарочно е поставен в джоба и е нагласен на желаното време. В такъв случай престъплението не е било извършено в един и четвърт.

Било ли е то следователно извършено по-рано? Казано по-точно — в един без двайсет и три? Моят приятел, мосъо Бук, предложи в подкрепа силния вик, който ме събуди. Но ако Ратчет е бил упоен, той не би могъл да извика. Ако е имал възможност да извика, той би могъл да направи опит да се защити, а нямаше никакви признаци на борба.

Спомних си, че Мъкуийн привлече вниманието ни неведнъж, а два пъти (и втория път по доста явен начин) върху факта, че Ратчет не е знаел френски. Стигнах до заключението, че цялата тази работа в един без двайсет и три е била комедия, изиграна в моя чест. Всеки би разбрал историята с часовника — това е доста обикновен способ в детективските романи. Те са предположили, че аз непременно ще разбера това, ще се възгордея от собствените си способности и ще приема, че щом Ратчет не е говорел френски, гласът, който съм чул в един без двайсет и три, не може да бъде неговият и той трябва да е бил вече мъртъв. Но аз съм убеден, че в един без двайсет и три Ратчет все още е лежал, упоен в тежък сън.

Но способът им успя! Аз отворих вратата си и погледнах навън. Чух използваната френска фраза. Ако съм толкова тъп, че да не разбера значението на тази фраза, това значение трябва да се натрапи на вниманието ми. Ако е необходимо, Мъкуийн може да го направи съвсем открито. Той може да каже: „Извинете, мистър Поаро, човекът, който е говорил, не би могъл да бъде мистър Ратчет. Той не знае френски.“

А сега кое е вярното време на престъплението? И кой е убил Ратчет?

Според мен — и това е само мое мнение — Ратчет е бил убит по някое време съвсем близо до 2 часа, най-късния възможен час, определен от доктора. А що се отнася до това кой го е убил...

Поаро млъкна и огледа пътниците. Не можеше да се оплаче от липса на внимание. Погледите на всички бяха устремени към него. В настъпилата тишина игла да бе паднала, щеше да се чуе.

Той продължи бавно:

— Бях особено поразен от изключителната трудност да се докаже вината на всяко отделно лице във влака и от доста странното съвпадение, че при всеки случай показанията, определящи алибито, идваха от — както бих могъл да се изразя — „най-невероятното“ лице. Така мистър Мъкуийн и полковник Арбътнот представиха алиби един за друг — двама души, между които беше съвсем невероятно да съществува някакво предишно познанство. Същото нещо се случи с прислужника англичанин и италианеца, с шведката и англичанката. Аз си казах: „Това е изключително — не могат всички да бъдат замесени.“

И тогава, господа, видях просветление. Всички бяха замесени. Защото беше не само невероятно, но и невъзможно толкова много хора, свързани със случая Армстронг, да пътуват в същия влак. Това не можеше да се дължи на случайност, а само на план. Спомних си една забележка на полковник Арбътнот за съда със съдебни заседатели. Съдебните заседатели са дванайсет на брой^[1] — във вагона имаше дванайсет пътници. Ратчет беше прободен дванайсет пъти. И това, което през цялото време ме безпокоеше — изключителният брой хора, които пътуваха във вагона Истанбул—Кале през това неподходящо време на годината, беше обяснено.

Ратчет се бе отървал от правосъдието в Америка. Не съществуваше съмнение по въпроса за вината му. Представих си една самоназначена комисия от дванайсет съдебни заседатели, които го осъждат на смърт и са принудени поради спешността на случая да бъдат изпълнители на собственото си решение. И веднага след приемането на това предположение всичко се подреди блестящо.

Видях го като завършена мозайка, всеки играеше определената му роля. Беше така подредена, че ако съмнението падне върху дадено лице, показанията на един или повече от другите щяха да оправдаят

обвинения и да заплетат случая. Показанията на Хардман бяха необходими, ако някой външен човек бъде заподозрян и не може да докаже алибито си. Пътниците от истанбулския вагон бяха извън опасност. Всяка най-малка подробност от показанията им е била подработена предварително. Цялата работа е една много сполучлива картина-загадка, така съставена, че всеки новооткрит факт да затруднява разрешението на цялото. Както забеляза моят приятел, мосьо Бук, случаят изглеждаше фантастично невъзможен! И именно такова впечатление трябваше да се създаде.

Обясняваше ли всичко това решение? Да, обясняваше. Характерът на раните — всяка нанесена от различно лице. Мнимите заплашителни писма — мними, защото не са били реални, — написани само за да послужат за доказателство. (Несъмнено е имало истински писма, които са предупреждавали Ратчет за очакващата го съдба, но Мъкуийн ги е унищожил и заменил с другите.) После твърдението на Хардман, че е бил повикан от Ратчет — лъжа, разбира се, от начало до край, — описанието на митичния дребен, мургав мъж с писклив глас, удобно описание, понеже има предимството да не уличава никой от истинските кондуктори на спалните вагони и може еднакво добре да се приложи към мъж или жена.

Идеята за убийство с нож на пръв поглед е странна, но като се размисли, се вижда, че нищо не би отговаряло по-добре на обстоятелствата. Камата е оръжие, което може да се използва от всеки — силен или слаб — и не вдига шум. Представям си, въпреки че може би греша, как всеки поред е влизал в тъмното купе на Ратчет през купето на мисис Хюбърд и е нанасял удар! Никой никога няма да узнае кой удар всъщност го е убил.

Последното писмо, което Ратчет вероятно е намерил на възглавницата си, е било внимателно изгорено. При липсата на всякаква следа, сочеща случая Армстронг, не би имало абсолютно никаква причина да се подозира някой от пътниците във влака. Щеше да се приеме като „външна работа“ и един или повече от пътниците щяха да видят „дребния, мургав мъж с женски глас“ да слиза от влака в Брод.

Не зная точно какво се е случило, когато съзаклятниците са разбрали, че тази част от плана им е неизпълнима поради непредвиденото спиране на влака. Предполагам, че се е състояла

набързо някаква консултация и те са решили да изпълнят плана си. Вярно е, че сега всички пътници щяха да попаднат под подозрение, но тази възможност е била вече предвидена и са били взети мерки в това отношение. Единственото допълнително нещо, което е трябвало да се направи, е било да се забърка още повече цялата история. Две така наречени „веществени доказателства“ са били изпуснати в купето на убийтия — едното, обвиняващо полковник Арбътнот (който има най-здравео алиби и чиято връзка със семейство Армстронг вероятно най-трудно би се доказала), и второто веществено доказателство, носната кърпа, обвиняваща принцеса Драгомирова, която поради социалното си положение, изключително слабото си физическо състояние и алибито, потвърдено от нейната прислужница и кондуктора, беше в непристъпно на практика положение. За да се забъркат още повече нещата, бе създадена лъжлива следа — митичната жена в червено кимоно. И отново аз трябва да стана свидетел на съществуването на тази жена. Тежък удар се стоварва върху вратата ми. Ставам, поглеждам навън и виждам в далечината да изчезва яркочервеното кимоно. Ще я видят и една разумно подбрана група хора — кондукторът, мис Дебенхем и Мъкуийн. Предполагам, че някой с достатъчно чувство на хумор е сложил яркочервеното кимоно най-отгоре в куфара ми, докато разпитвах хората във вагон-ресторанта. Откъде е дошла тази дреха първоначално, не зная. Предполагам, че е собственост на графиня Андени, тъй като в нейния багаж имаше само един копринен пенъоар, толкова добре ушит, че приличаше повече на следобедна рокля, отколкото на пенъоар.

Когато Мъкуийн за пръв път научи, че писмото, което е било така внимателно изгорено, не е било унищожено изцяло и че точно думата Армстронг е останала, той трябва веднага да е съобщил новината на другите. В този миг именно положението на графиня Андени е станало критично и съпругът ѝ веднага е взел мерки да измени паспорта. Това е било втората им несполука.

Всички те са се наговорили да отричат напълно всякаква връзка със семейство Армстронг. Знаели са, че нямам непосредствената възможност да открия истината, и не са вярвали, че ще се занимавам с този въпрос, освен ако бъде възбудено подозрението ми към дадено лице.

Има още една точка, на която трябва да се спрем. Ако приемем, че моята теория за престъплението е правилна, а аз мисля, че тя трябва да бъде правилна, тогава кондукторът от спалния вагон също трябва да участва в заговора. Но ако е така, ще имаме тринайсет души, а не дванайсет. Вместо обичайната формула: „От толкова хора един е виновен“ — аз бях изправен пред проблема от тринайсет души един и само един да бъде невинен. Кое беше това лице?

Стигнах до много странно заключение. Стигнах до заключението, че лицето, което не е взело участие в престъплението, е именно лицето, за което би се сметнало най-вероятно да го извърши. Имам пред вид графиня Андрени. Направи ми силно впечатление искреността на съпруга ѝ, когато ми даде тържествено честната си дума, че жена му въобще не е излизала от купето миналата нощ. Реших, че граф Андрени е знаел, така да се каже, мястото на жена си.

Ако е така, тогава Пиер Мишел положително е бил един от дванайсетте. Но как можеше да се обясни неговото съучастие? Той е почтен човек, служил много години в компанията — не е човек, който би могъл да бъде подкупен, за да подпомогне някакво престъпление. Тогава Пиер Мишел също трябва да е замесен в случая Армстронг. Но това изглеждаше крайно неправдоподобно. Тогава си спомних, че починалата бавачка е била францужойка. Да предположим, че нещастното момиче е било дъщеря на Пиер Мишел. Това би обяснило всичко, би обяснило също и мястото, избрано за постановка на престъплението. Имаше ли и други, чието участие в драмата да не е ясно? За полковник Арбътнот предположих, че е бил приятел на семейство Армстронг. Вероятно е бил заедно с него по време на войната. Прислужничката Хилдегарде Шмит — можех да отгатна мястото ѝ в домакинството на Армстронг. Може би съм прекалено лаком, но инстинктивно усещам добрия готвач. Устроих ѝ капан и тя попадна в него. Казах, че зная, че е добра готвачка. Тя отговори: *„Да, наистина, всички мои господарки казват така.“* Но ако работите като камериерка, господарките ви рядко имат възможността да разберат дали сте добра готвачка, или не.

След това идваше Хардман. Той, изглежда, напълно определено не принадлежеше към домакинството на Армстронг. Можех само да си помисля, че е бил влюбен във францужойката. Заговорих му за чара на

чужденките и отново получих търсената реакция. Очите му внезапно се напълниха със сълзи, а той си даде вид, че е бил заслепен от снега.

Остава мисис Хюбърд. Позволете ми да кажа, че мисис Хюбърд играеше най-важната роля в драмата. Понеже заемаше купето, съединено чрез врата с купето на Ратчет, тя по-лесно можеше да бъде заподозряна, отколкото всеки друг. Поради естеството на събитията тя не можеше да има алиби, на което да се облегне. За да се изиграе нейната роля — ролята на напълно естествената, малко смешна и предана американска майка, — е била необходима истинска актриса. Но всъщност имаше една актриса, свързана със семейство Армстронг — майката на мисис Армстронг, Линда Арден...

Поаро млъкна.

Тогава с мек, звучен, замечтан глас, съвсем различен от гласа, с който си бе служила през цялото пътуване, мисис Хюбърд каза:

— Винаги съм предпочитала комедийните роли. — Тя продължи все така замечтано: — Грешката с тоалетната торба беше глупава. Това показва, че трябва винаги да се репетира, както следва. Ние опитахме трика на отиване, но предполагам, че тогава съм била в купе с четен номер. Не ми е минало и през ум, че резетата могат да бъдат на различни места.

Тя се поразмърда и погледна Поаро в лицето.

— Вие знаете всичко, мосьо Поаро. Прекрасен човек сте. Но дори вие не можете напълно да си представите какво ни беше през този ужасен ден в Ню Йорк. Просто подлудях от скръб... същото беше и с прислугата... и полковник Арбътнот беше там. Той беше най-добрият приятел на Джон Армстронг.

— Джон спаси живота ми през време на войната — каза Арбътнот.

— Още там, на място, ние решихме — може би сме били луди, не зная, — че смъртната присъда, от която се изплъзна Касети, трябва да бъде изпълнена. Бяхме дванайсет души или по-скоро единайсет, защото бащата на Сузана беше във Франция, разбира се. Най-напред мислехме да теглим жребий кой да го извърши, но накрая решихме да бъде по този начин. Шофьорът Антонио го предложи. По-късно Мери разработи всички подробности с Хектор Мъкуийн. Той обожаваше Соня, дъщеря ми, и ни обясни как парите на Касети са успели да го отърват.

Беше необходимо дълго време за усъвършенствуването на плана ни. Най-напред трябваше да открием Ратчет. Накрая Хардман успя да го намери. После трябваше да опитаме да се наемат при него Мастерман и Хектор или поне единият от тях. И с това се справихме. Сетне поговорихме с бащата на Сузана. Полковник Арбътнот държеше много да бъдем дванайсет. Изглежда, мислеше, че това прави цялата работа поредна. Той не одобряваше идеята за убийство с нож, но се съгласи, че така се разрешават повечето от затрудненията ни. Е, бащата на Сузана прояви желание. Сузана била единственото му дете. От Хектор знаехме, че Ратчет рано или късно ще се върне от Изтока с „Ориент експреса“. Тъй като Пиер Мишел работеше по същата линия, не биваше в никакъв случай да се изпуска тази възможност. Освен това по този начин нямаше да се хвърли подозрение върху някое случайно лице.

Съпругът на дъщеря ми трябваше да знае, разбира се, и той настоя да дойде във влака с нея. Хектор нареди така работите, че Ратчет избра деня за пътуване точно когато Мишел е дежурен. Имахме намерение да заангажираме всички купета във вагона Истанбул—Кале, но за нещастие едно от тях не можахме да вземем. Беше запазено предварително за един от директорите на компанията. Мистър Харис, разбира се, беше само мит. Но щеше да е неудобно да се настанят някой непознат в купето на Хектор. И после, в последната минута, дойдохте вие...

Тя млъкна.

— Е добре — продължи тя. — Сега знаете всичко, мосьо Поаро. Какво смятате да правите? Ако трябва всичко това да излезе наяве, не можете ли да хвърлите вината само върху мен? С удоволствие бих наръгала дванайсет пъти този човек. Той беше отговорен не само за смъртта на дъщеря ми, детето ѝ и другото дете, което сега можеше да бъде живо и щастливо. Не само за тях. Преди Дейзи той е отвличал и убивал и други деца... можеше да пострада и други в бъдеще. Обществото го бе осъдило; ние само приведохме присъдата в изпълнение. Но не е необходимо в това да се замесват всички. Тези добри, верни души... и бедния Мишел... и Мери, и полковник Арбътнот... те се обичат.

Гласът ѝ звучеше внушително в претъпкания вагон-ресторант — дълбокият, емоционален, вълнуващ глас, който неведнъж бе

разчувствувал нюйоркската публика.

Поаро погледна приятеля си.

— Вие сте директор на компанията, мосьо Бук. Какво ще кажете?

Мосьо Бук прочисти гърлото си.

— Според мен, мосьо Поаро — отвърна той, — първата теория, която изложихте, беше вярната — убеден съм. Предлагам, когато пристигне югославската полиция, да ѝ представим това разрешение. Съгласен ли сте, докторе?

— Съгласен съм, разбира се — заяви доктор Константин. — А що се отнася до медицинското заключение, струва ми се... хм... че направих едно-две необмислени предположения.

— Тогава — заключи Поаро, — след като представих пред вас моето разрешение, имам честта да се оттегля от този случай...

---

[1] Става дума за английски съд. — Б. пр. ↑

Издание:

Агата Кристи. Убийство в „Ориент експрес“

Преводач Александър Хрусанов

Редактор Красимира Тодорова

Художник Стефан Кънчев

Коректор Антоанета Димитрова

Дадена за печат на 28. II. 1990 г. Излязла от печат януари 1991 г.

Печатни коли 12,50. Издателски коли 11,50. Цена 7.90 лв.

Фирма „ФАР“, София, 1991

ДФ „Димитър Благоев“, София

Agatha Christie. Murder on the Orient Express

Collins, London, 1937

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.